

**Årsredovisning
2018 Till KF 25/4**

Innehåll

Tio år i sammandrag	1
Kommunstyrelsens ordförande	2
Årsredovisningens syfte och mål	4
Förvaltningsberättelse	
Ekonomi och verksamhet	7
Jämställdhetsperspektivet	14
Det hände i Borås 2018	16
Borås 2025 – Strategiska målområden	19
Finansiell analys	34
Driftredovisning	48
Investeringsredovisning	49
Personalredovisning	52
Koncernen	62
Internbanken	65
Sammanställd redovisning	68
Nämndernas resultat och verksamhet	90
Bolagens resultat och verksamhet	114
Välfärdsbokslut	130
Miljöarbetet i Borås 2018	134
Kommunfullmäktiges beslut	137

Särskilda bilagor

Kommunfullmäktiges uppdrag med kommentarer	
Omdisponering investeringar	
Nämndernas årsredovisningar	
Bolagens årsredovisningar	
Stadsrevisionens årsrapport	

Tio år i sammandrag

mnkr

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
RESULTATRÄKNING										
Nettokostnader	-4 378	-4 588	-4 764	-4 597	-4 702	-4 902	-5 086	-5 428	-5 687	-5 771
Avskrivningar	-185	-160	-158	-162	-204	-190	-205	-268	-216	-227
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	-4 563	-4 748	-4 922	-4 760	-4 906	-5 093	-5 291	-5 697	-5 903	-5 998
Skatteintäkter och generella statsbidrag	4 554	4 768	4 923	4 917	5 077	5 222	5 422	5 782	6 056	6 225
Finansnetto	19	13	27	44	18	27	29	33	45	91
RESULTAT EFTER FINANSNETTO	10	33	28	201	189	157	160	118	198	318
Extraordinära intäkter/kostnader	23	48	76	29	0	0	0	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	33	81	104	230	189	157	160	118	198	318
NETTOINVESTERINGAR	-361	-326	-362	-413	-376	-431	-416	-314	-495	-821
BALANSRÄKNING										
Anläggningstillgångar	3 416	3 501	3 209	3 433	3 588	4 192	4 161	4 382	4 863	5 040
Omsättningstillgångar	1 833	1 860	2 152	2 249	2 271	1 914	1 790	2 032	1 592	1 684
SUMMA	5 249	5 361	5 361	5 682	5 859	6 106	5 951	6 414	6 455	6 723
Eget kapital	3 325	3 406	3 510	3 825	4 014	4 170	4 330	4 449	4 646	4 964
Avsättningar	810	930	1 007	939	856	704	636	742	604	591
Långfristiga skulder	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kortfristiga skulder	1 114	1 025	844	918	990	1 232	984	1 224	1 204	1 168
SUMMA	5 249	5 361	5 361	5 682	5 859	6 106	5 951	6 414	6 455	6 723
FINANSIELLA NYCKELTAL										
STORLEKSUTVECKLING										
Bruttokostnader	5 501	5 747	5 823	5 795	6 047	6 309	6 461	7 078	7 477	7 915
- förändring %	1,3	4,5	1,3	-0,5	4,3	4,3	2,4	9,5	5,6	5,9
Balansomslutning	5 249	5 361	5 361	5 682	5 859	6 106	5 951	6 414	6 455	6 723
- förändring %	9,2	2,1	0,0	6,0	3,1	4,2	-2,5	7,8	0,6	4,2
BETALNINGSFÖRMÅGA										
Rörelsekapital	719	835	1 308	1 331	1 281	681	806	808	388	515
Kassalikviditet %	164	181	254	243	223	143	158	145	113	130
SOLIDITET										
Soliditet %	63,3	63,5	65,5	67,3	68,5	68,3	72,8	69,4	72,0	73,8
RESULTAT										
Räntabilitet RT %	1,8	2,3	3,1	5,6	5,4	4,2	4,1	3,3	4,5	6,4
Resultatmarginal %	1,7	2,1	2,9	5,5	5,2	4,1	3,8	3,0	3,9	5,4
Skatteintäktsutveckling %	2,3	4,7	3,2	-0,1	3,3	2,9	3,8	6,6	4,7	2,8
Nettokostnadsutveckling %	1,9	4,1	3,6	-3,3	3,1	3,8	3,9	7,7	3,6	1,6
Nettokostnader i % av skatteintäkterna	100,2	99,6	100,0	96,8	96,6	97,5	97,6	98,5	97,5	96,4
EFFEKTIVITET										
Kapitalets omsättningshastighet	1,05	1,07	1,09	1,02	1,03	1,03	1,09	1,08	1,16	1,18
ÖVRIGT										
Folkmängd 31/12.resp år	102 458	103 294	104 106	104 867	105 995	107 022	108 488	109 880	111 026	112 178
Skattesats %	21,49	21,49	21,49	21,06	21,06	21,06	21,06	21,31	21,31	21,31

KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Vi lägger ännu ett framgångsrikt år bakom oss. Under det gångna året har Borås fortsatt växa, 2018 passerade vi 112 000 invånare. Samtidigt som vi står inför en rad olika utmaningar så står vi stabilt och väl rustade med goda förutsättningar för fortsatt positiv utveckling.

2018 gjorde staden ett resultat på 318 miljoner kronor. Det är ett stabilt resultat som medför att vi kan fortsätta göra nödvändiga avsättningar för framtida pensioner och att vi kan göra en satsning på att ge ungdomar från och med årskurs 7 fria resor i kollektivtrafiken under sommarmånaderna. Dessutom finansierar vi delsträckan Frufällan-Sjöbo av gång- och cykelstråket Fristad-Centrum.

Borås är en attraktiv stad att leva och verka i. Arbetsmarknaden går starkt, arbetslösheten minskar och satsningar görs på att utveckla infrastrukturen. I Borås finns det gott om parker och naturområden. Kulturutbudet i staden är rikt och längs med Viskan finns det ett stort utbud av upplevelser.

När vi blir fler måste vi investera i Borås. Ett ökat antal invånare innebär högre krav för att tillgodose våra invånares behov. Vi måste arbeta för en hållbar utveckling där de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna samverkar. Vi satsar både på staden och på landsbygden. För oss är det en självklarhet att man ska kunna bo överallt i hela kommunen och samtidigt ha tillgång till grundläggande service.

Bostäder ska byggas i den takt som vi växer och blir fler. Under 2018 tillkom omkring 450 nya bostäder. Vår ambition ska alltid vara att möta den bostadsbrist som finns på bästa möjliga sätt. Under 2018 tillkom även fler förskolor i Fristad, på Norrby och på Brämhult. I år kommer ytterligare förskolor att färdigställas. För grundskolans del har arbetet med kvalitetssäkring fortsatt och det ska fullföljas samtidigt som skolan ska fokusera på huvuduppgiften - lärandet.

Under året som gått har vi fortsatt arbeta med hållbar utveckling i staden. Borås Stad har länge haft som ambition att bli en mer cykelvänlig stad och under 2018 satsade vi mer än någonsin på de kommunala cykelvägarna. Kommunen arbetar för att allt fler ska välja solel. Förra året fördubblades investeringsanslaget som är specifikt riktat till investeringar i solenergi.

Det är fantastiskt att se hur staden utvecklas. Mitt emot Högskolan i Borås finns nu Borås Kongress. En unik mötesplats där människor kan samlas för att växa, inspireras och utbyta kunskap. Med en kongressal som rymmer upp mot 1000 personer och 23 ändamålsenliga möteslokaler kan byggnaden välkomna kongresser, mässor och seminarier.

Borås Stad ska vara en attraktiv arbetsgivare. Minuthetsen inom äldreomsorgen som drabbar både brukare och personal ska bort och arbetet med att heltid ska vara norm måste fortsätta. Vi vet att vi står inför ett stort rekryteringsbehov de kommande åren. Det är en utmaning som vi ska möta genom satsningar på utbildning och kompetensutveckling.

Jag vill avsluta med att tacka alla fantastiska medarbetare. Det är tack vare er, som ständigt arbetar för att Borås ska utvecklas, som 2018 blev ett så framgångsrikt år.

Ulf Olsson (S)
Ordförande i Kommunstyrelsen

Årsredovisningens syfte och mål

Årsredovisningen är ett analyserande, politiskt beslutsunderlag för Kommunfullmäktige. Utvecklingen mot målstyrning och ramanslag ökar kraven att fullmäktige måste få information om hur nämnderna följt fullmäktiges uppdrag för verksamheten. Redovisningen ska också ge en bild av kommunens finansiella ställning och vara en grund för fullmäktiges prövning av nämndledamöternas ansvar.

Politiskt beslutsunderlag

En årsredovisning kan se ut på olika sätt avseende innehåll, utformning m m. Avgörande är vilket syfte årsredovisningen har. Detta beror i sin tur bl a på vem som redovisar och vem man redovisar för, dvs vem som är redovisningsskyldig respektive redovisningsmottagare. I vissa fall handlar det om att ge korrekt och rättvisande redovisningsinformation om den ekonomiska ställningen och utvecklingen, i andra fall kan årsredovisningen vara ett informationsinstrument med syftet att förmedla en viss bild över kommunens organisation och verksamhet.

Såsom framgår nedan väljer Kommunstyrelsen att hålla kvar årsredovisningsdokumentet som ett politiskt beslutsunderlag. Det hindrar inte att vissa förändringar görs för att göra dokumentet lättillgängligare samt analysen mer intressant för andra målgrupper. Huvudperspektivet i årsredovisningen behålls där dokumentet i första hand utgör ett analyserande beslutsunderlag för Kommunfullmäktige.

Årsredovisningen skall

- tillsammans med nämndernas årsredovisningar och revisionsberättelser ligga till grund för fullmäktiges prövning av nämndledamöternas ansvar för det gångna årets förvaltning,
- ge fullmäktige en rättvisande bild över kommunens samlade finansiella ställning och utveckling,
- ligga till grund för Kommunfullmäktiges beslut om hur nämndernas resultat skall regleras och
- successivt utvecklas för att kunna ge information till en vidare målgrupp.

Utgångspunkten är att respektive nämnd är redovisningsskyldig inför fullmäktige. Det är därför nämnderna som har huvudansvaret för att årsredovisningen till sitt innehåll motsvarar ovanstående krav. Nämndernas egna årsredovisningar med kommentarer och analyser förelägges Kommunfullmäktige som särskilda bilagor. Årsredovisningen är i sin analys också framåtsyftande. Den ekonomiska utvecklingen gör sällan halt vid årsskiftet varför redovisningen av året som gått tillsammans med de första skatteprognoserna för det nya året kan ge värdefullt underlag för nya slutsatser.

Avstämning mot mål och resurser

Utvecklingen mot målstyrning och ramanslag på nämndnivå, med stor frihet för nämnderna att själva avgöra hur resurserna skall användas, ökar kraven på kontroll i form av uppföljning, utvärdering och

analys av verksamhetens resultat med avseende på måluppfyllelse, resursanvändning, prestationer och effekter. Detta innebär att Kommunfullmäktige av årsredovisningen måste kunna få information om hur nämnderna följt Kommunfullmäktiges riktlinjer för verksamheten, om de mål som fastställts i budgeten uppnåtts och hur effektivt anvisade resurser använts. Detta tillbakablickande syfte ställer krav på nämndvisa avstämningar mot budget såväl vad gäller ekonomiska mått i form av kostnader och intäkter m m som prestationer.

Årsredovisningen skall också ge Kommunfullmäktige underlag för planering och utveckling av verksamheten. Detta framåtsyftande motiv ställer bl a krav på att det i verksamhetsanalyserna redovisas problem och utvecklingstendenser, som bl a kan beaktas i kommande budgetarbete.

Samlad bild

Årsredovisningen har ett viktigt syfte i att ge Kommunfullmäktige en så rättvisande bild som möjligt över kommunens finansiella ställning och utveckling. Med kommunen menas i detta sammanhang inte bara den verksamhet som drivs under s k offentligrättsliga former. Även sådan verksamhet som bedrivs i form av aktiebolag, stiftelser, ekonomiska föreningar, ideella föreningar eller handelsbolag skall ingå i redovisningen. Motivet bakom kravet på en s k sammanställd redovisning är att en stor del av verksamheten i landets kommuner idag drivs under s k privaträttsliga former och att bilden av kommunens ekonomiska ställning därmed påverkas av om de kommunala företagen tas med eller inte. Kommunen och dess företag måste ses som en ekonomisk beslutsenhet, för vilken Kommunfullmäktige har det yttersta ansvaret, såväl ekonomiskt som politiskt. De förtroendevalda måste därför ges möjlighet att göra en samlad bedömning av kommunens totala ekonomiska engagemang.

Utveckling

För att årsredovisningen också skall kunna bli en tillgång för en vidare målgrupp kommer dokumentet successivt att utvecklas. Förutom en tydligare struktur så eftersträvas analys och ökad tillgänglighet. Ett mål i kommande årsredovisningar blir att utveckla beskrivningen av kvalitet. Inte minst är det externa perspektivet viktigt dvs hur medborgaren upplever verksamheten. Medborgarperspektivet stärks också av den utveckling av verksamhetsmål som lagstiftningen numera ställer och där Borås Stad fr o m budget 2008 redovisar måluppfyllelse. Verksamhetsmålen innebär ett arbete med att kunna beskriva och koppla ekonomi, verksamhet och kvalitet, mycket med utgångspunkt från medborgarna och brukarna.

En annan uppgift blir att utifrån de visioner och mål som beskrivs i VISION 2025 följa verksamhetens utveckling via målområdesanalyser

Akkumulerat resultat

Vid behandling av årsredovisningen skall Kommunfullmäktige också besluta om hur nämndernas resultat för det gångna året skall regleras. Enligt kommunens regler för budget- och verksamhetsuppföljning skall

nämndernas resultat, såväl positiva som negativa, balanseras över till nästkommande år. Nämnderna redovisar i samband med nämndbudgeten: i januari hur de planerar använda sina ackumulerade resultat, under förutsättning att kommunfullmäktige fastställer dem i årsredovisningen. Hur de ackumulerade resultaten behandlas kan anpassas efter konjunkturläge och grundbudgetens styrka och säkerhet.

Ekonomi och verksamhet 2018

Här har vi sammanfattat en rad glimtar över vad kommunen har arbetat med under 2018.

Ekonomi

Plattform för bra verksamhet

Borås Stad bedriver huvuddelen av sin verksamhet genom 18 olika nämnder samt ett revisorskollegium, sammanlagt omsattes ca 7,9 mdkr inom dessa verksamheter. I bolagsform bedrivs verksamhet genom 18 olika företag som tillsammans omsätter ca 2,0 mdkr. Borås Stad som koncern omsätter således ca 9,9 mdkr per år.

Borås Stad har sedan millennieskiftet kunnat bygga upp en stark ekonomisk plattform. Detta har gynnat verksamheten under perioden och kommer framgent att medverka till att kunna nå målet med en planerad och stabil verksamhet. Liksom andra kommuner har vi drabbats av konjunktursvackor eller fått besked om kraftiga sänkningar i kommunernas kostnadsutjämning. Men det som sticker ut för Borås del är att vi hållit tag i ekonomin, bl.a. genom tilltagna buffertar i budgetprocessen, samt sedan i årsredovisningen byggt upp reserver för resultatutjämning eller avsättningar.

Känslan av ett bra ekonomiskt ledarskap på alla nivåer har dock fortsatt och innebär att den kommunala verksamheten i Borås kunnat utvecklas. Den plattform som skapats genom ekonomisk balans och kostnadskontroll ger bra förutsättningar för att klara variationer i konjunkturen. Ett bekymmer, som vi återkommer till, är alltid en anpassning till rådande resurser. Utrymmet för tillväxt kan kraftigt reduceras om anpassningar till verksamhetsunderlag ej kan ske, t ex till färre elever i våra skolor.

Genom dessa dispositioner har den löpande verksamheten under åren kunnat hållas på en bra nivå samtidigt som också satsningar skett på framtiden. Exempel på tidigare dispositioner är att vi tidigare avsatt 732 mnkr och nu i år ytterligare 100 mnkr till den s.k. dolda pensionsskulden, i syfte att kunna behålla verksamhet när skulden skall betalas, samt att vi kunnat engagera oss i specialsatsningar. När Trafikverket inte prioriterat för Boråsarna angelägna projekt såsom byggande av Rv 27, projekt Förbifart Sjöbo samt viktiga gatu- och cykelvägar så har kommunen haft kapacitet att gå in. Särskilda egna satsningar har också varit möjliga för en utbyggd IT-infrastruktur.

Verksamheten och ekonomin i Borås Stad har fortsatt att kontrollerat utvecklats och har utöver en i grunden stark finansiell ställning. En god ekonomi är dock inget självändamål men påverkar i högsta grad möjligheterna till en bra och jämn verksamhetsutveckling.

Finansiell ställning

Borås Stad har sedan millennieskiftet ökat sitt eget kapital, från 2,2 till hela 5,0 mdkr. Därutöver har det funnits möjligheter att använda de goda årsresultaten till att också göra avsättningar för att kunna underlätta kommande år.

Den långsiktiga upplåningen har exklusive förmedling av lån till kommunala bolag minskat från mitten av 1990-talet från 600 mnkr till 0 mnkr. I takt med att avsatta medel för en rad investeringsprojekt nu använts så har rörelsekapitalet minskat något och uppgår i bokslutet för 2018 till ca 500 mnkr.

Ekonomiska framgångsfaktorer

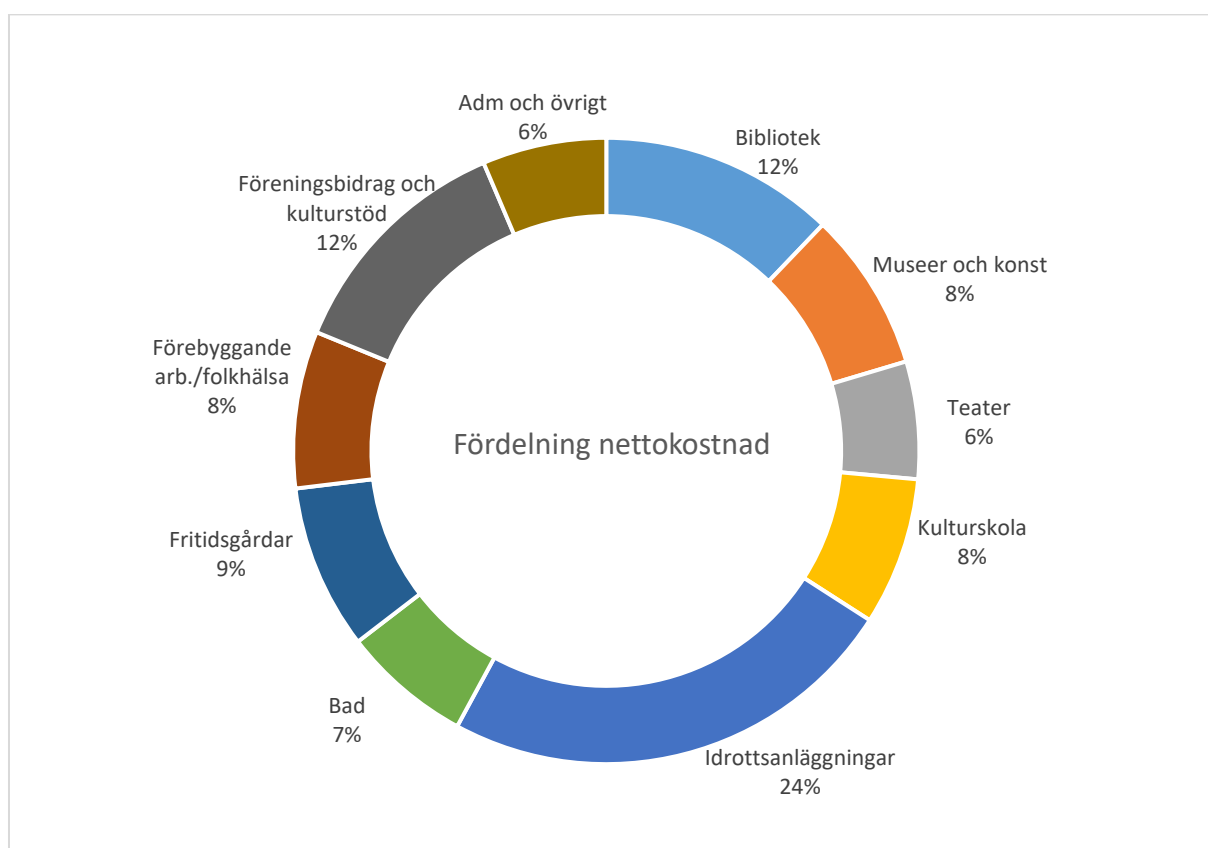
Borås Stad har medvetet valt att fokusera på ”god ekonomi” som grund och plattform i kommunikationen med nämnder och förvaltningar. En utbyggd dialog om god ekonomi och dess betydelse, kombinerat med instrument som dubbla månadsuppföljningar, buffertar m.m., har givit nämnderna instrument och signaler för att hålla sina budgetar.

Nämnder och förvaltningar har agerat lojalt med givna direktiv. Den vilja som finns ute i verksamheten att arbeta i en organisation med ordning, reda och god ekonomi skall inte underskattas. En slutsats är att kommunen skall fortsätta att förbättra och utveckla uppföljning och styrning genom dialog samt centralt stöd. De främsta av de interna framgångsfaktorerna bygger på dessa element.

Verksamheten

Ett urval av våra verksamheter presenteras nedan:

Kultur och fritid

Viktiga händelser under året

Under sommaren genomfördes Borås Internationella Skulpturbiennal, den sjätte i ordningen.

Under året är byttes scentekniken ut på Stadsteaterns stora scen. Ett teknikbyte var nödvändigt, inte minst av arbetsmiljöskäl, men kommer också innebära att teatern kan husera mer tekniskt avancerade föreställningar framöver.

Borås fick sitt första meröppna bibliotek under året, i Dalsjöfors. Meröppet innebär att biblioteksbesökaren, genom sitt lånekort, får tillgång till biblioteket kvällstid även då detta inte är bemannat och därmed kan göra sina biblioteksärenden på tider som passar dem.

Året avslutades grandioöst med öppningen av modeutställningen "Balenciaga - Master of Couture" från Victoria and Albert Museum i London, en nationell konst- och modehändelse. Det är första gången detta anrika prestigemuseum visar en av sina utställningar i Sverige. Borås är dessutom, förutom London, den enda stad i Europa där utställningen visas.

Borås fick utmärkelsen "Årets Håll Sverige Rent - kommun" för fjärde året i rad.

Ett program för öppen ungdomsverksamhet som utgår från tre inriktningar har tagits fram: Mötesplats för unga - Ungas aktörskap samt Samverkan med civilsamhället. Programmet kommer att genomsyra verksamheten under 2019.

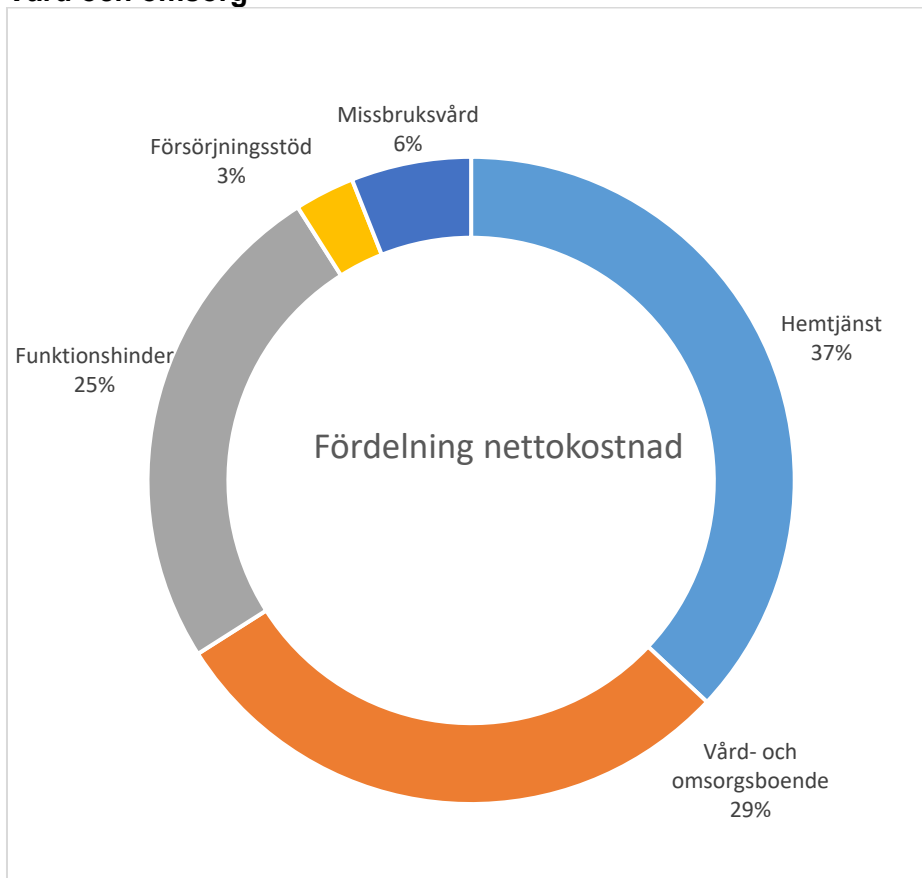
Arbetet med Säker och trygg förening har gett resultat, 47% av föreningarna är certifierade. Mal-len som materialet bygger på har omarbetats under 2018 och har nu ett tydligare miljöfokus för att möta utmaningarna inom området.

En ny fullstor isyta är anlades på Bodavallens A-plan. Under isytan finns en konstgräsplan, vilket innebär att planen kan användas för både fotboll ca sju månader per år och för isssporter ca fem månader per år.

Verksamhetsmätt

	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018
Kultur			
Andel kulturaktiviteter för barn och unga, %	52	57	54
Antal besökare Textilmuseet	50 423	52 680	49 076
Antal elever Kulturskolan	5 190	5 475	5 545
Fritid			
Bidragsberättigade ungdomar i föreningar	20 623	21 878	21 387
Antal aktiviteter ungdomar	65 559	68 290	62 398
Utnyttjade timmar på Borås Arena	2 482	2 294	3 103

Vård och omsorg

Händelser under året

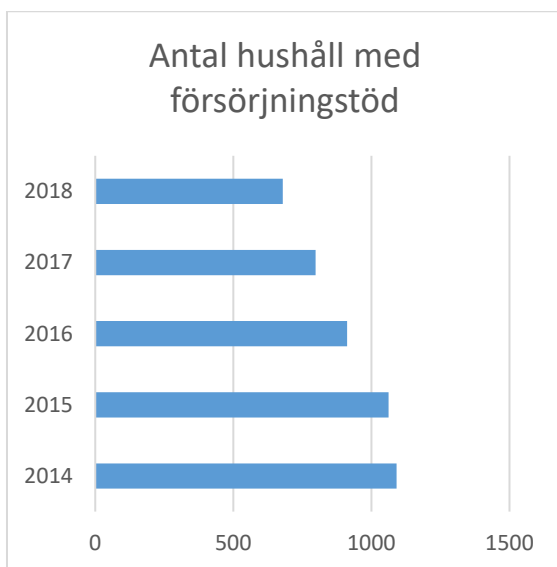
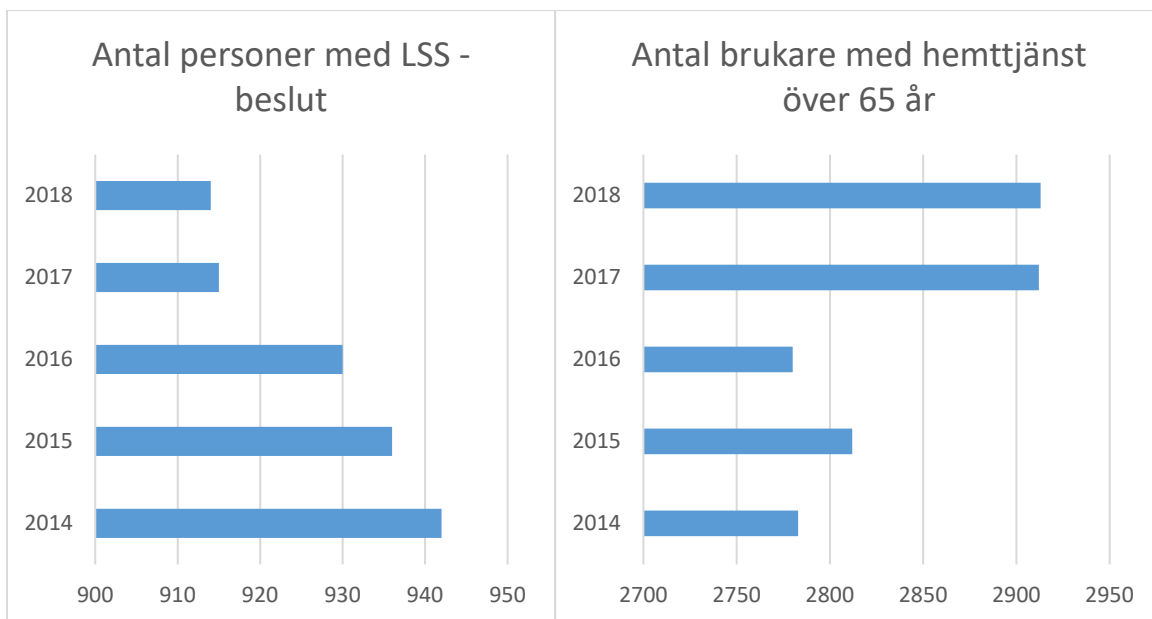
Under året har Vård- och äldre nämnden och Sociala omsorgsnämnden fått nya reglementen för att klargöra ansvaret vid borttagandet av 65-års gränsen.

Sociala omsorgsnämnden har under året tecknat nytt entreprenadavtal med Attendo AB för driften av de 14 grupp- och serviceboenden inom LSS som drivs på entreprenad.

För Individ- och familjeomsorgsnämnden har den kraftigt minskade flyktingströmmen medfört att asylverksamheten genomgått stora förändringar.

Under året har Arbetslivsnämnden tecknat åtta stycken nyskrivna IOP (Idéburet offentligt partnerskap). Under året firade Återbruk sitt 10-års jubileum.

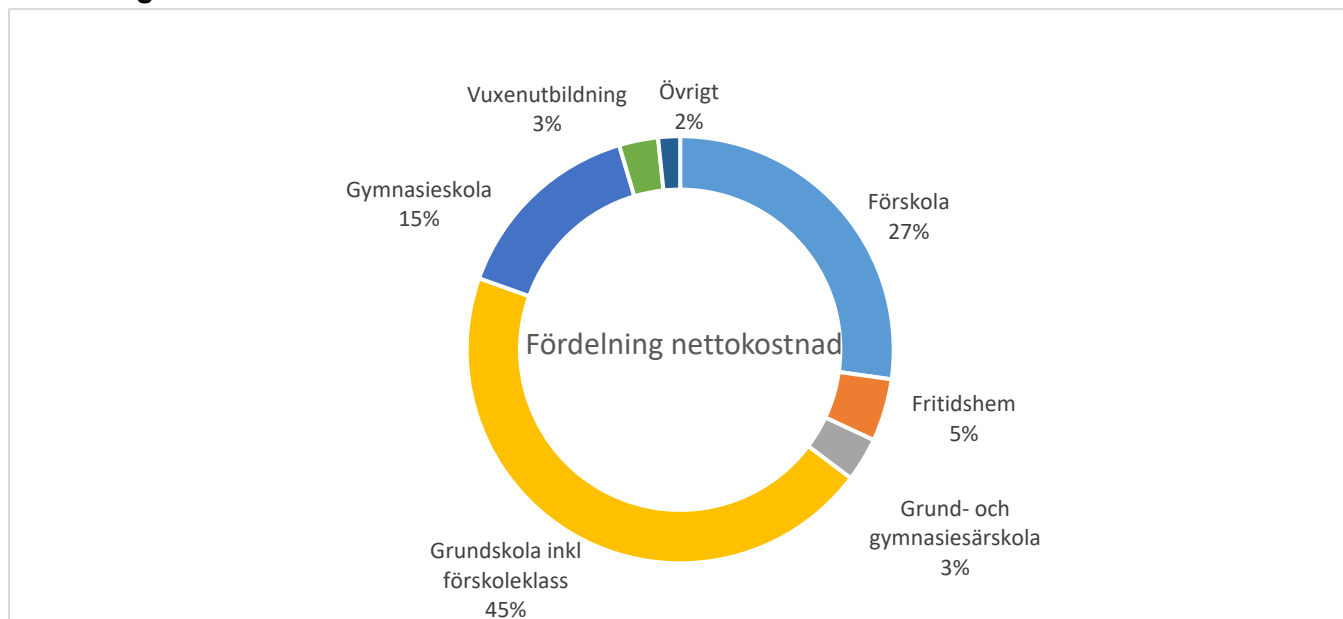
Övervärtningen från Försäkringskassan utifrån deras förändrade tolkning av LSS-lagen (Lagen om stöd och service) har under året inneburit en kostnadsökning för Sociala omsorgsnämnden med 14 650 tkr.

Verksamhetsmätt

	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018
Vård och äldre			
Antal personer över 65 år med hemtjänst	2 780	2912	2913
Försörjningsstöd			
Antal hushåll med försörjningsstöd	1 003	798	679
Sociala omsorgen			
Antal personer med LSS beslut	930	915	914

Utbildning

Händelser under året

Gymnasieelevernas måluppfyllelse ökar för tredje året i följd.

För första gången har alla grundskoleelever i Borås valt vilken skola de vill gå i.

Den ambulerande öppna förskolan ”Tittut” ger sig ut och besöker områden runt om i Borås.

Tallbackens förskola i Fristad och Kreanova förskola på Norrby öppnas.

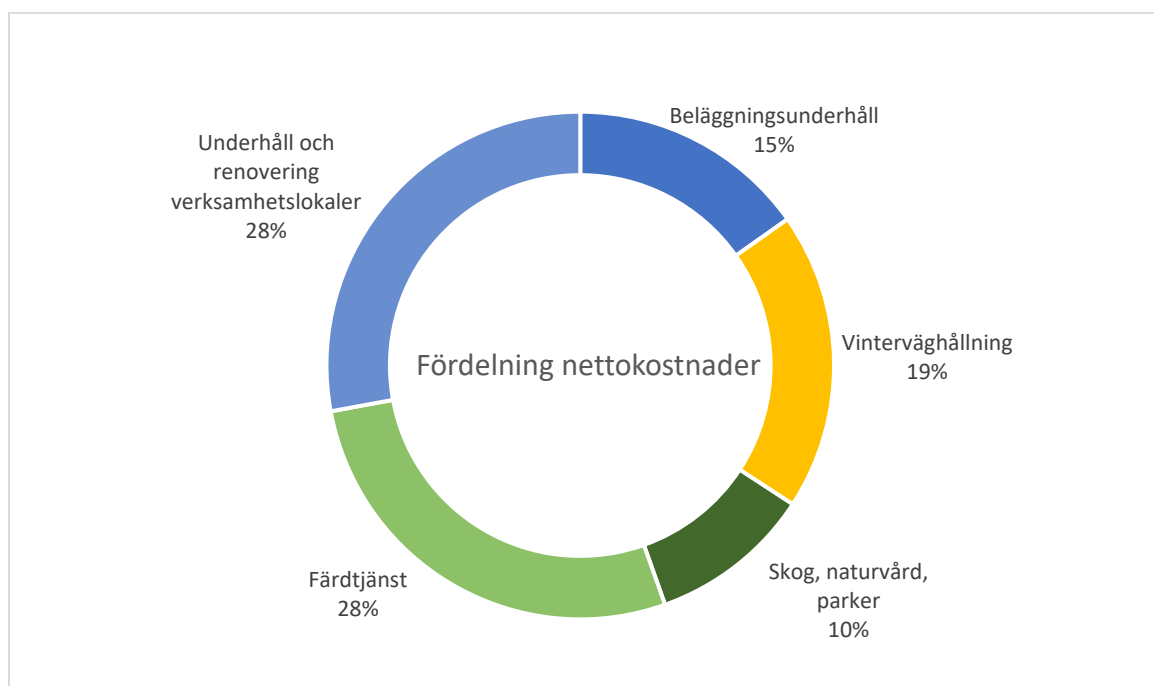
En ny paviljongskola skapas i Gässlösa.

Ombyggnationer påbörjas på Sven Erikson- och Viskastrandsgymnasiet för att möta elevernas behov och intresse.

Verksamhetsmått

	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Riket 2018
Förskola				
Antal inskrivna Boråsbarn i förskola	6 025	6 050	6 118	
Barn per personal	5,0	5,4	5,3	5,1*
Grundskola				
Antal Boråselever i grundskola	11 289	11 533	11 786	
Antal elever per lärare	12,8	12,3	11,2	11,9*
Elever behöriga till gymnasieskola, %	84,8	78,5	80,0	81,9
Gymnasium				
Antal elever i Borås gymnasieskolor	4 311	4 388	4 407	
Elever med högskole- o yrkesexamen %	91,7	93,2	93,0	90,8
				* 2017

Tekniska verksamheter

Händelser under året

Det har genomförts ett projekt med solcellsdrivna papperskorgar, Big Belly. Det har varit ett positivt projekt som fortsätter och det kommer fler.

Under året har arbetet med fibergrävningar fortsatt och det har påverkat hela staden.

Den extremt varma och torra sommaren påverkade både växtlighet, fisk och kalkningar.

Det har genomförts en ny upphandling avseende färdtjänst som börjar gälla från 1 juni 2019.

Under året har flera stora byggprojekt avslutats och färdigställt, såsom förskolan KreaNova, Kärrabäckens förskola, Borås Skatehall, Daltorspskolan, Kronängskolan 1 och Vattentornet.

Verksamhetsmått

	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018
Väghållning huvudgator (kr/m ²)	46,59	46,04	52,1
-därav vinterväghållning	24,75	23,67	25,91
Beläggingsunderhåll (m ²)	86 459	139 601	211 244
Planterade ytor total (m ²)	69 324	66 341	65 683
Antal färdtjänstillstånd	4 427	4 500	4 606
Kostnad felavhjälpt underhåll verksamhetslokaler (tkr)	30 674	33 496	34 566

Jämställdhetsperspektivet

Kommunfullmäktige arbetar för att upprätthålla de nationella jämställdhetspolitiska målen. Enligt Program för jämställdhetsintegrering i Borås Stad är syftet med jämställdhetsintegrering att förbättra verksamheterna, höja kvaliteten och säkerställa att resurser fördelas på ett likvärdigt sätt mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, oavsett bakgrund och tillhörighet. Varje nämnd ska ha en handlingsplan för jämställdhetsintegrering och den ska bland annat innehålla verksamhetens behov av insatser, åtgärder och utvecklingsområden utifrån en jämställdhetsintegrerad budget.

Under året ska nämndens intention från budgeten kring jämställdhetsarbetet följas upp genom att beskriva vilka effekter nämnden hittills har uppnått eller önskar att uppnå inom området. Fokus är att beskriva hur det dagliga arbetet kring jämställdhet bedrivs eller har förändrats inom verksamheten, dels pågående eller planerade projekt med anknytning till jämställdhetsfrämjande utveckling. Nedan följer bra exempel på aktiviteter som genomförts i nämnderna under året.

Vård- och äldreomsorgsnämnden har utvecklat användandet av könsuppdelad statistik och tittat på olika områden såsom könsfördelning av antalet brukare, biståndsbedömda och utförda insatser. Till exempel är det fler kvinnor än män som har hemtjänst eller en plats på vård- och omsorgsboende, vilket till viss del kan förklaras med att kvinnor lever längre än män. När en kvinna eller man erhåller hemtjänst får de dock lika många timmar i snitt per person. I brukarundersökningar är kvinnor och män sammantaget lika nöjda med sitt vård- och omsorgsboende respektive hemtjänst, men vid analys av enskilda frågor finns vissa skillnader. Exempelvis är män mindre nöjda med de aktiviteter som erbjuds på vård- och omsorgsboendet, men mer nöjda med möjligheten att komma ut. Kvinnorna är i mindre utsträckning nöjda med sin lägenhet och utomhusmiljön vid sitt boende. Utifrån denna statistik förs dialoger med medarbetare som ges utrymme att diskutera ärenden och olika case på ett strukturerat sätt. Vård- och äldreomsorgsnämnden ser flera utvecklingsområden, exempelvis kommer vård- och omsorgsboendena att arbeta med att kunna ge alla boende en meningsfull dag oavsett hälsotillstånd. I arbetet tydliggörs jämställdhetsperspektivet och att det är den boendes uppfattning om vad som är meningsfullt som ska forma innehållet.

Individ- och familjeomsorgsnämnden har under året påbörjat en utredning av barn och ungdomsvården genom att följa upp vissa uppgifter i befintlig dokumentation. Uppgifterna samlas in så att det går att få könsuppdelad statistik. Under 2018 har en första sammanställning gjorts avseende en 6 månaders period. Det visar sig att 40 % av anmälningarna rörde flickor och 60 % pojkar. Lika stor andel av pojkar respektive flickor utreddes och i den riskbedömning som gjordes i utredningarna visade att pojkar och flickor hade nästan identisk hög risk för att fara illa. För 2017 finns sammanställning för hela året och då aktualiserades 823 flickor och 1076 pojkar (0-18 år). För 2017 finns även uppgifter om de som inte återkommit ett år efter en avslutad insats. Här finns inga skillnader mellan pojkar och flickor. Individ- och familjeomsorgsnämnden kommer att fortsätta följa utvärderingen och har ambitionen att fördjupa sammanställningen.

Tekniska nämnden driver ett projekt Vintercyklister som genomförs under vinterperioden och projektet syftar till att fler ska välja cykel som transportmedel även vintertid. Projektet har en ambition om en jämn fördelning av män och kvinnor. Under året var det 120 ansökningar och av de sökande var det 20 kvinnor och 20 män som fick sin cykel vinterutrustad. Inom Tekniska nämnden finns en grundtanke om att lekplatser utformas för alla och lekplatsen ska vara en mötesplats med aktiviteter där både barn och vuxna

deltar. Det har under året renoverats ett antal lekplatser och de är planerade och utformade ur genusperspektiv och är tillgänglighetsanpassade.

Fritids- och folkhälsonämndens Badenhet bedriver en ”öppen” verksamhet som välkomnar alla oavsett kön, ålder och etnisk bakgrund. Nämnden har ambitionen att införa ett system för att kunna mäta könsfördelningen på de besökare som köper årskort till anläggningarna. Ett kvinnligt nätverk som har till uppgift att stödja idrottstjejer flickor/kvinnor som bedriver elitidrott eller är i gränslandet att idrotta på elitnivå har startats upp.

Inom Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har Vuxenutbildningen samverkat utifrån uppdraget ”Mammor i arbete” med Arbetslivsförvaltningen och Förskoleförvaltningen. Syftet med uppdraget är att utrikesfödda kvinnor som står långt från arbete ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Vuxenutbildningens del blir att bedöma personernas språkkunskaper och erbjuda dem SFI.

Flera nämnder har kommit igång med arbetet och fortsatt att utveckla användandet av könsuppdelad statistik för att kunna göra analyser utifrån jämställdhetsperspektivet. Nämnderna har till exempel bra rutiner för att arbeta med jämställdhetsperspektivet när det gäller arbetsgivarfokus, såsom lönesättning och rekryteringar. Kommunstyrelsen ser ett behov av att fortsätta utveckla arbetet och då framför allt när det gäller ett externt fokus. Ett externt fokus kan innebära att analysera och utvärdera mer hur Boråsarnas möjlighet till jämställda tjänster och verksamheter ser ut och där behov uppstår genomföra aktiviteter med jämställdhetsfrämjande utveckling.

2018 var ett i många avseenden minnesvärt år i en kommun som fortsätter att växa starkt. Människor och företag fortsätter att välja Borås för liv och näringsliv.

Under 2018 ökade befolkningen med 1 152 personer, och vi blev fler än 112 000 boråsare. Det var riksdagsval och kommunval och dessförinnan fotbolls-VM och en extrem sommartorka som ledde till långvariga eldningsförbud.

I centrala Borås samlades boråsarna för att följa Sveriges VM-matcher på storbild. Hela stan tycktes lyfta när Granen satte sin straff i premiärmatchen mot Sydkorea.

Kommunen drev kampanjen #klartjagskarösta, och valdeltagandet ökade för fjärde valet i rad. På Norrby ökade andelen unga som röstar i riksdagsvalet med 20,5 procentenheter.

Regeringen meddelade genom infrastrukturminister Tomas Eneroth att man satsar 3,8 miljarder kronor för att med start 2024 påbörja bygget av en höghastighetsjärnväg mellan Borås och Göteborg. Detta besked skulle ett drygt halvår senare modifieras av Trafikverket till byggstart bortåt 2027.

Borås Stad har brett stöd för uppfattningen att ett centralt stationsläge är avgörande för en snabb och väl fungerande regional tågtrafik.

Polismyndigheten valde att lägga en ny polisutbildning i Borås. Start våren 2019. Borås Stad och Polisen fördjupade sin samverkan för ökad trygghet och minskad brottslighet, med fokus är på barn och unga i riskzonen.

S i Borås bildade styrande block med L, MP och C under namnet Mitt-S-samverkan.

Andelen elever i Borås som nått en gymnasieexamen inom 3 år visade sig ligga cirka 8 procent över riksgenomsnittet, enligt en undersökning.

Det nya avloppsreningsverket på Sobacken körde igång. Det renade vattnet hör till världens renaste. Avloppsreningsverket är en del av det nya energi- och miljöcentret på Sobacken, EMC.

Borås Kongress invigdes och bjöd på öppet hus som lockade stora skaror av boråsare. Borås Stad utsågs till årets Håll Sverige Rent-kommun för fjärde året i rad.

Den spektakulära utställningen om modekreatören Christobal Balenciaga, exklusivt inlånad (som en av tre städer i världen) från Victoria & Albert museum i London, öppnade på Textilmuseet. En av årets mest spännande kulturhändelser.

Närmare 14 000 människor pendlade dagligen in till Borås under 2018, medan ungefär 9 800 pendlade ut.

Hur möter vi bristen på yrkesfolk?

Borås Stad har under året fortsatt ansträngningarna för att möta bristen på främst lärare och förskollärare, socialsekreterare och hälso- och sjukvårdspersonal, men också andra yrkesgrupper.

Bland annat har kommunen jobbat vidare med de KAL-planer (kompetens, arbetsvillkor, lönevillkor) som startade 2017 på lärarområdet. Exempelvis lyckades IFO, Individ- och familjeomsorgsförvaltningen, under året fylla de vakanser på socionomtjänster man tidigare hade och behövde därmed inte hyra in konsulter.

Förstärkt arbete mot ohälsa

I syfte att minska ohälsa och sjukfrånvaro har Borås Stad skapat en enhet som ska bedriva verksamhetsutveckling ur såväl hälso- som rekryteringsperspektiv, för att hitta bästa formerna för vårt arbete.

Inom Medarbetarcentrum har cirka 1 350 tjänster varit föremål för matchning under året med många nöjda medarbetare som följd.

Tillit i fokus för framtidens styrning

Kommunen har under 2017 och 2018 deltagit i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) nätverksarbete "Förenklat och effektivare styrsystem".

Under 2018 har fyra arbetsgrupper tagit fram förslag på förändringar och förbättringar som bör genomföras för att få ett förenklat och effektivare styrsystem i Borås Stad med fokus på tillit i alla led. Arbetet som nu går under rubriken Tillitsresan, kommer att fortsätta under 2019.

Fler grundskoleelever – bättre meritvärden

11 786 unga boråsare var under året elever i grundskolan och de kommer att bli fler. Det är ont om skolplatser på vissa håll, och Kommunfullmäktige har därför antagit en investeringsplan för att kraftfullt kunna möta behoven kommande år.

Under året invigdes också till exempel nya Björkhöjdskolan, och Fristadskolans och Gånghesterskolans ombyggnader blev klara.

Det genomsnittliga meritvärdet ökade med 9 poäng till 222 (målvärde 218).

Gymnasiebehörigheten i årskurs 9 ökade till 80 procent (målvärde 90).

Omsorgen om äldre och andra med behov av bistånd

I runda tal 5 500 boråsare har under året tagit del av samhällets omsorg genom Vård- och äldreförvaltningen. Utöver det ett antal hundra personer som biståtts med insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen. Förvaltningen fick under året en ny chef, Maria Jonsson.

Delad bild av Borås

SCB:s Medborgarundersökning, en av många kvalitetsundersökningar som genomförts under året, visar bland annat att invånarna i Borås kan tänka sig att rekommendera vänner och bekanta att flytta till Borås. Man är också i hög grad nöjd med räddningstjänsten och kulturverksamheten. Invånarnas syn på förskola, grundskola och äldreomsorg har fått ett lägre resultat än medelvärdet för riket.

Kommunens Kvalitet i Korshet visar att en stor andel av invånarna upplever att de får ett gott bemötande vid kontakt med kommunen. Företagsklimatet har förbättrats något sedan föregående mätning. Invånarnas betyg på möjligheten att delta i kommunens utveckling har ökat med 10 procentenheter jämfört med förra mätningen.

Kulturår med sikte på framtiden

2018 var ett gott år kulturår i Borås, där inte bara Textilmuseets Balenciagautställning skimrade; Nya Kulturskolan öppnade under hösten i för ändamålet nyrenoverade lokaler i Simonsland: 2000 elever på 4 500 kvadratmeter fördelade på ett nittiotal rum, fyller huset med dans, musik, teater, design, ord och bild.

Den sjätte skulpturbiennalen arrangerades med verk av ett stort antal internationellt verksamma konstnärer, och Borås Stadsteater installerade ny teknik för 72 miljoner kronor till glädje för såväl besökare som personal.

Den nya dataskyddsförordningen, GDPR, trädde i kraft 25 maj 2018, vilket krävde såväl omfattande utbildningsinsatser som digert arbete med till exempel informationssäkerhetsklassning av IT-system, för att följa den nya lagstiftningen.

Inflyttningen en stor del av befolkningsökningen

En betydande del av befolkningsökningen utgjordes av inflyttning från utlandet. Till exempel flyttade 469 utrikes födda invånare hit från Syrien, medan 220 flyttade ut, vilket gav ett netto på 249 nya invånare. Totalt utgjordes nettoinflyttningen från utlandet av 981 personer (inflyttning 1361, utflyttning 380).

Den 31 december 2018 var folkmängden i kommunen 112 178 personer.

Bostadsbristen ett fortsatt bekymmer

Det råder fortsatt bostadsbrist i Borås. Bristen gäller flera olika bostadstyper, från studentbostäder, stora lägenheter och småhus till trygghetsbostäder för äldre. Under året har en mer omfattande bostads- och befolkningsanalys tagits fram som en del i arbetet med ett nytt bostadsförsörjningsprogram som kommer antas under 2019.

Ny mark måste fram i växande stad

Näringslivet i Borås har utvecklats starkt på i princip alla områden under året som gått, och 2019 förväntas bli fortsatt expansivt. Intresset för etablering är fortsatt stort. Försäljningen på Viared västra har gått mycket bra och tillgången på ledig mark minskar nu snabbt. Ett 15-tal byggen har färdigställts och påbörjats under 2018.

Skärpt arbete mot kriminalitet och extremism

Centrum för kunskap och säkerhet, CKS, arbetar sedan 2017 med att motverka och förhindra att kriminell verksamhet, oegentligheter och korruption får fäste i Borås Stads verksamheter.

Under 2018 har CKS identifierat fem olika former av organiserad brottslighet, främst sådan med syfte att göra ekonomisk vinning, men även i syfte att skapa plattform för att sprida odemokratiska budskap.

Under 2018 har CKS i samverkan med Centrum mot våldsbejakande extremism (organiserad under BRÅ) skärpt beredskapen mot våldsbejakande extremism.

Föroreningar i Viskan kartläggs

Arbetet med att kartlägga föroreningarna i Viskan tog ny fart med provtagning av bottensedimenten i det förorenade vattendraget. En ansökan om bidrag skickades i december 2018 till länsstyrelsen för "förberedelser av efterbehandlingsåtgärder av förorenade sediment i Viskan". Den avser en treårsperiod. Längre fram väntar det mödosamma och kostsamma saneringsarbetet.

Borås 2025 - Strategiska målområden

Borås 2025 inleds med följande text:

”Borås utvecklar sin framtid på arvet inom textil och handel. I Borås står möten mellan människor i fokus. Möten där tillit och respekt är honnörsord och där vi tar till vara individernas unika kraft, kunskap, förmåga och idéer. Borås utmärks av kreativitet och mod att tänka och handla i nya banor. I Borås lever människor tillsammans, och i harmoni med naturen och omvärlden. Viskans var förr den livsnerv som industrin byggde sin framtid på. Nu ger Viskans flöde inspiration till rekreation och upplevelser.

Vi arbetar för en hållbar utveckling där de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna samverkar. Det finns en stor medvetenhet om hur livsmiljön påverkas av våra val och vi är motiverade att välja det som är bäst för en hållbar utveckling.”

Indikatorer – Måluppfyllelse

Vision och strategi ”Borås 2025” är den övergripande målbilden för hela Borås Stads verksamhet. Borås Stads budget är strukturerad efter visionens sju strategiska målområden. Inom varje målområde finns ett antal indikatorer som visar om Borås Stad närmar sig visionen. Varje indikator är kopplad till ett mätbart målvärde.

I de flesta fall avser indikatorerna en nämnds verksamhet. I de fall indikatorerna avser verksamhet i flera nämnder ingår i den följande sammanställningen de uppnådda resultaten för kommunen i sin helhet. För att se de enskilda nämndernas analyser och kommentarer till resultaten hänvisas till nämndernas respektive årsredovisningar. I sammanställningen redovisas indikatorerna med uppgifter om måluppfyllelse, utfall 2016 och 2017, mål 2018 samt utfall 2018.

Antal indikatorer vars mål är uppfyllt (Utfallet är minst 100 % av målvärdet)	●	11
Antal indikatorer vars mål är delvis uppfyllt (Utfallet är minst 85 % och högst 99,9 % av målvärdet)	◆	8
Antal indikatorer vars mål ej är uppfyllt (Utfallet är högst 84,9 % av målvärdet)	■	8
Antal indikatorer vars utfall saknas eller redovisas senare under 2019	-	3
Totalt antal indikatorer beslutade av Kommunfullmäktige		30

Uppdrag

I de fall uppdraget finns på flera nämnder ingår i den följande sammanställningen den uppnådda statusen för kommunen i sin helhet. För att se de enskilda nämndernas resultat hänvisas till nämndernas årsredovisningar. I sammanställningen redovisas uppdragen med status och om uppdraget ska avslutas eller inte.

Antal genomförda uppdrag	●	41
Antal delvis genomförda uppdrag	◆	39
Antal ej genomförda uppdrag	■	2
Totalt antal uppdrag beslutade av Kommunfullmäktige		82

Människor möts i Borås

Visionens text kring målområdet:

”Människor vill möta människor såväl i små som i stora sammanhang. I möten med andra utvecklas vi och får nya insikter. Välarrangerade möten och evenemang bidrar till en positiv bild av staden och stärker självkänslan.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2017
Antal genomförda medborgardialoger	■	21	18	22	18	↘
Personer som en hemtjänsttagare möter, antal/14 dagar (medelvärde)	■	17	17	13	17	→
Antal lägenheter som är trygghetsbostäder	◆	208	221	240	221	→
Andel hemtjänsttagare som uppger att hemtjänstpersonalen alltid eller oftast tar hänsyn till den äldres egna åsikter och önskemål, %.	◆	87	86	92	83	↘
Andel hemtjänsttagare som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten, %.	◆	86	82	90	81	↘
Antal gästnätter i Borås	●	201 527	215 448	212 000	216 616	↗

Målet med 22 medborgardialoger är inte uppnått, och utfallet på 18 är det samma som 2017. Exempel på områden som dialoger som genomförts för är:

- Planprogram för Tokarpsberg, samrådsmöte angående Brämhult/Kyrkvägen samt Norrby/Kronängsparken.
- Färdtjänst
- Verksamhetsdialog med stadens verksamhetsutövare kring alkoholavgifter
- Magasinsgatan 8, Borås öppna vägg för konstnärliga uttryck
- Elever på Barn- och fritidsprogrammet, som fick möjlighet att uttrycka vad de tycker om utbildningen, yrket i stort och upplevelser kring praktik i Borås Stads verksamheter
- Politiker träffade studenter på Förskolläroprogrammet, i syfte att bland annat undersöka hur de ser på en attraktiv arbetsgivare
- Politiker träffade elever på Bäckängsgymnasiet för dialog och genomförde även en enkätundersökning med frågor kring kontaktvägar till Individ- och familjeomsorg, och synen på möjlighet att få stöd av socialtjänst med mera.
- Måltidens betydelse för äldres hälsa
- Att drabbas av demenssjukdom i framtidens Borås
- Stadsdelsvärdarnas och mobile info center verksamhet på Hässleholmen

Målet med antal personer som en hemtjänsttagare möter är inte nått och utfallet är detsamma som för de senaste åren.

Kommunfullmäktige har beslutat om reviderade regler för trygghetsbostäder och kommunens åtagande har tydliggjorts. Vård- och äldrenämnden har inlett en dialog med de kommunala bostadsbolagen och kommer att fortsätta planeringen under 2019.

Målvärdet för andel hemtjänsttagare som uppger att hemtjänstpersonalen alltid eller oftast tar hänsyn till den äldres egna åsikter och önskemål är inte uppnått. Resultatet har försämrats från 86 procent år 2017 till 83 procent år 2018. Detta är ett av tre utvalda förbättringsområden som samtliga hemtjänstgrupper kommer arbeta vidare med under 2019.

Målvärdet för andel hemtjänsttagare som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten är inte heller uppnått. Resultatet har försämrats från 82 procent år 2017 till 81 procent år 2018. Detta är också ett av de tre utvalda förbättringsområden som samtliga hemtjänstgrupper kommer arbeta vidare med under 2019.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Föreningar och privatpersoner skall kunna boka lokaler direkt på nätet i förvaltningens bokningssystem under 2015. Arbetet förutsätter att låssystemen till idrotts- och friluftsanläggningarna är synkroniserade till bokningssystemet, så att anläggningarna blir tillgängliga för hyresgästen på den aktuella tiden.	◆ Delvis genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2013	
Fritids- och folkhälsonämnden ska i samverkan med berörda nämnder samt föreningslivet utreda behov och förutsättningar för att bygga en modern evenemangshall på lämplig plats.	◆ Delvis genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2015	
AB Bostäder uppdras att fortsätta med omdaning av Hässle torg.	◆ Delvis genomfört	Kommunala bolag	2015	Avslutas, projektet snart klart
Kommunstyrelsen uppdras att i lämpliga upphandlingar ställa krav, eller ha som bedömningskriterier, huruvida uppdragstagaren kan erbjuda funktionsnedsatta arbete i samband med uppdraget.	● Genomfört	Kommunstyrelsen	2016	Avslutas
Knalleland har år efter år blivit allt mer av en mötesplats kring idrott och evenemang. Under 2016 ska Borås stad och föreningslivet utreda hur området kan kompletteras till ett fullskaligt eventområde, och vilka investeringar detta skulle kräva.	◆ Delvis genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2016	Avslutas, utredningen bifogas
Tillgängligheten på kommunens badplatser ska öka och eventuellt behov av badbryggor på ytterligare platser ska kartläggas.	● Genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2017	Avslutas, utredningen bifogas
Fritids- och folkhälsonämnden ska ta fram en friluftspan för Borås.	◆ Delvis genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2017	
Individ- och familjeomsorgsnämnden får i uppdrag att, inom ramen för sitt samordningsansvar, klargöra samt tydliggöra mandat och befogenheter kopplat till biståndsbeslut om sociala bostäder.	◆ Delvis genomfört	Individ- och familjeomsorgsnämnden	2017	
Individ- och familjeomsorgsnämnden får i uppdrag att utreda hur vi på bästa vis kan samordna bostäder åt de som nu är utanför bostadsmarknaden.	◆ Delvis genomfört	Individ- och familjeomsorgsnämnden	2017	

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Vård- och äldre-nämnden får i uppdrag att utreda behovet och lägga fram förslag till utbyggnad av nya boenden. Både riktlinjer och antal platser för både korttids- och vård- och omsorgsboende ska ses över. Möjligheten att samlokalisera nya förskolor och nya äldreboenden ska beaktas.	● Genomfört	Vård- och äldre-nämnden	2017	Avslutas
Ett interreligiöst råd initierat av Borås Stad skulle kunna vara ett sätt att erbjuda en mötesplats för människor som bekänner sig till olika religioner. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur ett sådant råd skulle kunna fungera. I utredningen ska alternativet att inrätta ett bredare råd med fokus på mänskliga rättigheter också beaktas.	● Genomfört	Kommunstyrelsen	2018	Avslutas, utredningen bifogas
Kommunstyrelsen får i uppdrag att under 2018 ta fram ett åtgärdsprogram mot hedersrelaterat våld.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2018	
Lokalförsörjningsnämnden ska under 2018 ta fram principer för den maximala hyra som får debiteras brukare för särskilt boende inom socialpsykiatri beslutade enligt Socialtjänstlagen (SoL). Principerna bör följa Stadens praxis kring hyresförhandlingar kopplade till särskilt boende för äldre enligt Socialtjänstlagen (SoL).	● Genomfört	Lokalförsörjningsnämnden	2018	Avslutas
Lokalförsörjningsnämnden ska inventera enkelt åtgärdade brister i arbets- och boendemiljön på vård- och äldreboenden, i samråd med Vård- och äldre-nämnden. Detta ska resultera i en tidsatt genomförandeplan.	● Genomfört	Lokalförsörjningsnämnden	2018	Avslutas
Trygghetsskapande slyröjning ska utökas. Tekniska nämnden får i uppdrag att tillhandahålla skogslag för att röja i samverkan med Arbetlivsnämnden och Fritids- och folkhälsonämnden.	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2018	Trygghetsskapande slyröjning ska inte avslutas nu, uppdraget ska ingå i ordinarie arbetsuppgifter, tills vidare får den stå kvar som delvis genomförd.
Aktivitetsplatser liknande den på Sjöbo ska skapas på Hässleholmen och Norrby. Förstudie görs under 2018 i samverkan med Tekniska nämnden.	◆ Delvis genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2018	
Kulturnämnden ska ta fram ett regelverk som gör det möjligt för studieförbund att söka bidrag för att genomföra aktiviteter i och kring stadsdelsträffpunkterna, för ökad integration. Totalt tillgängligt bidragsbelopp är 500 000 kronor.	● Genomfört	Kulturnämnden	2018	Avslutas
Kulturnämnden får i uppdrag att samverka med Västra Götalandsregionen angående lokaler inom kulturens område.	● Genomfört	Kulturnämnden	2018	Avslutas
Ramnaparken och dess kulturhistoriska byggnader bör bli en större attraktion i Borås. En strategisk flerårsplan med utvecklingsåtgärder ska tas fram.	◆ Delvis genomfört	Kulturnämnden	2018	Avslutas ej, planen är ej behandlad av nämnden

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Individ- och familjeomsorgsnämnden får i uppdrag att utvärdera och vid behov ompröva verksamheten på Natthärbärgen Kastanjen. Frågan om öppethållande även under sommarhalvåret ska ingå i omprövningen.	● Genomfört	Individ- och familjeomsorgsnämnden	2018	Avslutas
Individ- och familjeomsorgsnämnden ska under året starta ett drogfritt stödboende för personer med missbruksproblematik. Detta är en viktig del för att skapa ett anpassat utbud vilket är nödvändigt för att brukare med olika behov ska ges förutsättningar att bo genom stöd av interna insatser.	◆ Delvis genomfört	Individ- och familjeomsorgsnämnden	2018	
Arbetslivsnämnden ska ta fram kommunövergripande regler för arbetet med och bemötande av nationella minoriteter.	◆ Delvis genomfört	Arbetslivsnämnden	2018	
Vård- och äldreomsorgsnämnden ska inventera utbudet av aktiviteter på vård- och äldreboenden, såsom utflykter, musikunderhållning, teater m.m. och ta fram en handlingsplan för breddat utbud.	● Genomfört	Vård- och äldreomsorgsnämnden	2018	Avslutas
Vård- och äldreomsorgsnämnden uppdras att skapa förutsättningar för information och stöd till äldre beträffande tandvård och tandhälsa.	● Genomfört	Vård- och äldreomsorgsnämnden	2018	Avslutas

Vi tar gemensamt ansvar för barn och unga

Visionens text kring målområdet:

”Om fler tar ansvar för barns och ungas uppväxt och lärande skapas bra förutsättningar för barn och unga att utvecklas till engagerade, självständiga och ansvarsfulla vuxna.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2017
Andel föräldrar som känner sig trygga när de lämnar sitt barn på förskolan, %.	◆	95	96	100	96	→
Plats på förskola på önskat placeringsdatum, andel barn (%)	■	-	-	97	74	
Andel elever i åk 9 som är behöriga till något nationellt gymnasieprogram, %.	◆	85	79	90	80	↗
Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9.	●	221	213	218	222	↗
Andel elever som känner sig trygga i grundskolan, åk 4-9, %.	◆	92	88	100	87	↘
Andel elever som känner sig trygga i gymnasieskolan, %.	◆	95	96	100	95	↘
Andel elever med högskoleförberedande respektive yrkesexamen.	●	-	93	92	93	→
Andel barn och unga som inte lever i hushåll med försörjningsstöd; %.	●	97	98	98	98	→

De allra flesta vårdnadshavare, 96 procent, känner sig trygga när de lämnar sina barn på förskolan. Målvärdet uppnås inte och sett över en femårsperiod är resultatet konstant. Under 2018 fick 74 procent av barnen plats på förskola på önskat placeringsdatum. I genomsnitt fick de barn som inte fick plats på önskat placeringsdatum vänta i 14 dagar.

Andel elever i åk 9 som är behöriga till något nationellt gymnasieprogram ökade med en procentenhet jämfört med 2017 men målet nås inte. Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 är 222 och uppnår därmed målvärdet.

Andelen elever som känner sig trygga i grundskolan respektive gymnasieskolan har minskat jämfört med 2017 och uppnår inte målvärdet på 100 %.

Utfallet för andel elever med högskoleförberedande respektive yrkesexamen läsåret 2017/18 var 93 procent vilket är något över det satta målvärdet. Trenden över tid är att Borås Stads kommunala gymnasieskolor ligger betydligt över riksnittet.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Det finns ingen kommunal fritidsgård i centrala Borås. Stadsdelsnämnd Norr får uppdrag att utreda förutsättningarna för att starta en fritidsgård på Norrmalm. Uppdraget tas över av Fritids- och folkhälsonämnden.	● Genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2014	Avslutas, utredningen bifogas
En översyn av ersättningen till friskolor med tillhörande fritidshem samt ersättningen till de fristående förskolorna ska göras under 2015 i syfte att tillse likvärdiga konkurrensvillkor mellan den kommunala skolan och de fristående aktörerna. Kommunstyrelsen ska göra en översyn av ersättningen till skolor där ersättningen följer de enskilda eleverna.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
En hälsofrämjande fond för ungdomar mellan 13 och 25 år som önskar söka medel för t.ex. aktiviteter, material, föreläsare eller studiebesök ska inrättas av Fritids- och folkhälsonämnden.	● Genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2015	Avslutas
En utredning om skolstrukturen där användning, förändringar och var nya skolor ska byggas ska tas fram. Utredningen ska även innefatta hur Borås Stad ska möta en växande förskolas behov av lokaler.	● Genomfört	Kommunstyrelsen	2016	Avslutas, utredningen bifogas
Grundskolenämnden får i uppdrag att se över den rapportering nämnden ska avge, i syfte att föreslå effektiviseringar i sätt att rapportera och frekvens.	● Genomfört	Grundskolenämnden	2017	Avslutas
Grundskolenämnden får i uppdrag att ta fram formerna för ett sökbart bidrag till föreningar som erbjuder läxhjälp.	● Genomfört	Grundskolenämnden	2017	Avslutas
Grundskolenämnden uppdras inleda spetsutbildning i matematik på en av de kommunala högstadieskolorna.	● Genomfört	Grundskolenämnden	2017	Avslutas

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Fritids- och folkhälsönämnden ska tillsammans med Grundskolenämnden ta fram en plan för att införa simfritids. Avsikten är att kunna erbjuda särskilda insatser på skolor med mycket låg simkunnighet.	● Genomfört	Fritids- och folkhälsönämnden	2018	Avslutas
Förskolenämnden ska utreda införande av ett kreativt återanvändningscenter, där barn erbjuds möjlighet att arbeta kreativt med spill- och restmaterial från till exempel lokala företag. Arbetslivsnämnden kan vara en naturlig part att samarbeta med.	● Genomfört	Förskolenämnden	2018	Avslutas, rapporten bifogas
Grundskolenämnden får i uppdrag att utreda former för närmare samverkan mellan skola/fritidshem och föreningslivet.	● Genomfört	Grundskolenämnden	2018	Avslutas
Elever i grund- och gymnasieskolan ska erbjudas möjlighet till ledighet för att fira de stora högtidsdagarna i den religion man bekänner sig till. Berörda nämnder ska ta fram gemensamma regler när det gäller ledighet vid stora religiösa högtider. Inriktningen ska vara att ledighet beviljas vid sådana tillfällen upp till några gånger per läsår.	● Genomfört	Grundskolenämnden Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2018	Avslutas
Grundskolenämnden, tillsammans med Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden, får i uppdrag att under 2018 ta fram ett förebyggande styrdokument mot psykisk ohälsa.	● Genomfört	Grundskolenämnden	2018	Avslutas, programmet avslutas
Gymnasieelever på vård- och omsorgsprogrammet ska erbjudas hjälp att ta körkort. Under 2018 ska ett första steg tas genom att eleverna erbjuds stöd med den teoretiska delen av körkortsutbildningen.	● Genomfört	Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2018	Avslutas
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska utreda möjligheten att starta en profil inom spelutveckling på teknikprogrammet.	● Genomfört	Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2018	Avslutas

Företagande växer genom samverkan

Visionens text kring målområdet:

”Borås Stads tillväxt förutsätter ökat företagande. Kreativ samverkan mellan näringsliv, akademi, kommun och andra delar av samhället bidrar till utveckling som skapar arbetstillfällen.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2017
Borås Stads näringslivsklimat - ranking enligt Svenskt näringsliv.	■	106	118	35	94	↗
Företagsklimat enl. öppna jämförelser (Insikt) - Totalt, Nöjd Kund Index	●	63	72	66	71	↘

Borås Stads ranking i Svenskt näringslivsklimat – har ökat från 118 till 94 men når ej målet på 35. När det gäller Nöjd Kund Index i Företagsklimatundersökningen redovisar SKL resultatet i april året efter mätåret.

Hur näringslivsklimatet upplevs av företagen formas av summan av en mängd olika faktorer, från internationella konjunkturförändringar till hur senaste artiklarna i lokala media beskriver utvecklingen i Borås. Det långsiktiga och målmedvetna arbete som gjorts under många år för att bygga och stärka nätverk mellan företagarna och mellan företagen och Borås Stad har bidragit positivt. Det nära samarbetet mellan Borås Stad och ett antal lokala företagsföreningar, t.ex. Borås Näringsliv och Viareds Företagsförening, har bidragit på ett positivt sätt.

När det gäller undersökningen ”Insikt”, som mäter hur företagare som haft kontakt med kommunen, t.ex. för att söka serveringstillstånd, miljötillstånd eller bygglov, uppfattar att de blivit bemötta, har Borås Stad större möjligheter att själva påverka utgången. Det totala resultatet påverkas av de olika förvaltningarnas förmåga att möta företagarna och deras behov. Här har Borås Stad under flera år arbetat för att alla förvaltningar med företagskontakter skall öka sin medvetenhet. Jämfört med 2017 har det skett en marginell minskning av NKI, men utfallet är över målvärdet.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Kommunstyrelsen ska ansvara för att Borås Stad bygger upp kompetens kring hur staden kan stödja och underlätta för företag som vill öka sitt hållbarhetsarbete.	Genomfört	Kommunstyrelsen	2017	Avslutas
Kommunstyrelsen uppdras ta fram en etableringspolicy.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2017	

Livskraftig stadskärna

Visionens text kring målområdet:

”En attraktiv stad har en stadskärna som är levande under dygnets flesta timmar med en blandning av boende, handel och upplevelser.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2017
Antal personer i en hemlöshetssituation som får eget förstahandskontrakt med hjälp av socialtjänsten.		21	17	20	5	
Andel av ansökningarna om bygglov med fullständiga handlingar som fått beslut senast 8 veckor efter ansökan, %.		75	81	80	98	
Antal nyproducerade lägenheter av AB Bostäder		-	-	162	0	

Målet för antalet personer som fått eget förstahandskontrakt med hjälp av socialtjänsten har inte uppnåtts och utfallet är 12 personer färre än under 2017. En orsak är att de som inte har förstahandskontrakt står allt längre ifrån bostadsmarknaden. Detta beror oftast på höga skulder och/eller andra långvariga svårigheter i hyresförhållandena som omöjliggör ett eget kontrakt.

Ett flertal ändringar i rutiner och arbetssätt har medfört att handläggningstiden för ansökan om bygglovkortats ned. Bland annat följs samtliga pågående ärenden upp varje vecka och flera manuella moment i den interna hanteringen har tagits bort. Enklare bygglovsärenden urskiljs vid registreringen för att kunna hanteras med så kort handläggningstid som möjligt.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Kommunstyrelsen uppdras att ta fram en förtätningsstrategi som ett tillägg till översiktsplanen. I strategin ska bland annat ingå en konkretisering av vad som krävs för att nå upp till visionens mål om tredubblat invånarantal i stadskärnan till 2025, vilka gröna lungor som behöver värnas särskilt, en inventering av lufttomter samt förslag på lokalisering av framtida höga hus.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
De kommunala bostadsbolagen ska underlätta för hyresgäster att ombilda fastigheter till bostadsrätter eller ägarlägenheter	● Genomfört	Kommunala bolag	2015	Avslutas
Tekniska nämnden ska i samverkan med Borås Parkerings AB införa ett parkeringsledningssystem till årsskiftet 2015/16.	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2015	
Kommunstyrelsen uppdras under 2017 presentera ett förslag på hur fler bostäder kan byggas längs kollektivtrafiktäta stråk utanför centralorten Borås.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2017	
Kommunstyrelsen får i uppdrag, i samverkan med berörda nämnder, att under 2018 fastställa en plats och starta miljöutredning för ett samlat skyttecentrum i Borås	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2018	
Underhållsbehovet när det gäller bevaransvärda kulturfastigheter ska inventeras och en underhållsplan ska tas fram.	● Genomfört	Lokalförsörjningsnämnden	2018	Avslutas
Samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att slutföra uppdraget med att ta fram lämpliga platser för stadsodling. Enligt beslut i Kommunstyrelsen förs uppdraget över till Tekniska nämnden.	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2018	Avslutas
Tekniska nämnden uppdras att förbättra belysningen och öka tillgängligheten i Östermalmsparken	● Genomfört	Tekniska nämnden	2018	Avslutas
Tekniska nämnden får i uppdrag att under 2018 ta fram en åtgärdsplan för trygghetsskapande åtgärder i parker, gångstråk och gångtunnlar	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2018	Avslutas ej, åtgärdsplanen är ej klar

Medborgares initiativkraft gör landsbygden levande

Visionens text kring målområdet:

”Människors engagemang och initiativkraft skapar starka, attraktiva tätorter och en levande landsbygd.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2016
Andel hushåll och företag som har tillgång till bredband om minst 100Mbit/s, %		63	74	80	82	
Antal nyproducerade lägenheter av Fristadbostäder, Viskaforshem, Sandhultsbostäder och Toarpshus		-	15	100	0	

Post- och Telestyrelsens bredbandsstatistik för 2018 avser läget 2018-10-01. Målvärdet för år 2018 är 80 procent och har uppnåtts. Det beror på att det varit en stark utbyggnad på villamarknaden, sedan förra mätningen 2017-10-01.

Det finns 15 påbörjade men inte färdigställda lägenheter 2018.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Införandet av en distributionscentral enligt förslag från Tekniska nämnden ska påbörjas under 2016 i den takt som tillgängliga medel tillåter. Uppdraget tas över av Kommunstyrelsen	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2016	

Goda resvanor och attraktiva kommunikationer

Visionens text kring målområdet:

”Goda resvanor och attraktiva kommunikationer vid både korta och långa resor, minskar belastningen på miljön.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2017
Kollektivtrafiken ska bli mer attraktiv och kollektivtrafikresandet ska öka varje år, %.	-	1,8	1,2	4,0		Siffror för 2018 väntas under april 2019.
Antal cyklister vid kommunens cykelbarometrar	-	424 189	376 704	427 000	-	
Andel personfordon i Borås Stads verksamhet som är miljöfordon, %.		90	92	95	95	

Utfallet för indikatorn för kollektivtrafiken 2018 kommer under första tertialen 2019.

Under 2017 ökade kollektivtrafiken i Borås med 1,2 procent, en ökning som är i takt med befolkningsutvecklingen i kommunen men under målvärdet. Detta innebär att det inte skett någon ökning av andelen personer som väljer att åka kollektivt.

Under året har det varit stora problem med driftstörningar för mätarna i staden vilket gör att det inte kan redovisas något tillförlitligt resultat för 2018.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Kommunstyrelsen får i uppdrag att under 2015 utreda "framtidens kollektivtrafik" och att ta ett helhetsgrepp om den långsiktiga trafikplaneringen som är påbörjad och infogad i en trafikstrategisk utredning.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Kommunstyrelsen ska utreda samt föreslå en annan lokalisering av den busstrafik som idag sker på Södra torget, i syfte att frigöra torget från busstrafiken.	● Genomfört	Kommunstyrelsen	2015	Avslutas
Tekniska nämnden ska starta en cykelpool/cykeluthyrning som är tillgänglig för allmänheten, med sikte på både arbetspendling och turister.	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2016	Försök har genomförts men någon pool i drift finns inte nu. Tekniska nämnden får pröva andra sätt för att genomföra uppdraget.
Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en cykelstrategi.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2017	
Kommunstyrelsen uppdras utreda kostnaderna för tillköp hos Västtrafik så att närtrafiken kan gälla även i de mindre tätorterna som vi har i Borås.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2017	
Av det totala anslaget för cykelinfrastruktur ska minst 500 000 kronor användas för att bygga cykelställ på strategiska platser.	● Genomfört	Tekniska nämnden	2017	Avslutas
Tekniska nämnden får i uppdrag att förse några platser i centrala staden med möjlighet att ladda elcyklar och elmopeder.	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2017	Kan avslutas nästa år när Clear Channel-parkeringarna är på plats.
Lokalförsörjningsförvaltningen ska åt alla förvaltningar inventera möjligheten att erbjuda inomhusparkering för anställdas cyklar, och även möjlighet att erbjuda elcykelladdning.	◆ Delvis genomfört	Lokalförsörjningsnämnden	2018	
Elparkeringsplatser ska finnas även på gatu- mark	◆ Delvis genomfört	Tekniska nämnden	2018	Uppdraget kan avslutas när sådana parkeringar finns, uppdraget betyder inte att nämnden själv måste vara operatör av laddstolpar. Kan vara p-bolaget eller annan intressent.
Skolkort inom kollektivtrafiken ska erbjudas samtliga gymnasieelever från och med hösten 2018.	● Genomfört	Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2018	Avslutas

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Fri parkering för elmopeder ska införas enligt samma regler som redan gäller för elbilar.	Genomfört	Kommunala bolag		Avslutas

Ekologisk hållbarhet lokalt och globalt

Visionens text kring målområdet:

”En resurseffektiv och ansvarsfull utveckling säkerställer att nuvarande och kommande generationer får en hälsosam och god miljö.”

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2018 mot 2017
Total energiproduktion från solenergi, mwh		122	118	200	210	
Andel ekologiska och/eller närproducerade livsmedel, %.	-	31	40	50	41	

Utfallet för andelen ekologiska livsmedel är totalt för staden 41 procent fördelat enligt följande:

Förskolenämnden: 50 %

Grundskolenämnden: 40 %

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: 48 %

Servicenämnden: 29 %

Vård- och äldreförvaltningen: 37 %

Nämnderna anger att de ökade livsmedelspriserna under 2018 minskat möjligheterna för kostverksamheten att, inom budgetram, köpa ekologiska livsmedel.

När det gäller närproducerade livsmedel är utfallet för hela Borås Stad 32 procent.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Kommunstyrelsen får i uppdrag att under året ta fram en strategi för grön IT som innebär bland annat att den IT-hårdvara som kommunen köper in ska ha en bra energi- och miljöprestanda. En utredning skall genomföras under året.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2013	Avslutas, pågående arbete
Kommunstyrelsen uppdras att 2015 ta fram en vindbruksplan som ett tillägg till översiktsplanen. Tysta områden ska utredas.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Miljö- och konsumentnämnden får i uppdrag att öka inslaget av uppsökande verksamhet när det gäller Fairtrade City, internt i Borås Stad och externt mot medborgare och företag. Uppdraget tas fr om 2018 över av Kommunstyrelsen	Genomfört	Kommunstyrelsen	2017	Avslutas

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Miljö- och Konsumentnämnden uppdras i samverkan med Borås Energi och Miljö utreda ett system för enkel insamling av textilier för återvinning.	◆ Delvis genomfört	Miljö- och konsumentnämnden	2017	Avslutas
En utredning om att minska användningen av engångsartiklar ska genomföras	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2018	
Försök ska genomföras på någon eller några skolor på gymnasie- eller grundskolenivå att minska specialkostbehovet genom att erbjuda en vegansk grundbuffé, med tillbehör som till exempel kött, fisk eller äggmat.	● Genomfört	Kommunstyrelsen	2018	Avslutas
Kostorganisationen ska i lämpliga verksamheter, till exempel gymnasierestauranger och stadens offentliga serveringar och restauranger, pröva att redovisa klimatpåverkan per portion offentligt i menyn.	◆ Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2018	
Fritids- och folkhälsonämnden ska utreda hur ideella föreningar som vill miljödiplomera sig skulle kunna få stöd och råd av nämnden i detta arbete.	● Genomfört	Fritids- och folkhälsonämnden	2018	Avslutas, utredningen bifogas

Ekonomi och egen organisation

Kommunfullmäktiges indikatorer till nämnderna

Kommunfullmäktiges indikatorer	Måluppfyllelse	Utfall 2016	Utfall 2017	Mål 2018	Utfall 2018	Jämförelse utfall 2017 mot 2016
Antal hushåll som får försörjningsstöd i mer än tio månader under kalenderåret	●	563	492	490	414	↗
Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid, %.	●	7,5	7,3	7,5	7,4	↘
Arbetad tid för timavlönade omräknat till årsarbeten.	◆	472,7	407,9	420	446,6	↘
Hälsa – friska medarbetare under ett år utan sjukfrånvaro, andel i %.	■	32	31	35	29	↘

Den totala sjukfrånvaron har under några år legat relativt still i Borås Stad och Kommunfullmäktiges målsättning för 2018 har uppnåtts. Den längre sjukfrånvaron över 60 dagar har fortsatt att minska. Däremot ökar inflödet i den korta sjukskrivningen 1 - 14 dagar. En bild som Borås delar med flera större kommuner.

För kommunen i sin helhet sker det inga stora förändringar från föregående år. Statistiken visar att sjukfrånvaron minskar i gruppen äldre medarbetarna medan den ökar i gruppen yngre medarbetare. Den största ökningen finns i gruppen 30-49 år. Ökad sjukfrånvaro i de yngre åldersgrupperna, för både män och kvinnor, stämmer överens med den bild som Försäkringskassan och Jobbhälsoindex ser i hela landet.

Under året har 29 procent varit helårsfriska. 26 procent av kvinnorna och 39 procent av männen. 1 442 medarbetare har inte haft någon sjukfrånvaro de senaste två åren. Jobbhälsoindex i Sverige

AB och Svenskt Kvalitetsindex har följt utfallet av helårsfriska arbetare i Sverige sedan 2007. Resultatet för 2018 visar att de helårsfriska blir allt färre, de yngre oftare är sjukfrånvarande medan de äldre friska går i pension. Utvecklingen för Borås Stad följer den nationella utvecklingen av andelen helårsfriska i arbetslivet.

Målet för användandet av timavlönade medarbetare, exklusive anställda enligt BEA eller PAN, var 420 årsarbeten för 2018. Andelen timavlönade påverkas av flera faktorer exempelvis sjukfrånvaron (framför allt korttidsfrånvaron), tillfällig vård av barn (Vab) och semester med mera. Det är framför allt inom det pedagogiska området samt inom vård och omsorg som de flesta timavlönade medarbetare finns.

Mer information finns i den personalekonomiska redovisningen.

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Kommunstyrelsen ansvarar för att Saltemads campingverksamhet säljs alternativt läggs ut på entreprenad under 2015. Marken ska ej säljas.	Ej genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Kommunstyrelsen ska utreda om driften av Stadsparkbadet lämpligare kan ske på entreprenad.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Kommunstyrelsen ska i samverkan med de kommunala bostadsbolagen utreda en ökad samordning av bolagens administration.	Ej genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Kommunstyrelsen uppdras att utreda förutsättningarna för att införa utmaningsrätt i lämpliga verksamheter senast halvårsskiftet 2016.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Tekniska nämnden får i uppdrag att se över hur upphandlingsverksamheten skall finansieras av förvaltningarna. Här skall bland annat beaktas hur vinsthemtagning sker utifrån avtalstrohet och nya ramavtal. Uppdraget tas över av Kommunstyrelsen.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2015	
Servicekommittén ska erbjuda sina tjänster till Borås Stad. Kommittén ska inte konkurrera på den privata marknaden.	Genomfört	Servicekommittén	2015	Avslutas
Under 2016 ska samtliga förvaltningar ta fram könsdelad statistik för att möjliggöra analys av resursfördelning ur ett genusperspektiv. Stadskansliet ska under året ta fram konkreta exempel för hur arbetet med jämställdhetsintegrerad budget kan genomföras.	Genomfört	Kommunstyrelsen	2016	Avslutas
Tekniska nämnden får i uppdrag att arbeta fram en policy när det gäller inventarier som syftar till att i första hand använda det som Borås Stad redan äger. En för Borås Stad gemensam förmedling av inventarier ska starta och vara förstahandsalternativ, innan nyanskaffning sker. Uppdraget tas över av kommunstyrelsen.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2016	
CKS ska föra en dialog med polisen om att inrätta lokala och/eller mobila polisstationer.	Genomfört	Kommunstyrelsen	2017	Avslutas

Uppdrag	Status År 2018	Ansvarig Nämnd/bolag	År som uppdraget startar	Avsluta
Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över upphandlingsverksamhetens prissättning till nämnder och förvaltningar i syfte att ömsesidigt dra nytta av de vinster som kan uppstå vid upphandlingar.	 Delvis genomfört	Kommunstyrelsen	2017	
Upphandlingsavdelningen ska förstärkas med en hållbarhetsstrateg.	 Genomfört	Kommunstyrelsen	2017	Avslutas
Arbetslivsnämnden får i uppdrag att tillsammans med de fackliga organisationerna inventera arbetsuppgifter som går att klara utan formella krav på utbildning.	 Genomfört	Arbetslivsnämnden	2017	Avslutas
Lokalförsörjningsnämnden uppdras att vid planering av förskolor överväga samlokalisering av förskolor och bostäder för äldre	 Genomfört	Lokalförsörjningsnämnden	2018	Avslutas

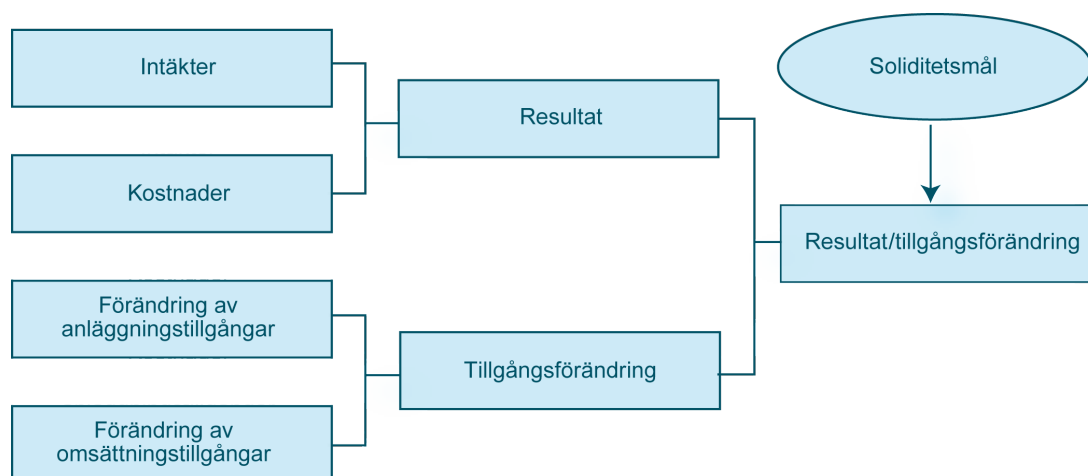
Finansiell analys

»Borås ekonomi är i god ordning inför 2019. Inte varje krona är tagen i anspråk till planerad verksamhet; det finns buffertar både centralt och på nämndnivå. Resultatet 2018 blev 199 mnkr bättre än budgeterat.

Den övergripande finansiella strategin

En god ekonomi är ett viktigt mål för Borås Stad. En god ekonomi är ett grundläggande villkor för att kunna uppnå de sociala eller välfärdspolitiska mål som är det primära syftet med kommunens verksamhet. På samma sätt är en svag ekonomi ett hinder eller en begränsning för kommunen, när det gäller att tillgodose angelägna behov inom olika verksamhetsområden. En balanserad finansiell utveckling är därför en förutsättning för att kommunens service kan behållas och utvecklas.

Borås Stads övergripande finansiella mål är att soliditeten, med det menas den del av kommunens tillgångar som finansieras med egna medel, skall uppgå till ca 80 %. Soliditetens utveckling beror på två faktorer, dels det årliga resultatet, dels tillgångsökningen. Soliditeten sjunker om tillgångarna ökar i snabbare takt än det egna kapitalet. En sänkt soliditet innebär en ökad lånefinansiering och på sikt högre finansiella kostnader. En ökad soliditet innebär å andra sidan en ökad internfinansiering av tillgångarna och lägre finansiella kostnader. En balanserad finansiell utveckling förutsätter en bibehållen relation mellan det egna kapitalet och tillgångarna. Sambandet mellan resultat, tillgångsökning och soliditet illustreras i nedanstående bild.

Konkret innebär soliditetsmålet vid en normal investeringsvolym, att 80 % av den årliga tillgångsökningen finansieras internt med överskott från verksamheten (resultat+avskrivningar) och resterande 20 % med externa medel, dvs med lån. Med hänsyn till det årliga investeringsbehov som normalt finns, krävs därför för en balanserad finansiell utveckling att resultatet upprätthålls på en acceptabel nivå. Ger inte verksamheten ett överskott att användas till intern finansiering av nettoinvesteringarna eller annan ökning av tillgångarna, tvingas kommunen till en allt högre lånefinansiering med ökad belastning i form av ökade finansiella kostnader. Då kommunala investeringar normalt inte ger någon ekonomisk avkastning som kan användas för att betala dessa kostnadsökningar, leder detta så småningom till att det ekonomiska utrymme för den egentliga verksamheten minskar. Ett effektivare utnyttjande av befintliga investeringar och en minskad kapitalanvändning reducerar istället resultatkravet, och skapar därmed utrymme för ökade verksamhetskostnader. En huvudpunkt i den finansiella strategin är därför att genom en kontrollerad tillväxt och en hög effektivitet i resursanvändningen minimera det kapital som används i verksamheten.

2018 års resultat

Årets resultat blev 318 mnkr, vilket är hela 199 mnkr bättre än Kommunfullmäktiges antagna budget på 118 mnkr. Den främsta orsaken till att det blev så stor positiv avvikelse är en rekordhög nivå på realisationsvinster vid markförsäljningar. En ytterligare bidragande orsak är ett bättre finansnetto som bl.a. beror på engångsmässig aktieutdelning från Borås Lokaltrafik och bra utfall vad gäller tidigare pensionsavsättnings överskotts-fonder. Inom resultatet har avsättningar gjorts med sammanlagt 133 mnkr bl.a. 100 mnkr avseende pensioner intjänade t.o.m. 1997-12-31 den s.k. ansvarsförbindelsen. Övriga avsättningar är medfinansiering av statlig infrastruktur, 13 mnkr och ett projekt över 4 år till sommarlovskort i kollektivtrafiken riktat till ungdomar från åk 7 t.o.m. gymnasiet åk 2, kostnadsberäknat till 20 mnkr.

Nämndernas kostnadsutveckling har legat på höga 6,8 (3,6)%. De senaste årens positiva utveckling för nämnderna har brutits och gett ett resultat på -67 (+75) mnkr jämfört med kommunbidraget. Skatte- och bidragsintäkterna har gett ett överskott på +6 mnkr medan realisationsvinster från fastighetsförsäljningar och tomträtter bidrar netto till resultatet med hela 286 mnkr.

Budgetavvikelse	mnkr		
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nettokostnader	-5 922	-6 058	-136
Avskrivningar	-224	-227	-3
Verksamhetens nettokostnader	-6 146	-6 285	-139
Skatter- och generella statsbidrag	6 231	6 225	+6
Finansnetto	34	91	+57
Resultat före Realisationsvinster	118	31	-87
Realisationsvinster	0	286	+286
Årets resultat	118	318	+199

Nettokostnaderna blev 136 mnkr högre än budgeterat vilket främst beror på gjorda avsättningar. Detta uppvägs till viss del av att den centrala bufferten för Sociala oförutsedda kostnader ej behövt utnyttjats fullt ut under 2018 och att nämnderna haft en hög nivå på s k driftinventarier som i externredovisningen omförs till investeringar.

Kostnadsutvecklingen hos nämnderna har som tidigare nämnts varit relativt hög. Detta har gett ett sammantaget negativt budgetutfall på -67 mnkr. Bedömningen är att några av nämnderna har kvarstående underskott att ta hand om även under 2019. Handlingsplaner finns framtagna och Kommunstyrelsen följer och arbetar aktivt tillsammans med berörda verksamheter.

Avskrivningarna budgeterades till 224 mnkr och blev 227 mnkr. Finansnettot budgeterades till +34 mnkr och blev +91 mnkr främst tack vare engångsmässig aktieutdelning men även en högre internbanksmarginal beroende på en större lånevolym till bolagen bidrar. I finansnettot ingår finansiell kostnad på 3 mnkr avseende det kommunala pensionsåtagandet. De långfristiga skulderna är i likhet med föregående år 0 mnkr för den kommunala nämndverksamheten.

Skatte- och statsbidragsintäkterna blev sammantaget marginellt +6 mnkr högre än Kommunfullmäktiges antagna budget. Främsta förklaringen är att Byggbonusen på 15 mnkr var obudgeterad.

Balanskravsutredning

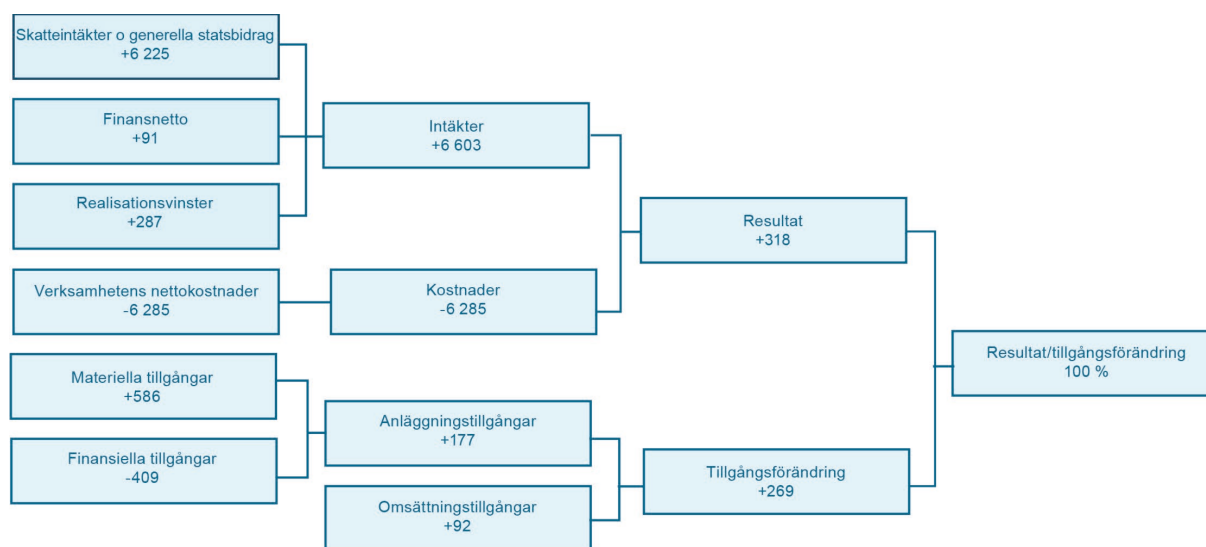
Kommunens resultat på sista raden blev +318 mnkr vilket är 199 mnkr bättre än budgeterat. Balanskravsutredningen för 2018 får följande utseende:

Årets resultat enligt Resultaträkningen	317,9
Realisationsvinster balanskrav	-253,2
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	64,7
Reservering/ användande av RUR	0
Balanskravsresultat	64,7

Utnyttjande av tidigare gjorda öronmärkningar	
IT-plattform	4,3
Sociala investeringar	2,4
Byggbonus	3,3
Market place	2,0
Övrigt	0,4
Balanskravsresultat efter öronmärkningar	77,1

Kommunallagens balanskrav har därmed uppfyllts.

I externredovisningen ingår i balansräkningen bland tillgångarna och skulderna den s k Internbanken, d v s kommunens finansiella samverkan med de kommunala företagen om kort- och långfristig finansiering. Vid en analys av hur kommunens egna tillgångar och skulder förändrats, måste därför interna poster på 8 469 exkluderas. Tillgångarna ökade med 269 mnkr jämfört med förra året. Anläggningstillgångarna ökade med 177 mnkr medan omsättningstillgångarna ökade med 92 mnkr.

Ett resultat på +318 mnkr och en tillgångsökning på 269 mnkr innebär en relativt stor ökning av den synliga soliditeten till 74%. De långfristiga skulderna är oförändrat 0. De kortfristiga skulderna minskade med 35 mnkr och avsättningarna minskade med netto 14 mnkr. Av de kortfristiga skulderna avser 190 mnkr den individuella delen av avtalspensionerna inkl. löneskatt intjänad under 2018. Denna kommer att utbetalas under våren 2019.

God ekonomisk hushållning

Fr o m Budget 2006 gäller kommunallagens förändrade regler om ”God ekonomisk hushållning” i Borås Stad. Detta innebär att för ekonomin och verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För Borås del har vi under ett flertal år arbetat med finansiella nyckeltal för att analysera kommunens övergripande ekonomi. Denna analys har sedan legat till grund för vilket verksamhetsutrymme kommunen kan tillåta sig inom fastställda finansiella mål. Detta har varit en framgångsrik och politiskt accepterad princip och har lett till att kommunens resultat legat på en sådan nivå att balanskravet inte äventyrats. Vad gäller denna del har de nya lagkraven inte inneburit några större förändringar mer än att de fokuserade finansiella målen tydligare lyfts fram tydligare. Fr o m 2008 har kommunen inlett arbetet med att även ta ett samlat grepp om de övergripande verksamhets- och kvalitetsmålen. Dessa redovisas i ett särskilt avsnitt.

Finansiella mål

Årets resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag

	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Mål
Årets resultat, mnkr	118	198	318	
Årets resultat/skatteintäkter och generella statsbidrag, %	2,0	3,3	5,1	2-3%

Att resultatet över tiden bör uppgå till lägst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag är för Borås del grunden till en god ekonomisk hushållning. Målet innebär ett resultat som är ca 125 mnkr. Detta resultat behövs för att kunna finansiera nödvändiga investeringar utan att behöva låna till hela utgiften och ha en fallhöjds marginal vid oförutsedda händelser. En annan viktig aspekt tidigare år har varit pensionsskulden intjänad t o m 1997 som enligt redovisningslagen inte skall upptas i balansräkningen. För Borås del har den årliga skulduppräknningen tidigare normalt inneburit en årlig ökning. Utvecklingen nu är att skulden är på väg att minska när de årliga utbetalningarna ökar i högre takt. Under 2018 minskade pensionsskulden med 71 mnkr borträknat den frivilliga inlösen som gjorts under året. Under åren 2004 - 2018 har sammanlagt 832 mnkr avsatts för att möta ökade pensionskostnader ur ansvarsförbindelsen. Avsättningarna följer pensionsstrategin som syftar till att få en jämnare och mer förutsägbar belastning på resultatet.

Soliditet

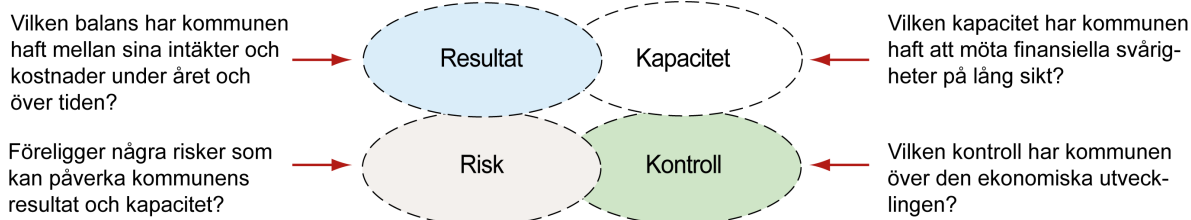
	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Mål
Soliditet, %	69,4	72,0	73,8	
Tillgångsförändring, mnkr	464	40	269	
Förändring av eget kapital mnkr	118	198	318	
Självfinansiering av tillgångsförändring, %	26	100	100	80-100

Det andra övergripande finansiella målet är att soliditeten, med det menas den del av kommunens tillgångar som finansieras med egna medel, skall uppgå till 80 %. För att nå dit behöver självfinansieringen av tillgångsökningen ligga över gällande soliditetsnivå. Både 2017 och 2018 uppnåddes detta tack vare en tillräckligt hög resultatnivå i förhållande till tillgångsförändringen. Om de frivilliga pensionsavsättningarna i balansräkningen på 156 mnkr läggs till det egna kapitalet uppgår soliditeten till 76 %.

Finansiell analys av Borås Stad

Borås Stads finansiella analys utgår från den sk RK-modellen som utvecklats av Kommunforskning i Västsverige. Modellen bygger på fyra aspekter som är viktiga ur ett finansiellt perspektiv när kommunens ekonomi skall bedömas. Syftet med modellen är att genom analys av de fyra aspekterna på ett sammanhållet sätt kunna beskriva och identifiera kommunens finansiella styrkor och svagheter. Grundfrågan som ställs är om Borås Stad har en god ekonomisk hushållning eller ej. Var och en av de fyra aspekterna analyseras med hjälp av ett antal finansiella nyckeltal. I analysen har koncernbanken exkluderats för att få en mer rättvisande bild. Bolagens kortfristiga upplåning och förmedlade lån via kommunen är därför ej medräknade.

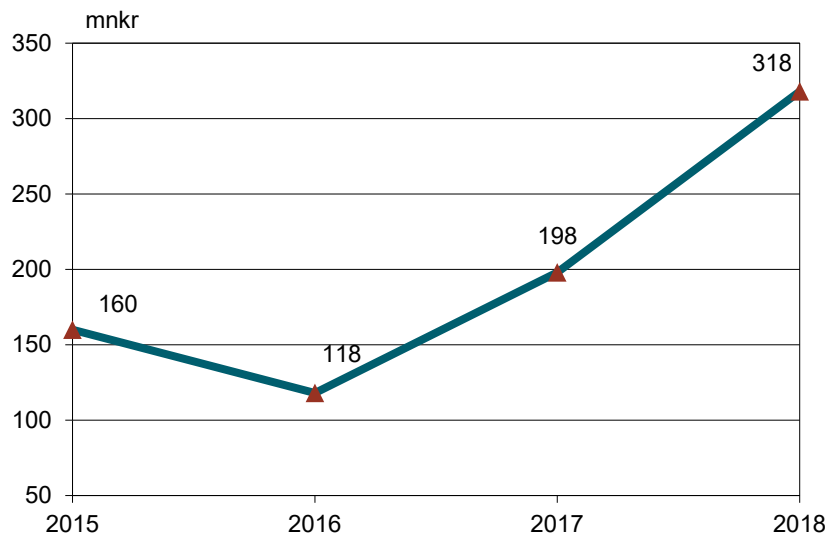
Fyra aspekter vid finansiell bedömning

	2015	2016	2017	2018
Resultat				
Årets resultat, mnkr	160	118	198	318
Årets resultat/eget kapital, %	3,7	2,7	4,3	6,4
Årets resultat/skatteintäkter, %	2,9	2,0	3,3	5,1

Årets resultat

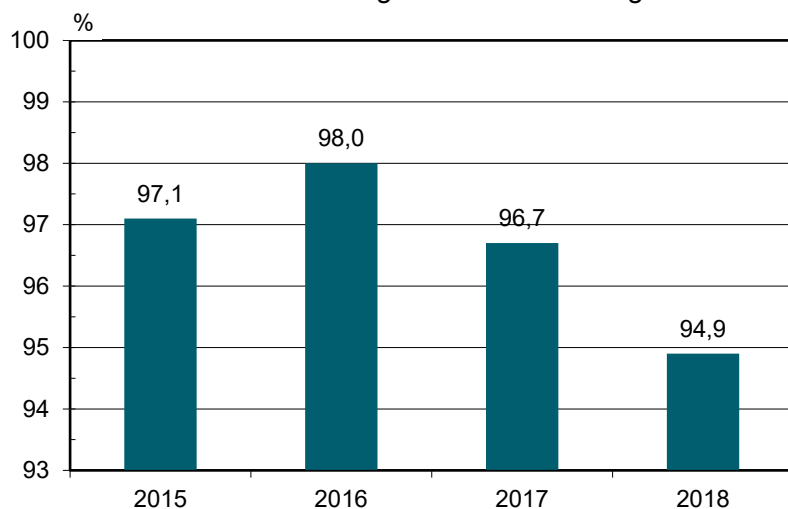

Resultaten under 2015-2018 har varit positiva varje år. Borås Stad har under perioden haft goda resultat som är inom eller bättre än de finansiella målen. Skatteunderlagen har under perioden utvecklats bra. Detta tillsammans med relativt låga pris- och måttliga personalkostnadsökningar har sammantaget givet goda resultat i Borås och hela kommunsektorn. Realisationsvinster som normalt inte är budgeterade har genomgående bidragit till Borås Stads goda resultat. För 2018 har realisationsvinster i än högre grad bidragit till det höga resultatet.

Andel av skatteintäkter och generella statsbidrag, %

	2015	2016	2017	2018
Nettokostnader	93,8	93,9	93,9	92,7
Avskrivningar	3,8	4,6	3,6	3,7
Finansnetto	-0,5	-0,6	-0,7	-1,5
	97,1	98,0	96,7	94,9

Verksamhetens nettokostnader inkl finansnetto - andel av skatteintäkter och generella statsbidrag

En viktig förutsättning för en god ekonomi är att verksamhetens nettokostnader inte ökar mer än vad den främsta inkomstkällan skatteintäkter och generella statsbidrag gör. För Borås del har nettokostnadernas andel av skatteintäkter och generella statsbidrag under perioden 2015-2018 legat bättre eller i linje med den finansiella målsättningen. Finansnettot tar inte längre några skatteintäkter i anspråk utan bidrar till ett ökat verksamhetsutrymme. Kommunens goda resultatutveckling de senaste åren har gjort att låneskulden som var ca 600 mnkr i mitten av 1990-talet nu är helt amorterad. Detta innebär lägre finansiella kostnader och lägre finansiell risk. Totalt tog de löpande utgifterna inkl. finansnettot i anspråk 94,9 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Inom årets nettokostnader har frivillig avsättning till pensionsskulden gjorts med 100 mnkr.

Investeringsandel, %

	2015	2016	2017	2018
Nettoinvesteringar/nettokostnader	8,2	5,8	8,7	14,2
Nettoinvesteringar/avskrivningar	203	117	229	361

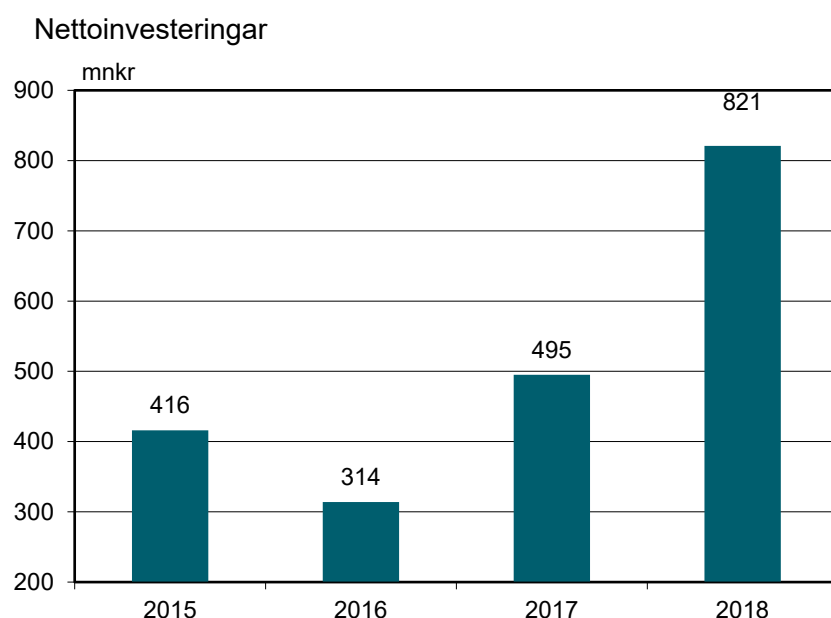
Investeringsvolymen är en viktig faktor för bedömning av kommunens ekonomiska utveckling. Nettoinvesteringarna har under 2018 uppgått till höga 821(495) mnkr vilket är 14,2 (8,7) % av nettokostnaderna. Detta är väsentligt högre än förra året och beror på en ökad investeringsnivå som förväntas bestå de kommande åren om än inte på denna höga nivå.

Genomsnittligt under perioden har nettoinvesteringarna årligen i genomsnitt legat på ca 515 mnkr. Under den kommande 3-års-perioden beräknas nettoinvesteringarna uppgå till ca 650 mnkr årligen.

Ett annat mått är hur nettoinvesteringarna förhåller sig till avskrivningarna. För att bibehålla anläggningstillgångarnas värde behöver nettoinvesteringarna över tiden vara minst lika stora eller något högre än avskrivningarna. För Borås del har nettoinvesteringarna årligen i genomsnitt legat på ca 225 % av avskrivningarna med undantag för förra året.

Finansiering av nettoinvesteringarna

	2015	2016	2017	2018
Överskott från verksamheten, mnkr	298	476	245	262
Årets nettoinvesteringar, mnkr	416	314	495	821
Självfinansieringsgrad, %	72	152	49	32

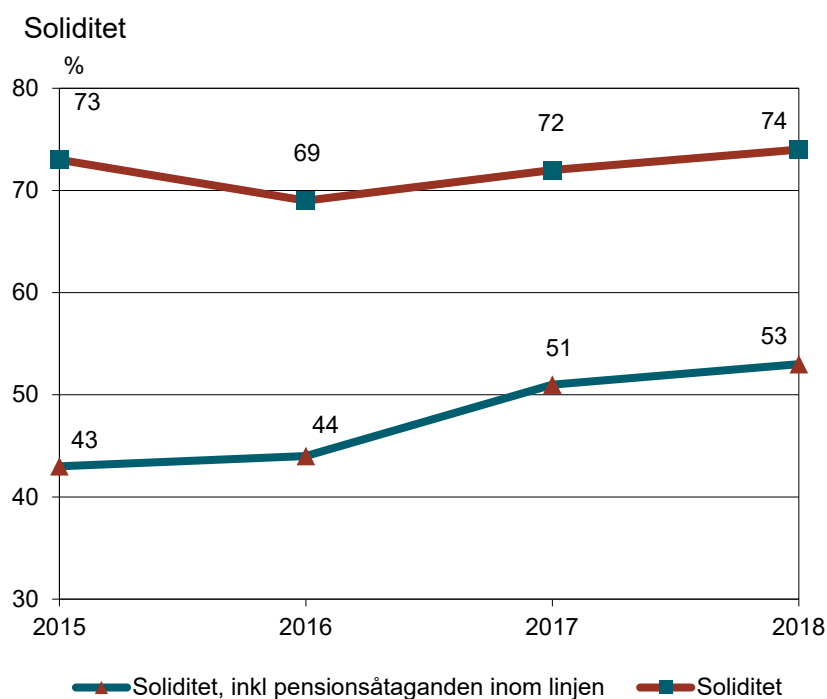

Nettoinvesteringarna uppgick under 2018 till 821 mnkr. Samtidigt tillfördes kassaflöde från den löpande verksamheten med netto 262 mnkr. Självfinansieringsgraden uppgick till 32 % vilket innebär att nettoinvesteringarna inte har kunnat finansieras med egna medel från den löpande verksamheten i enlighet med målet på 80%. Värden under 100 % innebär att nettoinvesteringarna måste finansieras med andra medel ex. extern upplåning eller försäljning av fastigheter/mark. Den största anledningen att vi inte uppnår målet under 2018 är att tidigare avsatta medel för pensionskulden använts till inlösen av intjänade pensionsrätter. Detta minskar de likvida medlen. Räknar vi självfinansiering utifrån den normala driften nås en nivå på 66%.

Kapacitet

Soliditet

	2015	2016	2017	2018
Soliditet, %	72,8	69,4	72,0	73,8
Tillgångsförändring, mnkr	-156	464	40	269
Förändring av eget kapital mnkr	160	118	198	318
Självfinansiering av tillgångsförändring, %	100	26	100	100

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella styrka. Den visar hur mycket av tillgångarna som har finansierats med egna medel. Soliditeten har under perioden legat på ca 72 % vilket är en hög nivå. Under 2018 ökade soliditeten med 2,8 %-enheter. Kommunens övergripande långsiktiga finansiella mål är att soliditeten skall uppgå till 80 %. Om de frivilliga pensionsavsättningarna i balansräkningen på 156 mnkr läggs till det egna kapitalet uppgår soliditeten till 76 %. Om hela pensionskulden inkl. ansvarsförbindelsen teoretiskt läggs in i balansräkningen uppgår soliditeten till 53%.

Skuldsättningsgrad, %

	2015	2016	2017	2018
Total skuldsättningsgrad	27	31	28	26
- varav kortfristiga skulder	17	19	19	17
- varav långfristiga skulder	0	0	0	0
- varav avsättningar	10	12	9	9

Den andra sidan av soliditeten är skuldsättningsgraden som beskriver hur stor del av tillgångarna som finansierats med främmande kapital. Skuldsättningsgraden har minskat ganska mycket jämfört med tidigare år och det beror på att den frivilliga avsättningen till pensionsskulden intjänad t.o.m. 1997-12-31 minskat tack vare inlösen. De långfristiga skulderna är fortsatt 0.

Risk

Likviditet

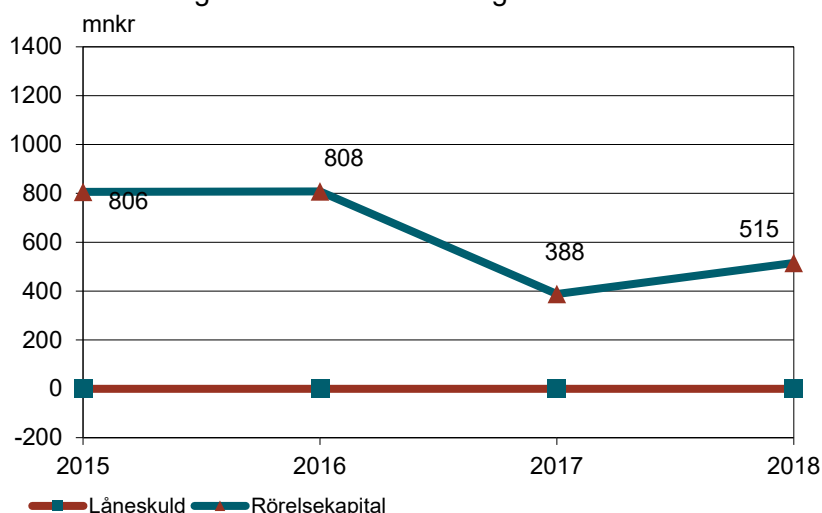
	2015	2016	2017	2018
Kassalikviditet, %	159	145	113	130
Rörelsekapital, mnkr	806	808	388	515

Likviditeten speglar kommunens kortfristiga betalningsberedskap. De löpande utgifterna måste kunna betalas med antingen de månatliga skatteinbetalningarna, avgifter och ersättningar eller andra omsättningsbara tillgångar. Kassalikviditeten som mäter förhållandet mellan omsättnings-tillgångar och kortfristiga skulder uppgår i bokslut 2018 till 130 (113) %. Kassalikviditet under 100 % innebär att de kortfristiga skulderna överstiger omsättningstillgångarna. Inom internbanken kan både kommunen och de kommunala företagen tillgodose behovet av kortfristig och långfristig finansiering genom att utnyttja den gemensamma likviditeten. Kommunen har genom goda resultat de senaste åren en stor egen likviditet. Denna är just nu externt placerad på marknaden. Tidigare utlånades likviditeten till de kommunala bolagen men i avvaktan på besked om bolagen får avdragsrätt för dessa räntor gäller detta upplägg.

Extern upplåning

	2015	2016	2017	2018
Total låneskuld, mnkr	0	0	0	0

Låneskuld och rörelsekapital exkl förmedling till kommunens företag

Kommunens externa låneskuld exklusive förmedling av lån till de kommunala företagen och andra har sedan mitten av 1990-talet minskat från 600 mnkr till att i dag vara helt amorterad. Effekten visar sig på finansnettot som fr o m 2001 är positivt. Kommunen har således för egen del ingen exponerad risk för valutakurs- eller ränteförändringar.

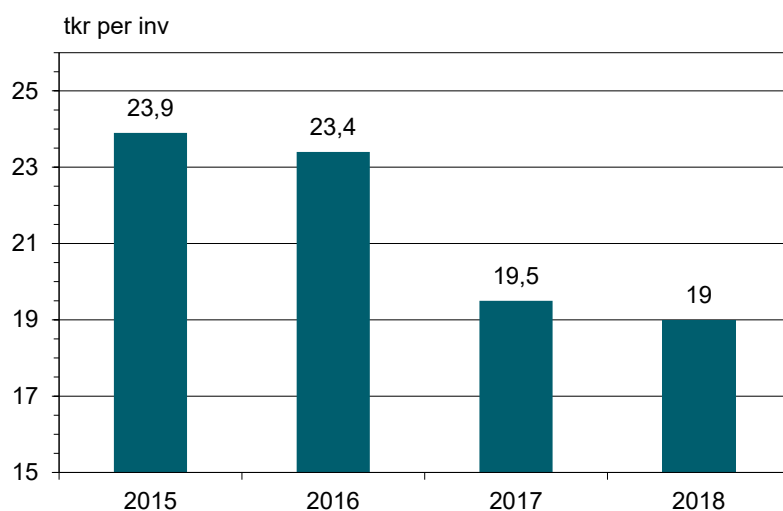
Pensionsåtagande

	2015	2016	2017	2018
Avtalspension som kortfristig skuld, mnkr	144	152	158	154
Avsättning för pensioner, mnkr	539	630	488	452
Pensionsskuld t o m 1997 inom linjen, mnkr avräknat egen frivillig avsättning	1 400	1 286	1 092	1 106
Visstidspensioner inom linjen, mnkr	5	4	7	8
Löneskatt på pensionsåtaganden; mnkr	506	503	423	417
Total pensionsskuld, mnkr	2 594	2 576	2 169	2 137
Pensionsåtagande per invånare, tkr	23,9	23,4	19,5	19,0
Soliditet inkl. samtliga pensionsåtaganden %	43,4	44,3	50,8	53,3

En ytterligare riskfaktor för kommunens ekonomi är de åtaganden/förpliktelser som inte syns i den direkta redovisningen. Inom linjen till balansräkningen tas bl.a. upp den del av pensionsskulden som intjänats t o m 1997-12-31. I bokslut 2018 beräknas skulden till 1 106 (1 092) mnkr när egna avsättningar för framtida utbetalningar avräknats. Skulden som finansieras genom årliga utbetalningar som belastar resultaträkningen har för femte året i följd substantiellt minskat oräknat tidigare

regeleffekter eller frivillig inlösen som påverkat skuldens storlek. Minskningen är 72 mnkr och beror på att den indexerade uppräknings av skulden är mindre än effekten av att skulden minskar på grund av att fler går i pension eller avlider. Kommunens totala pensionsåtagande inkl. särskild löneskatt uppgår till 2 137 (2 169) mnkr eller 19,0 (19,5) tkr/invånare. Om pensionsåtagandena inom linjen läggs in i balansräkningen sjunker kommunens soliditet från 74 % till 53 %.

Pensionsåtagande

Borgensåtagande

	2015	2016	2017	2018
Borgensåtagande, mnkr	446	448	456	469
Borgensåtagande per invånare, tkr	4,1	4,1	4,1	4,2

En annan post som redovisas inom linjen är kommunens borgensåtaganden där det allra största engagemanget avser moderbolaget i stadshuskoncernen Borås Stadshus AB's externa lån på 195 mnkr. Andra större poster är Borås Arena 101 mnkr och den kooperativa hyresrättsföreningen Skogslid 54 mnkr. Borgensåtagandet per invånare har sjunkit från 10,1 tkr till 4,2 tkr mellan 2007 och 2018. I takt med att internbanken övertagit de kommunala bolagens direkta upplåning från långivarna har också borgensåtagandena kunnat avvecklas. Den faktiska lånerisken kvarstår dock.

Kontroll

	2015	2016	2017	2018
Budgetavvikelse, mnkr				
Kommunen	+1	-6	+22	-87
Nämnder/förvaltningar	-75	-14	+75	-67
<i>Nettokostnadsutveckling nämnderna, %</i>	<i>2,9</i>	<i>3,3</i>	<i>3,6</i>	<i>6,9</i>

En grundläggande förutsättning för att uppnå en god ekonomi och tillfredsställande kontroll över verksamheten är att nämnderna klarar av att bedriva sin verksamhet inom tilldelade kommunbidrag. Tabellen ovan beskriver budgetavvikelsen dels för kommunen som helhet i form av resultat efter finansnetto exklusive realisationsvinster och dels nämndernas utfall i förhållande till kommunbidraget. Kommunen som helhet har under perioden i stort sett haft positiva budgetavvikelser

trots frivilliga avsättningar till pensionsskulden. För 2018 redovisas en budgetavvikelse på -87 mnkr efter finansnetto och beror till största delen på frivillig avsättning till pensionsskulden med 100 mnkr.

Nämnderna har i början av perioden redovisat negativa avvikelser jämfört med tilldelade kommunbidrag men med en positiv trend t.o.m. 2017. För 2018 redovisas en relativt stor negativ avvikelse jämfört med kommunbidraget på -67 mnkr. Underskotten står främst att finna inom den sociala sektorn men även Gymnasieverksamheten uppvisar negativt resultat för 2018. Handlingsplaner för underskottsverksamheterna är framtagna och kommer att följas upp noggrant under 2019.

Avslutande kommentarer

Borås Stad kan för 2018 uppvisa ett positivt ekonomiskt resultat på +318 mnkr vilket är över vårt finansiella mål. Under 2013 tog Kommunfullmäktige beslut om att inrätta Resultatutjämningsreserv RUR och avveckla den dåvarande Stabiliseringsfonden. Vid utgången av 2017 uppgick Resultatutjämningsreserven till 250 mnkr. I bokslut 2018 kommer Borås inte att sätta av något ytterligare till RUR. Bedömningen är att den nuvarande nivån är tillräcklig. Kommunfullmäktiges regelverk anger att RUR får användas om skatteunderlaget är på en låg nivå. Detta förhållande kommer att gälla även under 2019

Borås Stad har en pensionsskuld inom linjen på 1 262 (1 334) mnkr kr exkl. löneskatt som finansieras med årliga utbetalningar som belastar resultaträkningen. Dessa utbetalningar kommer att öka framöver i takt med stora pensionsavgångar. Sammantaget har Borås Stad gjort avsättningar på 832 mnkr till pensionsskulden, i och med årets avsättning på 100 mnkr, varav 732 mnkr har inlösts genom försäkring. Under 2019 planeras att lösa in årets avsättning 100 mnkr genom försäkring. Efter det återstår ingen egen avsättning till pensionsskulden i kommunens balansräkning förutom reservering för indexering innan överskotts-fonder kan tas i anspråk.

Kommunens kostnadsutveckling har legat på en relativt hög nivå under 2018. Nämndernas nettokostnader har ökat med 6,9 % att jämföras med 3,6 % under 2017. Inför 2019 är det viktigt att verksamheterna har balans i ekonomin vilket är nödvändigt då marginalerna är knappare i en avtagande konjunktur.

Under den senaste treårsperioden har skatter och generella statsbidrag för Borås del ökat med i genomsnitt 4,7 %, vilket är en hög nivå. En av anledningarna till den höga nivån de senaste åren beror på en ökad statsbidragsnivå bl.a. byggbonus och flyktingstatsbidrag men givetvis också en högkonjunktur som nu verkar plana ut.

Den senaste skatteunderlagsprognosen pekar på en ökningstakt på i genomsnitt 3,2 % de kommande 3 åren med en tydlig nedgång redan fr.o.m. 2019. Detta är en klart lägre nivå än tidigare men som tillsammans med Resultatutjämningsreserven ändå utgör rimliga förutsättningar för en bra verksamhet som kan hållas nära våra finansiella mål. Enligt prognoserna är det möjligt att ta i anspråk RUR fr.o.m. 2019 då skatteunderlaget ligger 0,2 % under snittet för de senaste 10 åren. För 2020 är prognosen en avvikelse på 1,1% Detta får hanteras i budgetprocessen inför 2020 års budget.

Kommunen har oaktat detta de senaste åren arbetet mycket med s k ”early warnings” och täta rapporteringar till kommunledningen för att ha snabb information om den ekonomiska utvecklingen hos verksamheten. Detta är nödvändigt för att kunna möta både inkomstminskningar och om kostnaderna i verksamheten drar i väg. Den viktigaste förutsättningen för att lyckas med detta är ett tydligt ledarskap, kostnadsmedvetenhet, en samsyn när det gäller det ekonomiska läget och att

inse vikten av att sätta in åtgärder i tid för att undvika oplanerade kostnadsnedskärningar. Sammantaget har åtgärderna bidragit till att Borås har en ekonomi i god ordning inför 2019 vilket ger en stabil plattform inför framtiden. En stor del i den ekonomiska framgången är att budgeten till varje krona inte är ianspråktagen till planerad verksamhet. Både centralt och på nämndnivå har det avsatts buffertar för att kunna möta oförutsedda händelser. Detta gör ekonomin mindre känslig för förändringar. Oplanerade kostnadsökningar eller intäktsminskningar kan då hanteras utan att stora ingrepp i verksamheten måste göras.

Nyckeln till en fortsatt god ekonomi för Borås är att bibehålla en uthållig resultatnivå och en investeringsnivå som dels klarar reinvesteringsbehovet och dels inte genererar en alltför stor tillgångsökning. Borås Stad har haft en positiv befolkningsutveckling med i genomsnitt ca 1 250 personer årligen motsvarande 1,2 % de senaste 3 åren. Ökningen har medfört att efterfrågan på kommunens tjänster ökat och därmed också kostnaderna. Det är därför en stor utmaning för Borås att se till att verksamhetens nettokostnader relativt sett inte ökar mer än vad skatteintäkterna bär.

Utvecklingen 2019 och kommande år

När Kommunfullmäktige i december 2018 antog Budgeten för 2019 var det i ett ekonomiskt osäkert läge i vår omvärld och vart konjunkturen i Sverige tar vägen. Denna osäkerhet präglar givetvis också förväntningarna om den ekonomiska utvecklingen i Sverige som trots det haft en stark ekonomisk utveckling som nu är på väg att plana ut. Arbetade timmar ökar inte lika mycket som tidigare. Skatteunderlagsutvecklingen ligger nu på en lägre nivå och ett budgeterat resultat på 80 mnkr antogs vilket är under kommunens långsiktiga finansiella målsättning.

Årets resultat i förhållande till skatteintäkterna uppgår till 1,2 % (1,6 % inkl. utnyttjande av RUR) att jämföras med den långsiktiga finansiella målsättningen på 2-3%. Resultatet är inte tillräckligt i förhållande till en ökande investeringsnivå vi ser framför oss. Till resultatet tillkommer under året obudgerade realisationsvinster som också bidrar till att finansiera investeringarna.

Kommunstyrelsen kan nu konstatera att de yttre ekonomiska förutsättningarna är i stort sett de samma som den bedömning som gjordes i samband med 2019 års budget. Jämfört med Kommunfullmäktiges budget 2019 har de förväntade skatte- och statsbidragsintäkterna ökat med ca 10 mnkr.

Sveriges Kommuner och Landsting konstaterar i sin senaste skatteunderlagsprognos att den underliggande ökningstakten av skatteunderlaget kommer att ligga på ca 3,2 % i genomsnitt per år de närmaste åren. En framskrivning av Borås Stads ekonomi med de förutsättningarna ger då följande möjliga utveckling.

Framskrivning

	2019	2020	2021
Nettokostnadsökning, %	3,6	3,2	3,1
Resultat/skatteintäkter, %	1,2	1,4	1,5
Resultat mnkr	80	93	105

En resultatnivå på ca 100 mnkr budgeteras årligen. För att nå den nivån även 2019 och framåt krävs det en mer återhållsam kostnadsnivå på ca 3,3%.

Driftredovisning

Nämndernas nettokostnader visar ett underskott mot budget på -67 mnkr. Det utgående ackumulerade resultatet uppgår till +139 mnkr.

Driftredovisning 2018

Nämnd	Ingående resultat	K-bidrag 2 018	Netto-kostnader	Årets resultat	Utgående resultat
Kommunfullmäktige	0	13 650	-12 306	1 344	0
Stadsrevisionen	146	5 750	-4 863	887	1 033
Kommunstyrelsen					
-stadsledningskansliet	15 881	119 563	-122 091	-2 528	5 000
-kommungemensamt	0	114 000	-116 068	-2 068	0
Valnämnden	0	4 150	-3 995	155	0
Överförmyndarnämnden	0	6 550	-8 667	-2 117	0
Lokalförsljningsnämnden	-30 563	31 450	-50 238	-18 788	-41 315
Fritids- och folkhälsonämnden					
-fritid- och folkhälsa	1 864	194 650	-204 366	-9 716	343
-föreningsbidrag	0	41 000	-41 983	-983	0
Servicenämnden	36 018	-7 000	5 970	-1 030	34 988
Samhällsbyggnadsnämnden	20 672	23 400	-20 788	2 612	23 284
Tekniska nämnden					
-väghållning, skog, parker m m	26 178	142 654	-147 224	-4 570	21 608
-persontransporter	0	66 550	-71 989	-5 439	0
Miljö- och konsumentnämnden	-1 348	22 800	-25 276	-2 476	-594
Kulturnämnden	1 189	156 850	-158 487	-1 637	1 275
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	39 885	509 350	-530 771	-21 421	19 434
Arbetslivsnämnden	0	231 850	-224 161	7 689	3 000
Sociala omsorgsnämnden	2 462	626 700	-643 621	-16 921	-5 415
Förskolenämnden	1 492	725 350	-728 955	-3 605	-1 526
Grundskolenämnden	6 386	1 407 800	-1 400 427	7 373	16 273
Individ- och familjeomsorgsnämnden	17 432	275 150	-292 846	-17 696	-15
Vård- och äldreomsorgsnämnden	37 775	1 303 150	-1 279 346	23 804	62 084
Summa	175 469	6 015 367	-6 082 498	-67 131	139 457

I den budget Kommunfullmäktige fastställde för 2018 uppgick Kommunbidragen för nämnderna till sammanlagt 5 985,1 mnkr. Därefter har tilläggsanslag beviljats med 30,3 mnkr. Härigenom höjdes budgeten till 6 015,4 mnkr. Nettokostnaderna blev 6 082,5 mnkr. Det samlade resultatet för nämnderna blev således ett underskott på -67,1 mnkr. Nämndernas ingående resultat 2018 var +175,5 mnkr. Efter årets resultat på -67,1 och diverse regleringar på netto +31,1 mnkr föreslår Kommunstyrelsen att sammanlagt +139,5 mnkr överförs till 2019.

Investeringsredovisning

Investeringarna uppgick till 821 mnkr.

En stor del av detta, 320 mnkr tillhör den pedagogiska verksamheten.

I investeringsbudgeten anvisas anslag projektvis. Varje investeringsanslag är bundet till ett givet projekt och kan inte användas till annat ändamål än det ursprungligen avsedda. Investeringsanslag beviljas antingen direkt i årsbudgeten eller genom särskilda beslut i Kommunfullmäktige eller Kommunstyrelsen. Anslag genom särskilda beslut skall grundas på inkomna anbud.

Nettoinvesteringarna inklusive driftinvesteringar uppgick till 821,2 mnkr. Försäljning av anläggningstillgångar redovisas till 261 mnkr.

För att öka nämndernas handlingsfrihet kan nämnderna inom kommunbidraget i driftbudgeten anskaffa inventarier och göra mindre investeringar. Enligt god redovisningssed skall dock inventarier som har en ekonomisk livslängd på tre år och inte är av ringa värde anses som en tillgång, dvs som en investering. För att externredovisningen skall bli rättvisande, lyfts därför i bokslutet anskaffningar av inventarier med en livslängd på tre år eller längre samt med ett värde överstigande ett basbelopp över från driftkostnaderna till nettoinvesteringarna. Under året har nämnderna på detta sätt anskaffat inventarier för 48,6 mnkr.

Hur beloppen fördelas på de olika nämnderna redovisas i nedanstående tabell. I tabellen redovisas också de inventarieanskaffningar nämnderna finansierat inom kommunbidragen i internredovisningen, men som i externredovisningen redovisas som investeringar.

Investeringsredovisning 2018

			<i>tkr</i>
Nämnd	Nettoinvesteringar	Driftinventarier	Summa nettoinvesteringar
Revisorskollegiet		87	87
Kommunstyrelsen	100 039	272	100 311
Lokalförsörjningsnämnden	531 718	132	531 850
Samhällsbyggnadsnämnden		1 335	1 335
Servicenämnden	22 418	13 882	36 300
Tekniska nämnden	59 415	534	59 949
Miljö- och konsumentnämnden		74	74
Fritids- och folkhälsonämnden	31 834	1 464	33 298
Kulturnämnden	16 998	376	17 373
Förskolenämnden	1 820	873	2 693
Grundskolenämnden	2 333	12 053	14 386
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	6 001	1 606	7 607
Arbetslivsnämnden		449	449
Individ- och familjeomsorgsnämnden		335	335
Sociala omsorgsnämnden		123	123
Vård- och äldrenämnden		15 018	15 018
	772 576	48 613	821 188

I nedanstående tabell redovisas samtliga investeringsprojekt under året per verksamhet.

Investeringsredovisning 2018			tkr
Verksamhet	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018
Särskilda servicefunktioner	38 255	93 726	91 953
Markförsörjning	2 806	1 255	96 143
Gator, vägar och parker	45 335	64 771	59 415
Fritid och kultur	31 727	44 237	193 555
Affärsverksamhet	15 212	1 314	2 590
Förskola	51 099	129 509	89 557
Grundskola	35 128	85 270	153 951
Gymnasieskola	34 206	27 933	61 373
Vård och omsorg	36 682	9 744	24 039
	290 450	457 759	772 575
Försäljning av anläggningstillgångar	-22 631	-34 088	260 995

Större investeringsprojekt som är klara 2018			tkr
Projekt	Godkänd utgift	Utfall 2018	Totalt utfall
Isbana Boda	15 000	15 433	15 433
Stadsparksbadet renovering	93 300	62 991	90 025
Scen teknik, Stadsteatern	72 000	74 636	80 032
Norrby Förskola, Kreanova	40 380	18 529	40 690
Fristad 1 förskola, Tallbacken	35 000	3 284	35 272
Brämhult förskola, Kärrbacken	35 485	190	35 096
Kransmossens förskola	33 565	214	33 372
Sagavallens förskola	32 189	684	34 674
Gånghesterskolan, ombyggnad	105 000	76 054	98 486
Bodaskolan etapp 2	164 500	617	148 925
Fristad högstadie, ombyggnad	43 660	5 029	38 757
Bäckängsgymnasiet bibliotek och matsal	33 651	293	36 515

Exploateringsredovisning (MKR)

	Ansvarig nämnd	Utgift tom 2018	Intäkt tom 2018	Netto tom 2018	Status
FÖRSÄLJNING AV INDUSTRIMARK					
Omsättningstillgång (tomtmark)					
Västra Viared	Ks	-287,9	241,9	-46,0	15 tomter sålda
Norra Viared	Ks	-32,4	45,8	13,4	6 av 7 tomter sålda
Nordskogen	Ks	-32,0	7,9	-24,1	2 tomter sålda
Anläggningstillgång (gatubyggnad, parkmark)					
Västra Viared	Ks	-45,2	33,2	-12,0	
Norra Viared	Ks	-16,8	18,7	1,9	
Nordskogen	Ks	-7,4	1,2	-6,2	
FÖRSÄLJNING AV BOSTADSMARK					
Omsättningstillgång (tomtmark)					
Kadriljgatan, Brotorp	Ks	-0,2	6,4	6,2	10 av 10 tomter sålda
Kelvingatan, Hässleholmen	Ks		2,7	2,7	6 av 12 tomter sålda
Pianogatan, Hestra	Ks				0 av 9 tomter sålda
Dammsvedjan	Ks		8,0	8,0	2 av 2 tomter sålda
Anläggningstillgång (gatubyggnad, parkmark)					
Kadriljgatan, Brotorp	Ks	-1,3	1,6	0,3	
Kelvingatan, Hässleholmen	Ks	-1,8	0,9	-0,9	
Pianogatan, Hestra	Ks	-2,9		-2,9	
Dammsvedjan	Ks	-4,8	5,0	0,2	

Personalredovisning 2018

- » Arbetet under 2018 har framförallt präglats av de kompetensutmaningar som Borås Stad liksom andra kommuner står inför. Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stor men det råder en obalans mellan arbetsgivarens krav och de arbetssökandes utbildningsnivå och utbildningsinriktning enligt Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsrapport. En situation som tillsammans med den demografiska utvecklingen kräver både nytänkande och mod att utmana traditionella arbetssätt. En svår uppgift när de helårsfriska blir färre, de yngre får högre sjukfrånvaro och de äldre och friskare går i pension.

Här är ett sammandrag av kommunens personalekonomiska redovisning. Den redovisas även som ett särskilt ärende till Kommunfullmäktige.

Personalstrategiskt perspektiv

Det strategiska arbetet med kompetensförsörjning har genomsyrat personalarbetet under året. Att kompetensförsörja en stor och komplex organisation som en kommun är en utmaning i tider när konkurrens om arbetskraften är stor.

Arbetet sker på flera nivåer och på olika sätt. Det handlar till exempel om marknadsföring lokalt, nationellt och internationellt. Det handlar om rekryteringsbonusar och lönetillägg för medarbetare över 65 år, kommunövergripande kompetensutbud, det interna chefsförsörjningsprogrammet, möjlighet till utvecklande och meningsfulla arbetsuppgifter, utökning av friskvårdsförmåner och aktiv personalklubb.

Ett nytt proaktivt angreppssätt har tagit form för att sänka sjukfrånvaron till rimliga nivåer och skapa en frisk organisation genom projektet med samma namn. Syftet är att komma till rätta med hög sjukskrivning och att minska antalet rehabiliteringsärenden med målet att nå en rimlig och stabil nivå för sjukfrånvaro över tid.

Employer branding-företaget Universum har nominerat Borås Stad till årets employer branding-kommun 2019. Det är ett resultat av det arbete som lagts ned under 2018 för att bygga och kommunicera ett starkt arbetsgivarvarumärke.

Medarbetare

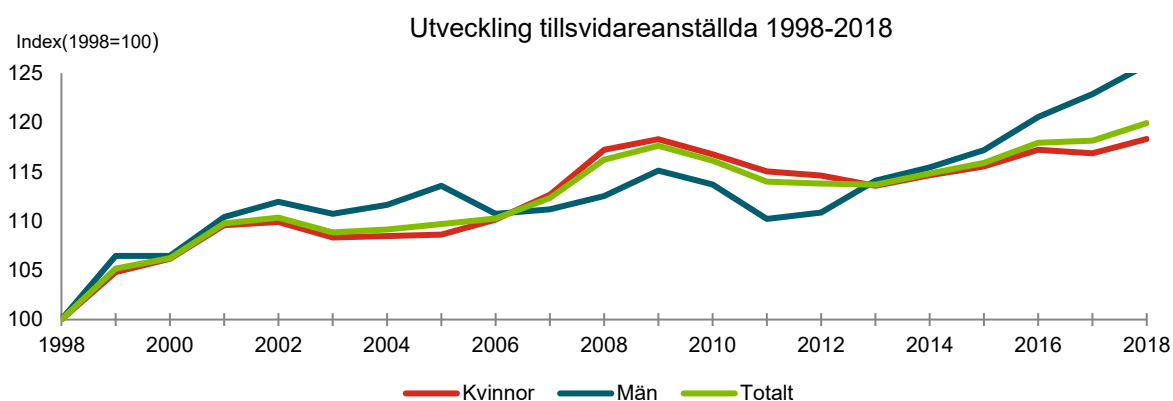
Anställda

Totalt fanns 10 172 medarbetare anställda 2018.

Antal anställda 1 november

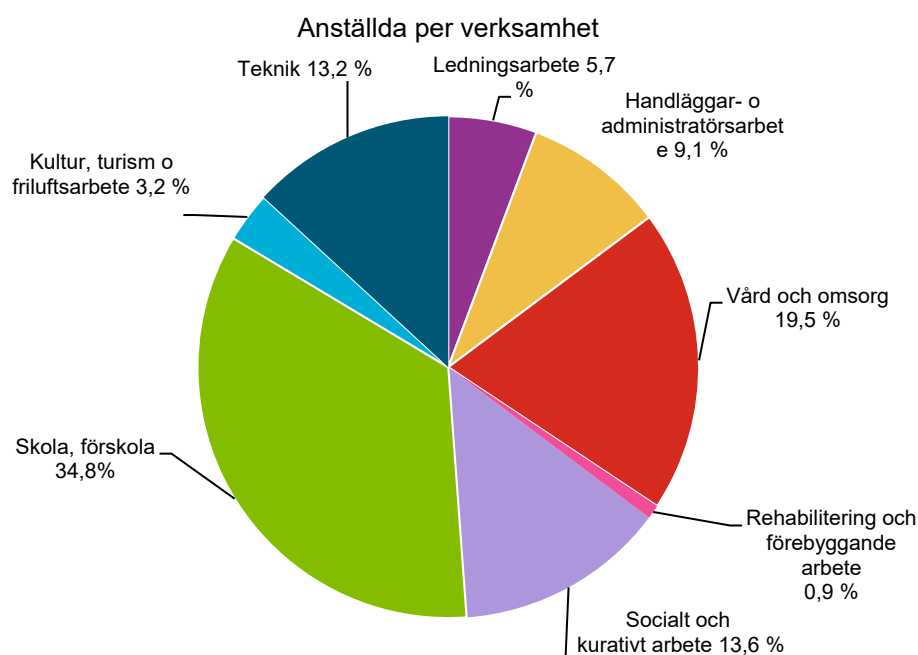
	2015	2016	2016	2018		Förändring jämfört med 2017
				Kvinnor	Män	
Tillsvidareanställda	8 376	8 524	8 539	6 721	1 947	129
Visstidsanställda	1 205	1 406	1 387	1 011	493	117
Totalt kommunen	9 581	9 930	9 926	7 732	2 440	246

Lagen om anställningsskydd (LAS) ger tidsbegränsat anställda rätt till tillsvidareanställning när en medarbetare varit anställd mer än två år under en femårsperiod. Under 2018 fick 95 personer tillsvidareanställning enligt denna bestämmelse, vilket var 19 fler än 2017.

Sedan 1998 har antalet tillsvidareanställda ökat med en femtedel eller drygt 1 400 medarbetare. Könsfördelningen har under perioden varit i stort sett konstant, 78 procent kvinnor och 22 procent män.

Anställda inom olika verksamheter

Antalet anställda i de olika verksamheterna är i stort sett det samma som föregående år. Det som hänt under året är att arbetsidentifikation (AID) som används av Sveriges Kommuner och Landsting för att möjliggöra statistiska jämförelser har ändrats. En förändring är att yrkesgrupper som tidigare tillhörde område vård och omsorg nu ingår i socialt och kurativt arbete vilket förklarar att det sist nämnda området ökat i storlek jämfört med 2017.

Fördelning män och kvinnor

76 procent eller 7 732 av samtliga anställda var kvinnor och 24 procent eller 2 440 var män. Andelen män ökade med 0,8 procentenheter.

Aldersstruktur

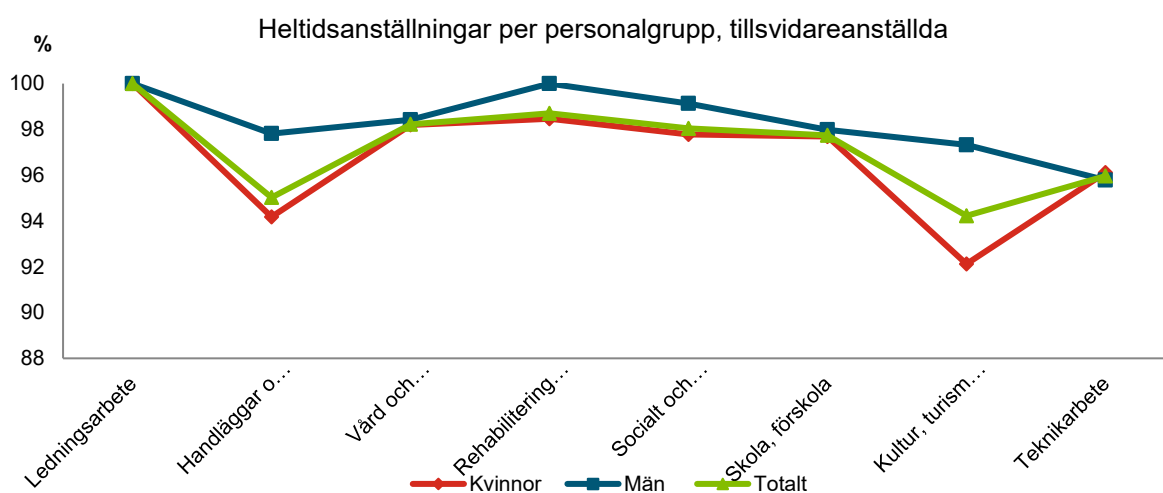
Medelåldern för tillsvidareanställda är 46,4 år. För kvinnor är medelåldern 46,2 år och för män 47,0 år. Genomsnittsåldern för anställda i landets kommuner är 45,2 år för kvinnor och 44,5 år för män.

Utländsk bakgrund

Medarbetare med utländsk bakgrund¹ fortsätter att öka och motsvarar 29,6 procent av det totala antalet anställda. Det är en ökning med 1,8 procentenheter jämfört med 2017. Männen har ökat mest med 2,6 procentenheter. Inom städ, tvätt och renhållning har drygt 65 procent av medarbetarna utländsk bakgrund. Vårdbiträden med utländsk bakgrund är den personalgrupp som ökat mest under året med 28,6 procentenheter. Andelen chefer med utländsk bakgrund har ökat med 0,9 procentenheter från 128 till 144 anställda. I förvaltningarnas ledningsgrupper har 6 procent utländsk bakgrund, en minskning med 2,7 procentenheter jämfört med föregående år.

Hel- och deltidsanställda

Av kommunens tillsvidareanställda har 97,4 procent heltidstjänst.

Genomsnittlig sysselsättningsgrad

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för tillsvidareanställda är 98,9 procent vilket är 0,1 procentenheter högre än 2017.

Extern personalomsättning

Nämnder

Personalomsättning² uttrycks i procent i förhållande till genomsnittligt antal tillsvidareanställda under året. En sund personalomsättning är när rörligheten bidrar till att behålla kontinuitet och kvalitet i verksamheten. Är rörligheten alltför stor ökar arbetsbelastningen på de medarbetare som stannar kvar och verksamheterna riskerar lägre kvalitet och effektivitet.

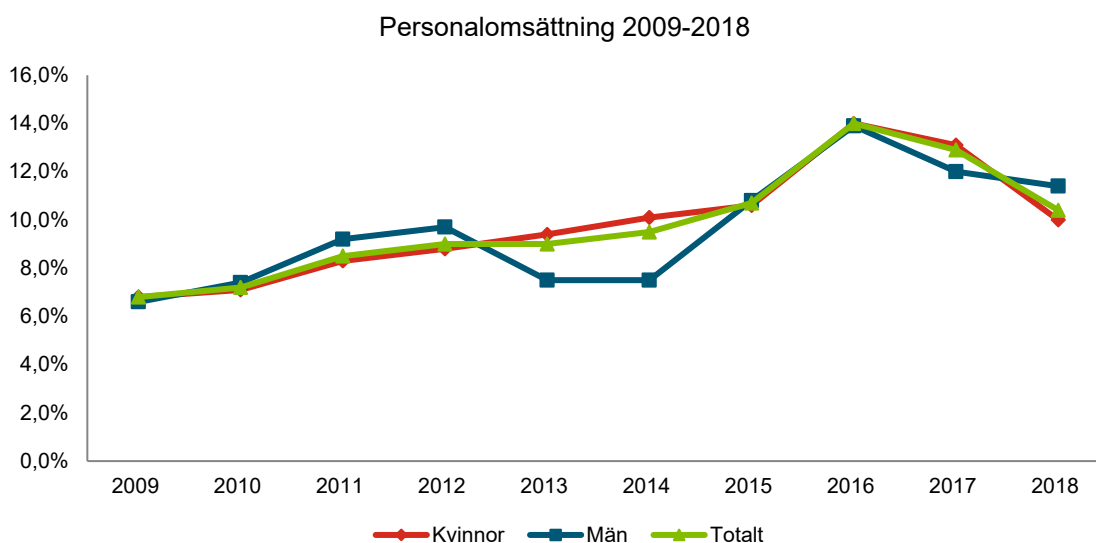
2018 minskade personalomsättningen till 10,4 procent jämfört med 2017 års 12,9 procent. Det finns naturligtvis flera faktorer som påverkar nivån på personalomsättningen. Ökat antal pensionsavgångar är bara en. Upplevelsen av hur man trivs på sitt arbete och hur arbetsmarknaden ser ut inverkar också. Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos för 2019 i Västra Götalands län

¹ Med utländsk bakgrund menas en person som är utrikes född eller inrikes född med två utrikes födda föräldrar.

² Personalomsättning beräknas som antalet tillsvidareanställda som lämnat kommunen för annan arbetsgivare eller slutat på grund av uppnådd pensionsålder dividerat med genomsnittligt antal tillsvidareanställda under året.

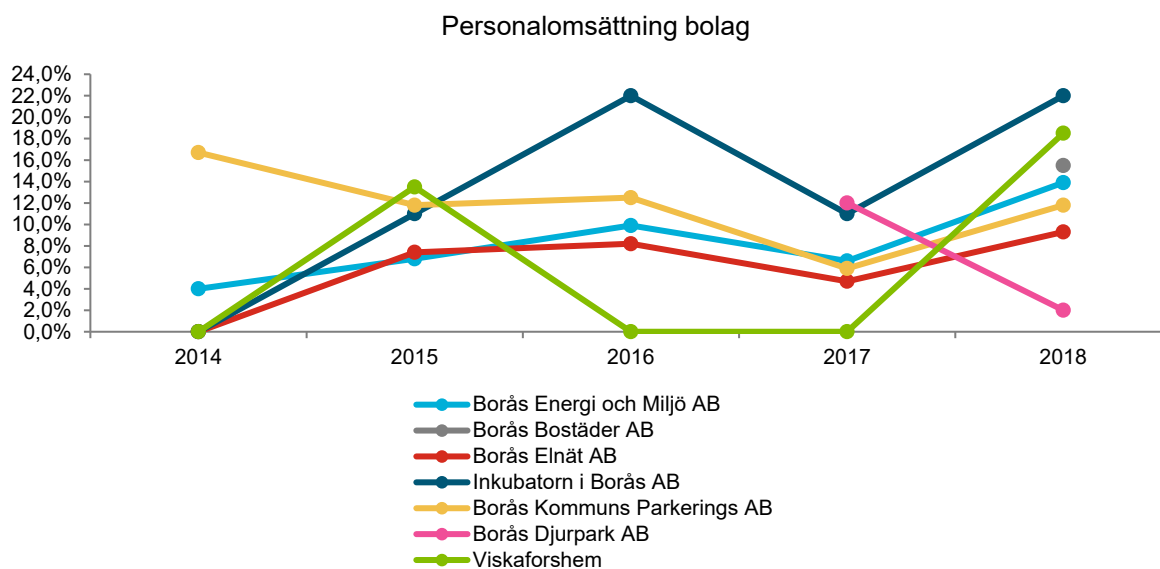

visar en stark arbetsmarknad där efterfrågan på arbetskraft är fortsatt hög. Brist på arbetskraft med rätt kompetens ställer stora krav på oss som arbetsgivare att vara så konkurrenskraftig att det är möjligt att både behålla medarbetare och att rekrytera nya.

En del av personalomsättningen handlar om avgångar på grund av uppnådd pensionsålder. Av de som är tillsvidareanställda idag beräknas drygt 26 procent avgå med pension inom de närmaste tio åren. Stora pensionsavgångar är att vänta inom teknikerbeten med 36 procent och ledararbeten med 31 procent. Inom teknikerbeten väntas flertalet grupper ha stora pensionsavgångar till exempel kommer 42 procent av hantverkarna, 39 procent av städpersonalen och 34 procent av kökspersonalen att gå i pension inom 10 år. Inom ledararbeten är det framförallt skolledare/rektorer som har stor andel pensionsavgångar med 39 procent.

Bolag

De kommunala bolagen visar med undantag för Borås Djurpark AB en ökad personalomsättning. Då bolagen varierar i storlek kan även en enstaka medarbetares avgång ge en hög procentsats. En jämförelse mellan bolagen ger därför ingen rättvisande bild, bättre är att jämföra bolagen var för sig över tid.

Timavlönade

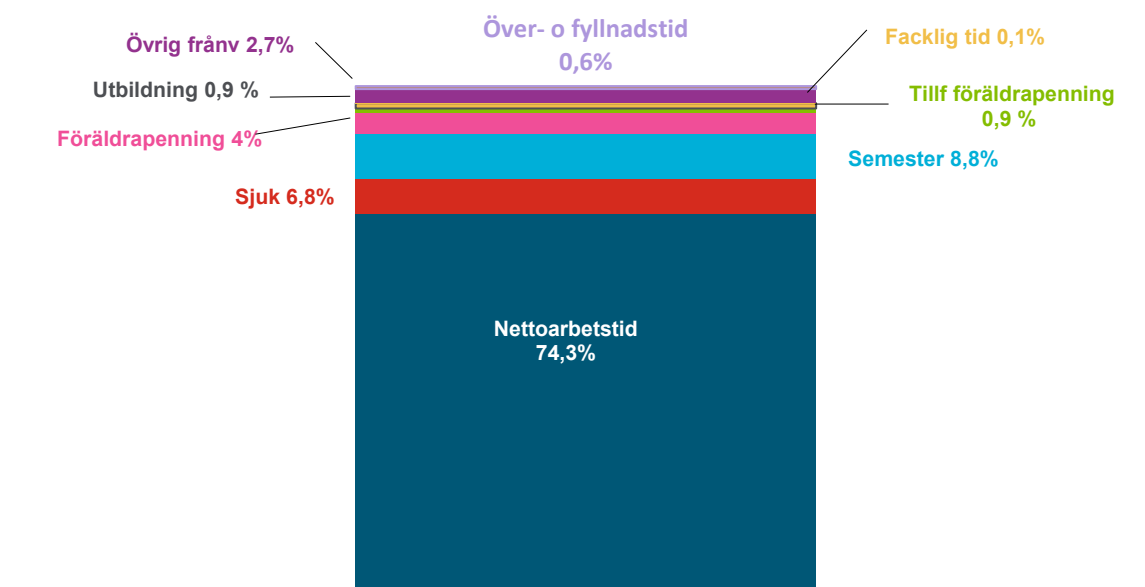
1 464 953 timmar eller 1 044 årsarbeten har utförts av timavlönade, inklusive beredskapsarbetare (BEA) och anställda enligt PAN-avtalet (personliga assistenter och anhörigvårdare).

597 årsarbeten är utförda av medarbetare anställda enligt beredskapsavtalet (BEA) eller PAN-avtalet (personliga assistenter och anhörigvårdare) där lön enligt avtalen utbetalas per timme. Övriga 447 årsarbeten har utförts av timavlönade medarbetare som anställts enligt avtalet allmänna bestämmelser (AB).

Det är framför allt inom det pedagogiska området samt inom vård och omsorg som de flesta timavlönade medarbetare finns. För att få kontinuitet och kvalitet har bemanningsenheten ansvar för att rekrytera och vara verksamheterna behjälpliga med kompetenta ersättare när det behövs.

Resursanvändning

Under året utfördes 15 129 231 arbetsstimmar eller 8 900 årsarbeten. Det innebär en nettoarbetstid³ på 74,3 procent av överenskommen tid vilket är 1,4 procentenheter lägre än 2017. Inkluderas över- och fyllnadstid blir den totalt arbetade tiden 74,9 procent av överenskommen tid.

Lön

Lönestatistik

Medianlönen har ökat med 900 kronor jämfört med 2017. Det motsvarar en ökning med 3,3 procent. I totalt 15 av 31 personalgrupper är kvinnornas medianlön högre än männens.

Övriga åtgärder för lön

Några exempel på åtgärder.

Mentorsavtal – Förskollärare, fritidspedagoger, samtliga lärargrupper, sjuksköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och samtliga socionomgrupper med myndighetsutövning har möjlighet att gå mentorsutbildning. Efter avslutad utbildning erhålls ett lönepåslag på 500 kr samt ett lönetillägg på 1 500 kr per månad under tiden man har ett uppdrag som mentor. Under 2018 hade 94 medarbetare mentorsuppdrag.

³ Nettoarbetstid = Avtalad/överenskommen arbetstid - frånvaro

Lönetillägg för anställda över 65 år – Förvaltningarna kan besluta om lönetillägg om 2 000 kr per månad för medarbetare som fyller 66 år under kalenderåret. Syftet är att behålla medarbetare och kompetens i verksamheter med personalbrist eller inom svårrekryterade grupper. Under 2018 fick 55 månadsavlönade medarbetare lönetillägget.

Rekryteringsbonus – En medarbetare som tipsar en legitimerad lärare, sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut eller socionom (till myndighetsutövande befattning) att söka och få en tillsvidareanställning i Borås Stad får en bonus utbetald när anställningen för den person man tipsat varat i ett år. Under 2018 betalades de första 21 rekryteringsbonusarna ut.

Semesterdagstillägg, växling till extra lediga dagar – Möjlighet finns att under ett helt kalenderår växla semesterdagstillägget i kronor till extra lediga dagar. Under 2018 var det 1 483 medarbetare som växlade tillägget till extra lediga dagar.

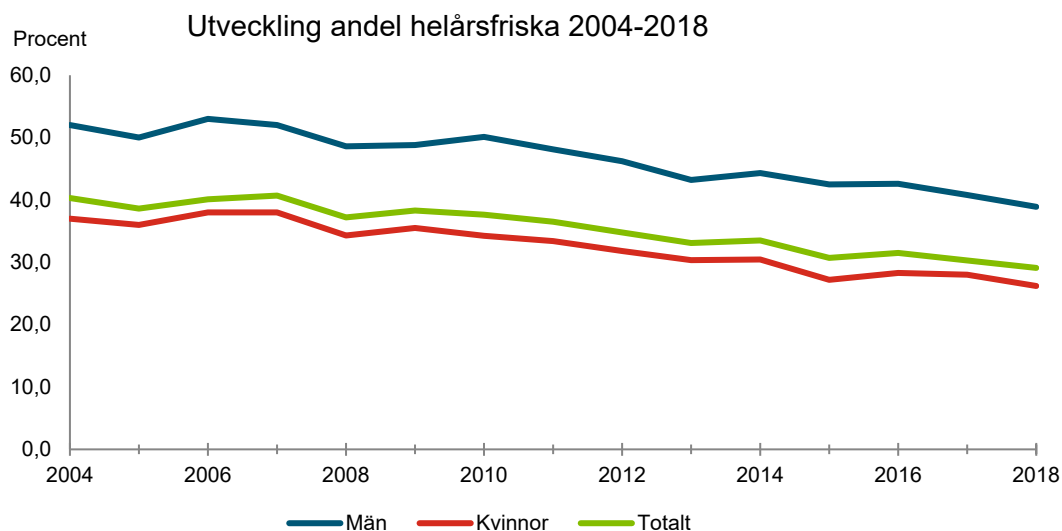
Arbetsmiljö

Som arbetsgivare är det viktigt att ha en hälsofrämjande och hållbar personalpolitik vilket till stor del handlar om att skapa balans mellan verksamhetens behov, resurser och de krav som ställs på medarbetare. Det innebär att ett strategiskt arbetsmiljöarbete som tar fasta på både främjande, förebyggande och efterhjälpande insatser blir en självklar och viktig grundstomme i personalförsörjningen. I Borås Stad används arbetsmiljö som ett paraplybegrepp där hälsa, systematiskt arbetsmiljöarbete och jämlikhetsfrågor ingår och interagerar med varandra. Därför samlas de alla under rubriken arbetsmiljö.

Hälsa

Att skapa en hälsosam organisation handlar om att ha medarbetare som mår bra över tid, medarbetare som både vill, orkar och kan utföra sitt uppdrag på bästa sätt. Det handlar inte om att undvika sjukfrånvaro, men det är oftast på sjukfrånvaro och sjukskrivning som fokus stannar. Borås Stad följer upp tre nyckeltal: hälsa (helårsfriska), långtidsfrisk (helårsfrisk 2 år) och frisktal (max 5 sjukdagar på ett år)

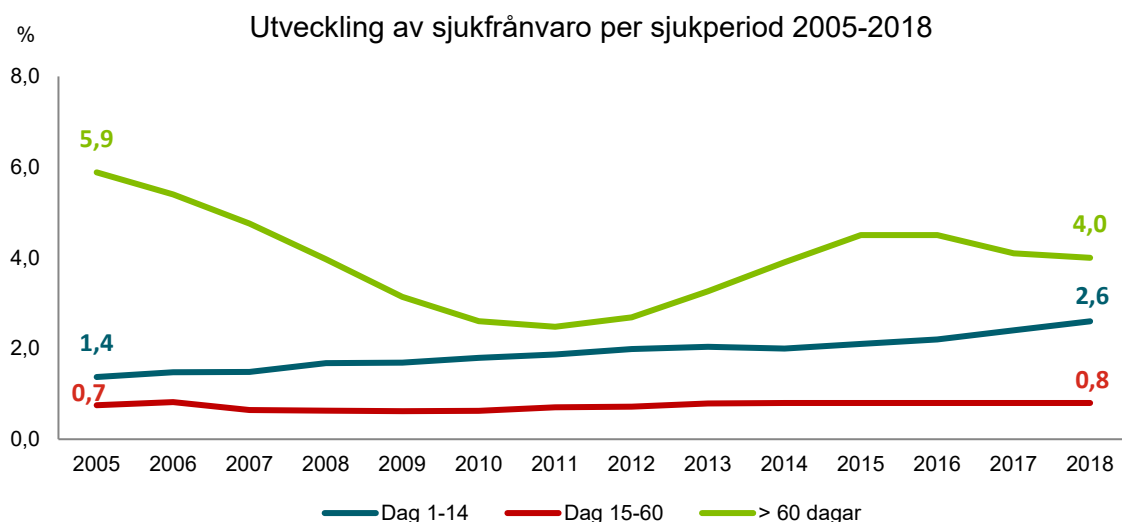
Hälsa och långtidsfrisk sjunker för både män och kvinnor. 29,1 procent av medarbetarna har inte haft någon sjukdag under 2018 och 18,5 procent har varit friska under den senaste tvåårsperioden. Även frisktalet sjunker för både män och kvinnor. Utvecklingen för Borås Stad följer den nationella utvecklingen av andelen helårsfriska i arbetslivet. Jobbhälsindex i Sverige AB och Svenskt Kvalitetsindex har följt utfallet av helårsfriska arbetare i Sverige sedan 2007. Resultatet för 2018 visar att de helårsfriska blir allt färre, de yngre oftare är sjukfrånvarande medan de äldre friska går i pension. Frågan de ställer sig är ”Vem ska göra jobbet?” Vilket rimmar väl med Borås Stads ställningstagande att arbetet med att skapa hälsosamma arbetsplatser med hållbar arbetsmiljö är ett sätt att arbeta med kompetensförsörjningsutmaningen

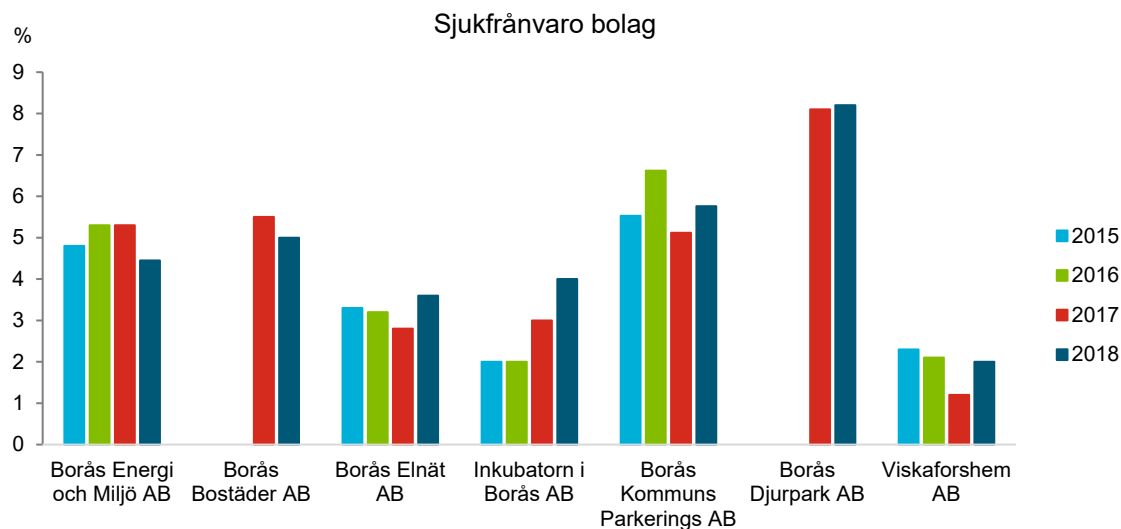
Sjukfrånvaro

Den genomsnittliga sjukfrånvaron i Sveriges kommuner ligger i år på 6,6 procent, vilket innebär att Borås Stad ligger högre än snittet med 7,4 procent.

Den totala sjukfrånvaron har under några år legat relativt still i Borås Stad. Det innebär att Kommunfullmäktiges målsättning för 2018 uppnås. Men ska Borås Stad nå målet med en låg och stabil nivå över tid behöver det ske större insatser inom organisationen, något som projektet ”Frisk organisation” är ett exempel på. Projektet är en satsning över tre år med syftet att kapa inflödet till sjukskrivning och minska rehabiliteringsärendena genom att arbeta proaktivt med organisationshälsan, faktorer i organisationen som ger konsekvenser för ohälsan. Målet är att nå en rimlig och stabil nivå för sjukfrånvaro.

Sjukfrånvaron i bolagen ligger generellt något lägre än för staden som helhet, undantaget är Borås Djurpark AB. Det är viktigt att notera att det är stor variation på antalet medarbetare i bolagen från nästan 300 ner till 5 medarbetare. Det är därför bäst att inte jämföra bolagen med varandra och istället studera förändringar över tid i respektive bolag.

Rehabilitering

Ett tidigt agerande i rehabiliteringsflödet är bästa sättet att förhindra en längre sjukskrivning. Det minskar efterföljande rehabiliteringsarbete och minimerar de konsekvenser som frånvaron får för individen, arbetsgruppen och verksamheten. I enlighet med Borås Stads rehabiliteringsrutiner ska ett rehabiliteringsärende påbörjas om individen har varit sjukfrånvarande vid fler än sex tillfällen de senaste 12 månaderna, varit sjuk längre än 28 dagar eller om medarbetaren ber om det.

Av alla sjukfall avslutas merparten, 90 procent, utan någon rehabiliteringsinsats inom 14 dagar. Ytterligare 2,5 procent är avslutade inom 28 dagar och efter 60 dagar är 95 procent tillbaka i arbete. Endast 5 procent av sjukfallen blir kvar i långtidssjukskrivning som kräver längre tid för rehabilitering och återhämtning för att återgång i arbete ska vara möjlig.

Hälsofrämjande insatser

Några exempel på insatser som gjorts under året.

Frisk organisation – En satsning på organisationshälsa där erfarenheter från psykosocial arbetsmiljöscreening och SKL:s projekt ”Socialt utfallskontrakt” tagits tillvara. Målet är att nå en rimlig och stabil nivå för sjukfrånvaro över tid. Satsningen är på totalt 30 mkr fördelade över tre år och ska kunna räknas hem genom en sänkning av sjukfrånvaron från dagens 7,4 % till 5,0 %, vid projektets slut.

Pausit – Ett pausprogram för att förebygga fysiska besvär hos medarbetare. Under året har det gjorts en central satsning på en site-licens för Pausit för samtliga datoranvändare i kommunen.

Familjeföreläsning – En inspirationsföreläsning anordnas varje vår i syfte att inspirera och motivera medarbetare. Morgan Alling var 2018 års föreläsare på temat hur man vänder negativa erfarenheter till sin fördel.

MerKraft – Personalklubben MerKraft anordnat aktiviteter för att inspirera till en aktiv fritid. Under året har det bland annat handlat om gratis gympa, nybörjarkurs i crawl, innebandyturnering, körsång, föreställningar på Göteborgsoperan och lunchteater.

Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Det systematiska arbetsmiljöarbetet på enhetsnivå är inbyggt i stadens styr- och ledningssystem Stratsys med en egen modul, vilket ger cheferna ett tydligt stöd för sitt arbetsmiljöarbete. I modulen arbetar förvaltningarna efter en gemensam kalender för arbetsmiljöarbetet vilket dessutom

stärker likvärdighet och underlättar uppföljning av arbetsmiljöarbetet. Under året har det gjorts en förvaltningsövergripande översyn och revidering av SAM-modulen för att den än bättre ska fylla sitt syfte.

Arbetsskador och tillbud

Antalet anmälda arbetsskador uppgick 2018 till totalt 808 stycken, en ökning med 125 anmälningar jämfört med 2017. De två i särklass vanligaste orsakerna är skadad av person och fallolyckor.

Antalet anmälda tillbud har ökat till 1 263 jämfört med 837 förra året. Bland tillbudena är hotsituation den vanligaste orsaken på nära 40 procent, de flesta av dem återfinns bland kvinnorna.

Jämställdhet och likabehandling

Arbetet med lika rättigheter och möjligheter ligger som aktivitet i SAM-kalendern. Aktiviteten innebär att arbetsplatsen undersöker risker, analyserar orsaker, genomför åtgärder och följer upp arbetet på samma sätt som annat arbetsmiljöarbete.

Under året har en kartläggning av kommunens arbete med mänskliga rättigheter gjorts för att synliggöra det arbete som redan görs i verksamheterna. Förslag på hur arbetet med mänskliga rättigheter kan stärkas och utvecklas har lämnats i en rapport som kommer att behandlas politiskt under 2019.

Företagshälsovård

Företagshälsovårdens uppdrag är att stötta Borås Stad som arbetsgivare i hälso- och arbetsmiljöarbetet och att finnas som resurs i det rehabiliterande, förebyggande och främjande arbetet. Borås Stads leverantör av företagshälsovård är Feelgood. Avtalet omfattar företagshälsovårdstjänster inom arbetsmiljö och rehabilitering.

Kostnaden för företagshälsovårdstjänster under 2018 är 6 mkr. Efterhjälpande insatser för individ uppgår till 5,4 mkr, vilket är ett resultat av att kommunen arbetar aktivt med rehabilitering för långtidssjukskrivna medarbetare.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är en process i organisationen för att på både kort och lång sikt säkerställa att verksamheterna har den kompetens som krävs för att fullgöra sina uppdrag. Kompetensförsörjningsprocessen innebär att med rätt strategisk inriktning attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla medarbetare och därigenom skapa förutsättningar för att verksamheterna ska klara sina mål.

Kompetensutveckling

Kompetensutveckling är aktiviteter för att ge medarbetare kompetens att klara nuvarande eller framtida arbetsuppgifter. Dessa aktiviteter kan vara kurser och utbildningar likväl som kollegialt erfarenhetsutbyte och att man lär sig saker genom att utföra sina arbetsuppgifter.

Framtida kompetensförsörjning

För att trygga den framtida kompetensförsörjningen arbetar staden på flera fronter. Det handlar om att möjliggöra för fler att jobba mer och längre, skapa förutsättningar och motivera fler medarbetare att arbeta heltid och att stanna fler år i yrkeslivet. Att minska ohälsan är en fortsatt viktig fråga. Att genom digitalisering effektivisera verksamheten är ytterligare en strategi. Det behövs också nya sätt att tänka kring hur befintlig kompetens kan användas på bästa sätt.

Lönesatsningar på socialsekreterarna har skapat förutsättningar för en utökad rekrytering och man är nu mindre beroende av bemanningsföretag än tidigare. Även inom hälso- och sjukvårdsverksamheten har lönesatsningar gjorts. Ett försök med decentraliserad lönesättning vid nyanställning har påbörjats. Införandet av så kallade HSV-dagar där legitimerad personal träffas över förvaltningsgränserna för gemensam kompetensutveckling har lyfts fram som något positivt.

Att lyfta fram stadens arbetsgivarvarumärke är en viktig del av kompetensförsörjningen. Verktyg i detta arbete är en gemensam grafisk profil för Borås Stad som skapar igenkänning och tydlighet. En aktivitet i arbetet med att skapa ett enhetligt sätt att kommunicera Borås Stads erbjudande som arbetsgivare är under året framtagna riktlinjer för platsannonser vilka kommer att implementeras fullt ut under våren 2019.

För att möta framtidens rekryteringsbehov samarbetar Borås Stad med Nordjobb som har en databas med personer som vill arbeta i Nordiska länder. Nya satsningar som är påbörjade är ett samarbete med Eures som är en del av Arbetsförmedlingen som hjälper arbetsgivare att rekrytera från europeiska länder. Diskussioner om praktiksamarbete med utbildningsanordnare i Finland har påbörjats med förhoppning att studenter vill komma tillbaka till Borås för att arbeta efter avslutad praktik.

Centrala utbildningar och kurser

En stor del av stadens kompetensutvecklingsinsatser sker på respektive förvaltning i egen regi. Det rör sig om exempelvis introduktionsutbildningar för nyanställda och andra verksamhets specifika utbildningsinsatser.

Stadsledningskansliet arrangerar ett antal utbildningar som riktar sig till hela organisationen. Under 2018 genomfördes utbildningar i bland annat kompetensbaserad rekrytering, medieträning och excel. Centrala utbildningar riktade till specifika grupper som återfinns på flera olika förvaltningar har också genomförts. Exempel på sådana är kurser för ekonomer och hälsoinspiratörer samt utbildningen motiverande samtal.

Chef- och ledarutveckling

Systematiskt chefsutvecklingsprogram

För att säkerställa att chefer i Borås Stad har den kompetens som krävs för att fungera väl har ett omfattande utbildningsprogram tagits fram. Programmet riktar sig i första hand till nya chefer, men även erfarna chefer kan ta del av det. För en förstagångschef sprids utbildningsinsatserna över tre till fyra år. Bland annat ingår utbildning i arbetsrätt, arbetsmiljö och lönesättning. Även Borås Stads obligatoriska interna chefsutbildning, ”Chef- och ledarskap i praktiken”, som omfattar nio dagar, ingår i programmet.

Framtidens chef

Under 2018 genomgick åtta personer det interna chefsrekryteringsprogrammet Framtidens chef. Programmet omfattar cirka 25 dagar spridda över ett år och syftar till att förbereda de utvalda kandidaterna inför en ny roll som chef.

Fritidsstudier

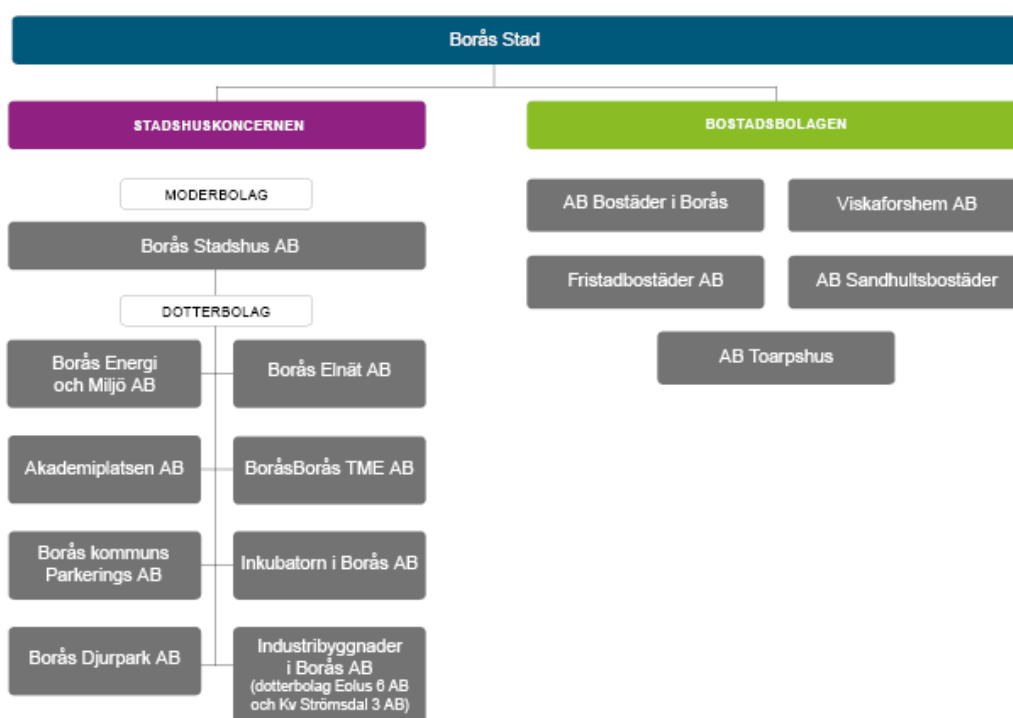
48 personer har beviljats fritidsstudiebidrag under året. Exempel där bidrag beviljats är för påbyggnadsstudier till distriktssköterska, vård- och omsorgsadministration, breddad behörighet för lärare, didaktik samt svenska som andraspråk.

Kommunkoncernen

Borås Kommunkoncern uppvisar ett sammanställt resultat före skatt på 380 mnkr. Enskilt redovisas resultat för Borås Stad på 318 mnkr, för bostadskoncernen Borås Stadshus AB på 91 mnkr och för bostadsbolagen på 65 mnkr.

I nedanstående bild framgår den kommunala ”koncernen” per 2018-12-31. Förutom Borås Stad ingår de kommunala bolagen. Samtliga bolag förutom de allmännyttiga bostadsbolagen ingår i aktiebolagskoncernen Borås Stadshus AB.

I den sammanställda redovisningen ingår även kommunalförbundet Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, i vilka kommunens ekonomiska åtagande uppgick till 50 % respektive 55 %.

Kommunkoncernens resultat och finansiella ställning

Med koncernens resultat och ställning avses hela kommunkoncernen, där Borås Stad tillsammans med samtliga bolag inkluderas i en *sammanställd redovisning* där koncerninterna mellanhavanden är eliminerade.

Nyckeltal kommunkoncernen, mnkr	2014	2015	2016	2017	2018
Resultat före skatt	236	298	586	-36	380
Resultat i % av intäkter, skatter och bidrag	2,8%	3,5%	6,2%	-0,4%	3,9%
Verksamhetens nettokostnader	4 903	5 044	5 125	6 047	5 792
Soliditet	39%	39%	40%	37%	34%
Soliditet inkl pensionsåtaganden inom linjen			25%	26%	25%
Balansomslutning	12 267	13 005	14 190	15 203	17 630
Nettoinvesteringar	1 183	1 371	1 843	2 426	3 002

Omsättningen för kommunkoncernen uppgick till 9,8 miljarder kronor (mdkr). Enskilt före eliminering av koncerninterna poster uppgick primärkommunens omsättning till 8,4 mdkr och bolagens till 2,0 mdkr.

Det sammanställda resultatet före skatt för hela Borås Stads kommunkoncern blev 380 mnkr. Enskilt före eliminering redovisas resultat från Borås Stad på 318 mnkr, bolagskoncernen Borås Stadshus AB 91 mnkr samt bostadsföretagen 65 mnkr.

Det sammanställda resultatet är 416 mnkr bättre än 2017. Dels beror resultatförbättringen på att primärkommunen redovisar ett resultat som är 120 mnkr bättre än 2017, där 2018 inkluderar höga realisationsvinster. Dessutom redovisar stadshuskoncernen ett resultat som är 311 mnkr bättre än föregående år där största avvikelsen mellan åren är att 2017 påverkades av stora nedskrivningar inom Borås Energi och Miljö AB.

Den sammanställda eliminerade balansomslutningen var 17,6 mdkr. Balansomslutningen ökar årligen i takt med ökad investeringsnivå. Nettoinvesteringarna uppgick under 2018 till hela 3,0 mdkr. Investeringstakten är hög både i kommunen och i bolagen, allra högst i Borås Energi och Miljö AB till följd av investeringen på Sobacken i nytt kraftvärme- och avloppsreningsverk.

Bolagen står sammantaget för en betydande del av kommunkoncernens totala balansomslutning. Om justering görs för internbankens upp- och utlåning, som syftar till att förse bolagen med finansiering, utgör bolagens balansomslutning 59 % av totalen. Enskilt största balansräkningar bland bolagen har Borås Energi och Miljö AB 4,7 mdkr, AB Bostäder i Borås 3,4 mdkr och Borås Elnät AB 1,3 mdkr.

Totalt har koncernbidrag getts/mottagits inom koncernen Borås Stadshus AB på 55 mnkr avseende 2018 års resultat.

Borås Stad gav under 2017 ett aktieägartillskott på 450 mnkr till Borås Stadshus AB, som i sin tur gav ett aktieägartillskott på samma belopp till Borås Energi och Miljö AB. Syftet med tillskotten var att stärka och säkra Borås Energi och Miljö AB:s ekonomiska ställning inför kommande driftsättning av EMC, Energi – och Miljöcenter, på Sobacken. Tillskotten var en följd av den

nedskrivning som Borås Energi och Miljö AB behövde göra för sin fjärrvärmeverksamhet. Någon ytterligare nedskrivning har inte behövt göras 2018.

Eftersom verksamheten som bedrivs i bolagsform är av betydande omfattning med stora investeringar och en hög andel lånefinansiering, är det av vikt att analysera resultat och finansiell ställning ur ett koncernperspektiv för att på bästa sätt kunna göra en helhetsbedömning av en kommuns totala finansiella risker och utmaningar.

Koncernperspektivet lyfts också fram vid externa bedömningar av kommunen. Såväl det av kommunerna ägda låneinstitutet Kommuninvest som kreditvärderingsföretaget Standard & Poor's riskbedömer Borås Stad utifrån koncernperspektivet. Kommuninvest gör årliga kommunanalyser av kommunerna. Kommuninvests analys av Borås Stad (baserat på 2017 års siffror) indikerar sammantaget ett bra betyg, men man ser finansiella utmaningar framöver för Borås Stad avseende investerings- och finansieringsbehov samt framtida kostnadsutveckling. Skuldsättningen, inklusive pensionsåtaganden utanför balansräkningen, är lägre än snittet för ”större städer”, men ökande och över rikssnittet. Liknande värdering framgår av Standard & Poor's, som dock sammantaget ger Borås Stad näst högsta betyg, AA+ med stabil utsikt. De bedömer i sin kreditvärdering kommunens ekonomi som mycket stark, ekonomiskt resultat som genomsnittligt och lånebörda som måttlig. Den finansiella styrningen anses vara stark.

Kommunstyrelsen delar analysen; sammantaget är kommunkoncernens ekonomi och finansiella ställning god. Samtidigt finns utmaningar framöver i att nå goda resultatnivåer och hantera riskerna med en ökad skuldsättning. Enskilt störst påverkan på skuldsättningen har Borås Energi och Miljö AB:s reinvestering i nytt kraftvärme- och avloppsreningsverk, vilket kommer att öka koncernskulden per invånare kraftigt. Därtill finns stora investeringsbehov framöver inom såväl Borås Stad som hos övriga bolag.

Under 2018 har pensionsåtagandet utanför balansräkningen, den så kallade ansvarsförbindelsen, minskat genom försäkringsinlösen av pensionsrätt. Med åtgärden överlåter kommunen betydande risker i pensionsåtagandet såsom livslängdsrisk och ränterisk till försäkringskollektivet. Värdesäkring av de inlösta pensionerna bedöms också hanteras på ett bättre sätt genom den företagna försäkringslösningen. Genomförd försäkringsinlösen har dock minskat Borås Stads likviditet.

Den sammanställda soliditeten exklusive pensionsåtaganden utanför balansräkningen uppgick 2018-12-31 till 34 % (25 % inklusive pensionsåtaganden). Den starkt ökade balansomslutningen gör att soliditeten försämrats något, trots det höga resultatet. Resultatet 2018 för Borås Stad på 5,1 % av skatteintäkter och generella statsbidrag är klart över det budgeterade finansiella resultatmålet, men behövt för att klara det finansiella målet gällande självfinansiering av investeringarna.

Kommunstyrelsen konstaterar att det är viktigt att generera goda resultat även framöver för att behålla en god ekonomisk hushållning vilket behövs för att hantera demografiska utmaningar med fler barn och unga samt fler äldre, ökad investeringstakt och ökad skuldnivå. Detta kan nås genom fortsatt fokus på finansiell riskanalys, budgetföljsamhet samt aktiv styrning och uppsikt över nämnder och bolag.

Bolagssektorn beskrivs vidare i avsnittet ”Bolagens resultat och verksamhet”.

Internbanken

Bakgrund

Det övergripande målet med finansverksamheten inom kommunkoncernen är att medverka till en god ekonomisk hushållning främst genom att säkerställa betalningsförmågan och trygga tillgången på kapital.

Finansverksamheten bedrivs utifrån Kommunfullmäktiges styrdokument ”Riktlinjer för finansverksamheten – Borås kommunkoncern”. Enligt dessa riktlinjer ska det under Kommunstyrelsen finnas en internbank. Internbanken, som är samma juridiska enhet som Borås Stad, ansvarar för kapitalbindningen och gör all upplåning för kommunkoncernen. Internbanken eftersträvar att låna ut till kommunens bolag till en marknadsmässig räntesats. Fr o m mars 2017 har internbanken övertagit ansvaret för räntebindningen från bolagen. Dock påverkas inte bolagens befintliga räntederivat utan dessa får löpa till förfall.

Internbanken inkommer månatligen med en finansrapport till Kommunstyrelsen.

Verksamheten under 2018

Under året har Borås Stad behållit sin rating på AA+ från kreditvärderingsföretaget Standard & Poor. Kommunen har en rating främst för att få full tillgång till kapitalmarknaden, dels genom kortfristig upplåning i ett certifikatsprogram, och dels genom långfristig upplåning i ett obligationsprogram.

Under 2018 har även Stadsrevisionen genom extern part genomfört en granskning av finansverksamheten. Granskningen visade att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och i enlighet med gällande styrdokument. Inom vissa områden rekommenderades förbättringar, men inga områden bedömdes som otillfredsställande.

Internbankens upplåning sker främst genom extern upplåning samt till en mindre del inlåning från de bolag och förbund i kommunkoncernen som har positiv kassa. Den externa upplåningen består främst i emissioner av certifikat och obligationer på kapitalmarknaden samt finansiering hos Kommuninvest. Internbankens upp- och utlåning uppgick 2018 till följande:

Internbankens upp- och utlåning	mnr		
	2017-12-31	2018-12-31	Förändring
Internbankens utlåning till bolagen *	6 749,9	8 258,5	1 508,6
Internbankens upplåning, intern	-505,1	-213,7	291,4
Internbankens upplåning, extern *	-6 244,8	-8 044,8	-1 800,0

* varav 194,8 mkr (få 194,8) avser direktfinansiering mellan bolag och bank.

Internbankens utlåning till Borås Energi och Miljö AB ökade med ca 900 mnr under året främst till följd av EMC och utlåningen till AB Bostäder ökad med 250 mkr. Dessutom ökade utlåningen till Borås Elnät AB, AB Sandhultsbostäder och IBAB-koncernen med omkring 100 mkr vardera.

Internbankens resultat	mnr	
	2017	2018
Ränteintäkter utlåning till bolagen*	66,3	87,5
Räntekostnad internbankens upplåning	-45,7	-63,1

Internbankens administrativa omkostnader	-1,5	-1,6
Resultat Internbanken	19,2	22,8

* Räntesättning för att åstadkomma marknadsmässig utlåning till bolagen.

Nyckeltal:	2017	2018
Genomsnittlig marknadsränta, 3 mån STIBOR, %	-0,50	-0,40
Genomsnittlig reporänta, Riksbanken, %	-0,50	-0,50
Genomsnittlig ränta upplåning, %*)	1,49	1,18
Genomsnittlig ränta utlåning till bolagen, %*)	1,94	1,72
Kapitalbindning per 31 december, år	7,19	6,24
Räntebindning per 31 december, år	7,11	6,32

*) Inklusivt koncernens samtliga räntederivat

Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer ska prissättningen på utlåningen till stadens bolag baseras på marknadsmässiga villkor. Detta har sin grund i lagstiftning för allmännyttiga kommunala bostadsbolag och EU:s konkurrenslagstiftning. Under året har varje bolag betalat ett individuellt satt marknadsmässigt pris utifrån sina förutsättningar och andel konkurrensutsatt verksamhet.

Finansiell riskhantering

Finansiell verksamhet är förknippad med risktagande, dels i form av finansiella risker, dels i form av operativa risker.

Med *finansieringsrisk* avses risken att vid någon tidpunkt inte ha tillgång till, eller endast mot en ökad kostnad ha tillgång till medel för betalningar. Risken hanteras genom av Kommunstyrelsen beslutade riskmandat för kapitalbindning.

Med *ränterisk* avses risken för att en snabb förändring av marknadsräntorna påverkar kommunkoncernens finansnetto negativt. Risken hanteras genom av Kommunstyrelsen beslutade riskmandat för räntebindning och ränteförfall. Den del av ränterisken som har hanterats med ränteswappar har för hela kommunkoncernen inneburit en ökad räntekostnad under året med 48,5 mnkr (58,1 mnkr) jämfört med helt rörlig ränta. Det motsvarar en ökad räntesats på cirka 0,72 % (0,97 %).

Med *motpartsrisk* avses risken för att motparten inte kan fullfölja de förpliktelser som avtalet innebär. Risken hanteras genom KS: beslutade riskmandat för derivatinstrument.

Med *valutarisk* avses risken för att drabbas av ökade kostnader till följd av valutakursförändringar. I finansverksamheten uppkommer valutarisker om upplåning eller placering sker i utländsk valuta. Valutarisker i finansverksamheten ska omedelbart valutasäkras. Internbanken har per 2018-12-31 inga valutarisker.

Med *operativ risk* avses risken att drabbas av förluster till följd av bristfälliga interna processer, fel orsakade av den mänskliga faktorn eller felaktiga system. De operativa riskerna begränsas av intern kontroll, uppföljning och rapportering.

Avstämning mot finanspolicy, exklusive EMC

Ränte och kapitalbindning

	Mål	Riskmandat	Utfall	Uppfyllt
Kapitalbindning	2,5 år	1,5 år - 4 år	1,8 år	Ja ●
Räntebindning	2,5 år	1,5 år - 4 år	1,9 år	Ja ●

Förfallostruktur

	Mål	Riskmandat	Utfall	Uppfyllt
Ränteförfall	< 1 år	0% - 50%	46%	Ja ●

	Mål	Kapitalförfall	Likviditet	Utfall	Uppfyllt
Likviditetstäckning 12M	>100%	2 708 Mkr	3 455 Mkr*	128%	Ja ●

*Inkluderar checkkredit uppgående till 400 Mkr

Derivatinstrument

Rating	Nominellt	Utfall	Uppfyllt	Marknadsvärde	Utfall	Uppfyllt
AAA	5000 Mkr	-	Ja ●	250 Mkr	-	Ja ●
AA-	3000 Mkr	1 150 Mkr	Ja ●	150 Mkr	9,3 Mkr	Ja ●
A-	2000 Mkr	825 Mkr	Ja ●	100 Mkr	21,0 Mkr	Ja ●
BBB-	1000 Mkr	9,5 Mkr	Ja ●	50 Mkr	1,0 Mkr	Ja ●

Sammanställd redovisning

Resultaträkning	Kommun		Koncern		mnkr
	2017	2018	2017	2018	Not
Verksamhetens intäkter	1 790	2 144	3 413	3 623	1
Jämförelsestörande intäkter	0	0	0	0	
Verksamhetens kostnader	-7 477	-7 915	-8 467	-8 836	2
Avskrivningar/Nedskrivningar	-216	-227	-993	-579	3
Verksamhetens nettokostnader	-5 903	-5 998	-6 047	-5 792	4
Skatteintäkter	4 804	4 949	4 804	4 949	5
Generella statsbidrag och utjämning	1 252	1 276	1 252	1 276	6
Finansiella intäkter	141	203	14	17	7
Finansiella kostnader	-96	-112	-59	-70	8
Resultat före extraordinära poster	198	318	-35	380	
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	
Skattekostnader	0	0	45	-29	9
Årets resultat	198	318	10	351	

Balansräkning

	Kommun		Koncern		mnkr
	2017-12-31	2018-12-31	2017-12-31	2018-12-31	Not
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	11 148	13 082	13 235	15 561	10
Immateriella anläggningstillgångar	2	3	5	6	11
Materiella anläggningstillgångar	4 274	4 859	12 996	15 334	
- mark, byggnader o tekniska anläggningar	3 990	4 538	10 326	11 004	12
- maskiner och inventarier	284	321	2 670	4 330	13
- övriga materiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	
Finansiella anläggningstillgångar	6 872	8 220	234	221	
- värdepapper m m	564	564	114	108	14
- långfristig utlåning	6 308	7 656	20	19	15
- uppskjutna skattefordringar	0	0	100	94	
Bidrag till infrastruktur	0	0	0	0	
Omsättningstillgångar	1 841	2 110	1 968	2 069	16
Förråd, lager o exploateringsfastigheter	233	169	264	217	17
Kortfristiga fordringar	800	1 093	895	992	18
Kortfristiga placeringar	602	552	602	552	18
Kassa och bank	206	296	207	308	19
Summa tillgångar	12 989	15 192	15 203	17 630	
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	4 646	4 964	5 650	5 999	20
- därav årets resultat	198	318	9	351	
- därav resultatutjämningsreserv	250	250	250	250	
- därav övrigt eget kapital	4 198	4 396	5 391	5 398	
Avsättningar	604	591	1 104	1 096	
Avsättningar för pensioner	548	525	596	575	21
Uppskjuten skatteskuld	0	0	211	219	
Andra avsättningar	56	66	297	302	22
Skulder	7 739	9 637	8 449	10 535	
Långfristiga skulder	4 781	5 485	4 877	5 806	23
Kortfristiga skulder	2 958	4 152	3 572	4 729	24
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	12 989	15 192	15 203	17 630	
Panter och ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser	1 665	1 578	1 665	1 578	25
Övriga ansvarsförbindelser	456	469	216	230	26
Summa panter och ansvarsförbindelser	2 121	2 047	1 881	1 808	

Kassaflödesanalys

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Medel från den löpande verksamheten				
Årets resultat före extraordinära poster	198	318	-36	380
Justering för av och nedskrivningar	216	227	993	579
Justering för gjorda avsättningar	250	195	292	250
Justering för ianspråktaga avsättningar	-388	-209	0	-242
Justering för extraordinära poster	0	0	0	0
Justering för andra poster	-31	-269	-140	-18
Skattekostnad	0	0	-18	-29
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	245	262	1 091	920
Förändring av kortfristiga fordringar	-473	-243	-264	-47
Förändring av förråd och lager	28	64	33	47
Förändring av kortfristiga skulder	-222	1 194	-123	1 157
Förändring av rörelsekapital	-667	1 015	-354	1 157
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-422	1 277	737	2 077
Investeringsverksamheten				
Investering i immateriella anläggningstillgångar	-2	-1	-2	-3
Investering i materiella anläggningstillgångar	-493	-820	-2 419	-2 999
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	34	277	74	84
Investering i finansiella anläggningstillgångar	-450	0	-5	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	6
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-911	-544	-2 352	-2 912
Finansieringsverksamheten				
Nyupptagna lån	1 650	1 400	1 181	929
Övr ökning av långfristig skuld	8	4	0	0
Amortering av långfristig skuld	-300	-700	0	0
Övr minskning av långfristig skuld	-1	0	-169	0
Ökning av långfristiga fordringar	-694	-1 347	-34	0
Minskning av långfristiga fordringar	33	0	0	7
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	696	-643	978	936
Årets kassaflöde	-637	90	-637	101
Likvida medel vid årets början	843	206	844	207
Likvida medel vid årets slut	206	296	207	308
	-637	90	-637	101

Begreppsförklaringar

Anläggningstillgångar är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav. T ex aktier i de kommunala bolagen, inventarier, transportmedel, fastigheter och anläggningar.

Ansvarsförbindelse är ett löfte att ta över någon annans skuld, om denne av någon anledning inte klarar av betalningen.

Avskrivningar är en planmässig värdeminskning av kommunens anläggningstillgångar och inventarier. Avskrivningen ska motsvara anläggningstillgångens värdeminskning på grund av ålder och förslitning och sker normalt enligt plan, d v s en viss avskrivningstid för en viss typ av tillgång. Komponentavskrivning har tillämpats och kommer att tillämpas där det bedöms relevant.

Avsättningar är skulder som är säkra eller sannolika till sin förekomst, men ovissa till belopp eller till den tid de ska infrias, d v s ekonomiska förpliktelser vars storlek eller förfallotidpunkt inte är helt bestämda.

Balansräkningen visar den ekonomiska ställningen vid årets slut. Av den framgår hur kommunen har använt sitt kapital (i anläggnings- och omsättningstillgångar) och hur kapitalet har skaffats (lång- och kortfristiga skulder/avsättningar samt eget kapital).

Driftredovisningen omfattar kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året. Den utgör således en specifikation av verksamhetens nettokostnader i olika ansvar, verksamheter och kostnads- och intäktslag m m.

Eget kapital är skillnaden mellan kommunens tillgångar och skulder inklusive avsättningar.

Finansnettot är skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader.

Investeringsredovisningen omfattar utgifter för investeringar i byggnader och anläggningar, mark och inventarier.

Kassaflödesanalysen visar hur kommunen fått in pengar och på vilket sätt dessa använts under året.

Kortfristiga skulder är skulder som förfaller till betalning inom ett år efter balansdagen.

Långfristiga skulder är skulder som förfaller till betalning mer än ett år efter balansdagen.

Nedskrivningar kan göras av värdet på en materiell eller immateriell anläggningstillgång. För att en nedskrivning ska vara aktuell görs en prövning i två steg. Först bedöms om det finns indikationer som ger anledning till en prövning av tillgångens värde. Om så är fallet görs sedan en värdering som jämförs med redovisat värde. En nedskrivning ska kostnadsföras i resultaträkningen.

Omsättningstillgång är en tillgång som relativt snabbt kan omsättas till likvida medel och som inte är avsedd för stadigvarande bruk.

Pensionsskulden visar kommunens åtaganden för hittills intjänad pensionsrätt. Pensionsredovisningen i kommunen sker enligt den så kallade blandmodellen.

Resultaträkningen sammanfattar årets intäkter och kostnader och visar hur förändringen av kommunens eget kapital framkommit. Resultaträkningen redovisas exklusive interna poster.

Verksamhetens nettokostnad utgörs av driftkostnaden minskad med intäkter i form av avgifter, driftbidrag och ersättningar. Avskrivningar ingår också i verksamhetens nettokostnad.

Tillämpade redovisningsprinciper

Den kommunala redovisningen regleras i Lag om kommunal redovisning (KRL). Därutöver lämnar Rådet för kommunal redovisning (RKR) rekommendationer för kommunektorns redovisning.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångarna är upptagna till anskaffningsvärdet efter avdrag för gjorda avskrivningar. Anskaffningsvärdet beräknades, fram t o m 2011, lika med utgiften minus eventuella investeringsbidrag. Fr o m 2012 redovisas investeringsutgiften brutto bland anläggningstillgångarna. Eventuella investeringsbidrag redovisas fr o m 2012 initialt som en skuld, för att sedan intäktsföras successivt i takt med att investeringsobjektet skrivs av. Inventarier som ska aktiveras som anläggningstillgång, ska ha ett anskaffningsvärde av minst ett basbelopp (45 500 kr) och en varaktighet av minst 3 år.

Anläggningslån

Anläggningslån till föreningar utgår i form av 30-åriga amorterings- och räntefria lån, som efter 30 år avskrivs i sin helhet. Fr o m 2017 redovisas dessa som bidrag och kostnadsförs direkt. Dock gäller fortfarande att lånen i sin helhet ska återbetalas, om den ursprungliga och lånegrundande verksamheten upphör eller ändras och inte ersätts av annan motsvarande verksamhet.

Avskrivningar

Avskrivning påbörjas året efter investeringen är slutförd. Detta gäller dock inte Servicekontorets fordon och maskiner, där avskrivningarna påbörjas under anskaffningsåret. Avskrivningar av anläggningstillgångarna sker linjärt efter en bedömning av nyttjandetiden. Kommunen tillämpar komponentavskrivning för sina anläggningar där detta är relevant. Anläggningar färdigställda före 2014 har indelats i en modifierad komponentavskrivning där detta varit relevant.

Tillämpade avskrivningstider kommunen

Anläggningar t o m 2013

Huvudgrupp tillgångsslag	Avskrivningstid vid komponentindelning	Avskrivningstid övrigt, ej komponentindelning
Gator, vägar, parker mm		10-33 år
Markreserv, övrig mark		Obegränsad livslängd
Verksamhetsfastigheter	3-80 år	
Fordon och maskiner		3-10 år
Inventarier i övrigt		3-10 år

Anläggningar fr o m 2014

Huvudgrupp tillgångsslag	Avskrivningstid vid komponentindelning	Avskrivningstid övrigt, ej komponentindelning
Huvudgata	10-100 år	
Lokalgata	30-100 år	
GC-vägar	30-100 år	
Broar av betong	25-70 år	
Broar av trä	10-70 år	
Gångator/torg	15-100 år	
Belysning	15-30 år	
Parker/lekplatser	15-100 år	
Nybyggnationer och större åtgärder enligt underhållsplan		
- Verksamhetsfastigheter	10-80 år	
- Konstgräsplaner	8-20 år	
Gator, vägar, parker m		10-33 år
Markreserv, övrig mark		Obegränsad livslängd
Diverse åtgärder i verksamhetsfastigheter		10-33 år
Fordon och maskiner		3-10 år
Inventarier i övrigt		3-10 år
Konst		Obegränsad livslängd

Bidrag till statlig infrastruktur

Bidrag till statlig infrastruktur som redovisas i balansräkningen ska upplösas med årliga enhetliga belopp under högst 25 år. Kommunen har hittills vid bidrag till statlig infrastruktur valt att upplösa/kostnadsföra bidragen i sin helhet direkt på resultaträkningen.

Finansiella tillgångar

Kommunens placeringsportfölj är i enlighet med RKR 20 klassificerade som omsättningstillgång, kortfristiga placeringar, eftersom de kontinuerligt är föremål för köp och försäljning. Portföljens förvaltning regleras i av Kommunstyrelsen antagna ”Regler för finansverksamheten” per den 30 januari 2017. Samtliga placeringsmedel är kollektivt värderade till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärde.

Avsättningar

Kommunens avsättningar, till de delar de inte är avsättningar för pensioner, är avsättningar för medfinansiering av statlig infrastruktur eller andra förpliktelser mot externa parter och är reglerade i avtal.

Pensioner

Pensionsskulden redovisas i överensstämmelse med redovisningslagen enligt blandmodellen. Pensionsrätt intjänad t o m 1997 upptas således som ansvarsförbindelse. Intjänad individuell del som ska utbetalas efterföljande år upptas som kostnad i resultaträkningen och kortfristig skuld i balansräkningen. Avsättningen till pensioner i balansräkningen avser bl a kompletterande ålderspension och visstidspension. I balansräkningen finns också avsättningar till pensioner för förtroendemän. Både pensionsutbetalningar och avsättningar till intjänade pensioner belastas med löneskatt på 24,26 %.

Fram till och med 2017 har gjorts extra avsättningar till pensioner intjänade till och med 1997-12-31, så kallad IPR, på sammanlagt 732 miljoner kronor. En extra avsättning har även gjorts under 2018 med 100 miljoner kronor.

Pensionsåtaganden för anställda i de bolag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt BFNAR 2012:1 (K3).

Aktualiseringsgrad

Det är den andel av personakterna för anställd personal som är uppdaterad med avseende på tidigare pensionsgrundande anställningar.

Finansiella skulder

All extern kreditanskaffning i koncernen samordnas vilket innebär att Borås Stad står för all kreditanskaffning till koncernens bolag, förutom för finansiering av aktier i dotterbolag där Borås Stadshus AB själva står för upplåningen med en kommunal borgen. All upplåning av Borås Stad vidareutlånas genom internbanken till bolagen. Se vidare förvaltningsberättelsens avsnitt Internbanken.

Säkringsredovisning

Säkringsredovisning i enlighet med RKR 21 tillämpas. Som säkringsinstrument används räntederivat. Syftet med säkringen är att eliminera variabiliteten i framtida kassaflöden avseende betalning av rörlig ränta och fixera räntekostnaderna.

Borås Stads internbank har t o m 2017-02-23 finansierat kommunkoncernen genom upplåning till rörlig ränta (Stibor 3m samt marknadsmässig marginal) och bolagen har t o m 2017-02-23 beslutat om räntebindning och genomfört alla räntederivat med Borås Stad som motpart. Enligt beslut i Kommunfullmäktige 2017-02-23 har Borås Stad övertagit räntebindningsansvaret från bolagen. Beslutet innebär att de av bolaget ingångna räntebindningarna får löpa ut men att derivat ingångna efter 2017-02-23 blir föremål för säkringsredovisning i Borås Stad.

Säkringsförhållandets effektivitet bedöms per varje balansdag genom att jämföra de huvudsakliga villkoren för säkringsinstrumenten med de huvudsakliga villkoren för den säkrade posten. De kritiska villkoren utgörs av nominellt belopp, ränteomsättningsdag samt räntebas.

Säkringsförhållandet anses vara effektivt så länge det inte sker någon väsentlig förändring av de huvudsakliga villkoren för antingen säkringsinstrumentet eller den säkrade posten. Borås Stad och kommunens bolag kvalificerar sig för säkringsredovisning per 2017-12-31.

Periodisering

Redovisningen har varit öppen för externa transaktioner t o m 8/1 2019. Därefter har kostnader och intäkter av väsentlig betydelse hänförs till redovisningsåret.

Intjänad men inte uttagen semester, ferielön och övertid har skuldförts (semesterlöneskuld). Ersättningar utbetalda till timanställda i januari 2019, men som avser december 2018, har skuldförts.

Realisationsvinster

Realisationsvinster vid försäljningar av mark och andra anläggningstillgångar bokförs bland verksamhetens intäkter.

Skatteintäkter

I redovisningen periodiseras skatteintäkterna, dvs de redovisas under det år då den beskattningsbara inkomsten intjänas av den skattskyldige. Detta innebär att skatteintäkterna består av tre olika delar

- de preliminära skatteintäkterna som löpande utbetalats till kommunen under inkomståret
- en prognos för avräkningslikviden för 2018
- justering av den slutliga skatteavräkningen för 2017 jämfört med den prognostiserade avräkning som gjordes i 2016 års bokslut.

Leasing- och hyresavtal

I RKR:s rekommendation 13:2 finns bestämmelser om hur redovisning ska ske beträffande leasing-/hyresavtal som löper på mer än 3 år. Avtal om leasing/hyra kan innebära stora ekonomiska åtaganden beroende på avtalets längd och de förhyrda tillgångarnas värde. Om kriterierna i rekommendationen 13:2 är uppfyllda ska värdet av leasade/hyrda tillgångar och framtida hyresavgifter tas upp i balansräkningen som tillgång respektive skuld.

Borås Stad har ett stort antal hyresavtal. Vid en första bedömning kan konstateras att det finns svårigheter att få fram tillförlitliga uppgifter och då osäkerhetsfaktorerna är för stora redovisas samtliga leasing-/hyresavtal som operationella och kostnadsförs direkt. Nedanstående tabell visar totala externa hyreskostnader redovisade på Lokalförsörjningsförvaltningen och Fritids- och folkhälsoförvaltningen under 2018 fördelade på hyresvärdskategori, verksamhetsområde och återstående avtalslängd.

Hyresobjekt med en total årshyra per objekt över 500.000:-

Hyresvärd Kommunala Bolag

Verksamhet	Antal objekt	Återstående avtalstid, total årshyra 2018				Total-summa
		1-5 år	6-10 år	11-20 år	mer än 20 år	
Gemensam verksamhet	2	2,0	4,2			6,2
Fritid & Kulturverksamhet	2	2,1				2,1
Förskola	4	2,5	0,7	1,8		5,0
Grundskola	2	1,0	8,9			9,9
Gymnasieskola	1		6,8	1,7		8,5
Vård och omsorg	24	33,1	13,7	7,1		53,9
Summa hyreskostnad 2018	35	40,7	34,3	10,6		85,6

Hyresvärd Privata Bolag

Verksamhet	Antal objekt	Återstående avtalstid, total årshyra 2018				Total-summa
		1-5 år	6-10 år	11-20 år	mer än 20 år	
Gemensam verksamhet	12	5,5	12,6	4,0		22,1
Fritidsverksamhet	1	1,0				1,0
Idrottsanläggningar */	4				11,3	11,3
Kulturverksamhet	2	1,7	0,4	7,8		9,9
Förskola	11	8,2	1,2	3,0		12,4
Grundskola	2	1,3				1,3
Gymnasieskola	7	7,6	3,3	13,5		24,4
Vård och omsorg	31	30,9	16,7	3,4		51,0
Summa hyreskostnad 2018	70	56,3	34,2	31,7	11,3	133,5

*/ Avser Borås Arena, Ryahallen, Sjuhäradsbussstationen och Ålgårdsplanen som Borås Stad har option att förvärva

Hyresobjekt med en total årshyra per objekt under 500.000:-		
		Mnkr
Antal objekt		Totalsumma
149		32,9

Lånekostnader (Ränta under byggtid)

Vid större nybyggnation eller tillbyggnad av anläggningstillgång, som tar mer än 1 års tid i anspråk, belastas anskaffningsvärdet med ränta under byggtid.

Exploateringsredovisning

Exploateringsområden, till de delar som är ämnade att avyttras, redovisas bland omsättningstillgångarna.

Avskrivning av kundfordringar

Kundfordringar som är äldre än ett år, har skrivits av i bokslutet. Avskrivningarna bokförs på berörd verksamhet. Fordringarna kvarstår dock för bevakning hos kommunens externa inkassopartner.

Ansvarsförbindelser

Bland ansvarsförbindelserna ingår inte beloppsmässigt kommunens borgen för de kommunala företagens pensionsåtaganden. För att dessa inte vid varje tidpunkt fullt ut ska behöva avsätta medel för framtida pensionsutbetalningar har kommunen åtagit sig borgensansvar för dessa.

Borgensåtagandet för dessa pensionsåtaganden är till beloppet obestämt.

I ansvarsförbindelserna ingår pensionsförpliktelser intjänade t o m 1997. Borås Stad har genom en försäkringslösning försäkrat bort en viss del av dessa intjänade pensioner.

Försäkringslösningen har då minskat beloppet under ansvarsförbindelserna. Förpliktelsen kvarstår dock om försäkringsbolagen inte skulle kunna infria försäkringen.

Sammanställd redovisning

Aktiebolagen inom koncernen upprättar årsredovisning enligt Årsredovisningslagen (ÅRL) samt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2008:1 (K2) för mindre aktiebolag respektive BFNAR 2012:1 (K3) för större aktiebolag. Bedömningen är att de bolag som tillämpar K2 utgör en liten och oväsentlig del av totalen och någon omräkning till K3 görs inte i den sammanställda redovisningen.

Enligt lagen om kommunal redovisning ska årsredovisningen även omfatta sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer där kommunen har ett betydande inflytande. Med hänvisning till Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 8.2 upprättar Borås Stad sammanställd redovisning som utgår från underkoncernernas bokslut.

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Med förvärvsmetoden menas att vid förvärvstillfället förvärvat eget kapital i kommunala bolag eliminerats, varefter intjänat eget kapital har räknats in i koncernens eget kapital. Den proportionella konsolideringen betyder att om de kommunala bolagen inte är helägda inkluderas endast ägda andelar av räkenskaper i koncernredovisningen. Väsentliga koncerninterna kostnader och intäkter samt fordringar och skulder har eliminerats. Koncernföretagens bokslutsdispositioner faller bort och ingår i det redovisade resultatet efter avdrag för uppskjuten skatt. I den sammanställda balansräkningen fördelas koncernföretagens obeskattade reserver upp mellan uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Den sammanställda redovisningen avser hela ”kommunkoncernen”, inkluderat Borås Stad, de majoritetsägda bolagen samt Borås Stads andel i kommunalförbundet Södra Älvsborgs

Räddningstjänstförbund och Sjuhärads kommunalförbund, i vilka kommunens ekonomiska åtagande uppgår till 50 % respektive 55 %. En uppställning av de majoritetsägda bolagen som ingår i koncernen återfinns i förvaltningsberättelsens avsnitt ”Koncernen”. En samlad förteckning över Borås Stads ägarintressen i bolag och ekonomiska föreningar återfinns i not 14.

Kommunstyrelsen har inte medtagit stiftelserna Blå Stjärnans Djursjukhus och Proteko. Bakom Kommunstyrelsens bedömning ligger bl.a. vad som sägs i Kommunallagens regler om insyn i kommunala bolag m.m. Där stadgas bl.a. beträffande delägda företag att bedömningen ska utgå ifrån vad som "är rimligt med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt". Oavsett ägarandel har Kommunstyrelsen vid avgränsning av koncernen utgått ifrån vad som utifrån ett styr- och ledningsperspektiv kan anses vara motiverat. Omslutningen i de ekonomiska föreningar och stiftelser som inte medtagits är också av ringa betydelse i förhållande till kommunens totala resultat- och balansräkning. I den sammanställda redovisningen ingår inte heller de olika donationsfonderna, som sedan 1996 förvaltas som särskilda stiftelser.

De avskrivningsprinciper som bolagen tillämpar skiljer sig i väsentliga delar från de principer som tillämpas av Borås Stad. I bolagen tillämpas följande avskrivningstider:

Tillgångsslag	Avskrivningstid
Byggnader	5-100 år
Markanläggningar	10-25 år
Tekniska anläggningar	10-35 år
Fordon	5-12 år
Inventarier	3-10 år

Not 1 Verksamhetens intäkter	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Avgifter, ersättningar, hyror och arrenden	768	869	2 245	2 252
Driftbidrag	843	798	877	747
Återbetalning AFA-försäkring	0	0	0	0
Investeringsbidrag (direktförda)	7	20	7	25
Investeringsbidrag (periodiserade)	1	0	1	0
Realisationsvinster försäljning anläggningstillgångar	32	253	32	295
Försäljning av exploateringsfastigheter	65	143	65	143
Försäljningsmedel, övrigt	46	49	51	50
Övrigt	12	12	119	111
Förändring av avsättningar	16	0	16	0
Summa	1 790	2 144	3 413	3 623

Not 2 Verksamhetens kostnader	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Personalkostnader	-4 997	-5 204	-5 548	-5 714
- därav arbetsgivaravgifter, pensioner mm	-1 684	-1 689	-1 850	-1 853
Tjänster	-1 820	-1 973	-2 050	-2 078
Materiel	-337	-394	-639	-715
Transfereringar, bidrag m m	-323	-344	-230	-329
- därav bidrag till statlig infrastruktur	-7	-13	-8	-14
- därav anläggningslån till föreningar	-6	-1	-6	0
- därav kostnad för sålda exploateringsfastigheter	-42	-109	-42	-109
Summa	-7 477	-7 915	-8 467	-8 836

Uppdragsföretag

Ett uppdragsföretag är en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen 3:12 överlämnat vårderna av en kommunal angelägenhet, men där överlämnandet skett så att ett betydande inflytande inte erhållits. Överlämnandet kan ske genom upphandling enligt Lag om offentlig upphandling, Lag om valfrihetssystem eller på annat sätt. I följande tabell nämnda kommunala entreprenader har bedrivits inom Borås Stad 2018. Friskolor definieras inte som kommunala entreprenader eftersom de tillkommer genom avtal med staten.

Uppdragsföretag 2018

	Bruttokostnad	Andel	Bruttokostnad
Verksamhetsområde	Uppdragsföretag	Uppdragsföretag	totalt inkl uppdragsföretag
	tkr		tkr
Företagshälsovård	6 391	91,9%	6 956
LOV Hemtjänst	53 513	14,2%	377 612
Äldreboenden	86 470	13,2%	652 887
Gruppboendestäder LSS	57 185	24,3%	235 603
LOV daglig verksamhet	15 718	25,0%	62 872
Boende IFO Vuxen	6 199	66,1%	9 375

Arbetsgivaravgifter, pensioner m m

Kommun

Arbetsgivaravgifter

Pensionskostnad inkl löneskatt

- årets intjänade pensioner
- pensionsutbetalningar
- avsatt till pensioner intjänat from 1998
- avsatt till pensioner intjänat tom 1997
- pensionsförsäkringar
- förvaltningskostnader

Personalvård och personalutveckling

Tillfälligt inhyrd personal

Summa

Bidrag till statlig infrastruktur

mnkr

	Totalbelopp	Tid för	2017	2018
		upplösning		
Div direkta bidrag till statlig infrastruktur		1 år	0,0	0,0
Indexuppräknning järnvägsutr Götalandsbanan	0,2	1 år	0,0	0,0
GC-väg, Sandhult	0,8	1 år	0,0	1,0
GC-väg, Borås - Rydboholm	24,0	1 år	0,0	0,0
GC-väg Frufällan - Sjöbo	12,0	1 år	0,0	12,0
Gångtunnel vid Fristads station	7,4	1 år	7,4	0,0
Summa			7,4	13,0

Not 3 Avskrivningar/Nedskrivningar

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Planenliga avskrivningar, immateriella tillgångar	0	0	-2	-2
Planenliga avskrivningar, materiella tillgångar	-215	-227	-540	-569
Nedskrivningar, finansiella tillgångar (se not 16)	0	0	0	0
Ändrad redovisningsprincip	0	0	0	0
Nedskrivningar, materiella tillgångar	-1	0	-451	-8
Summa	-216	-227	-993	-579

Nedskrivningar

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ombyggnad Bodaskolan, våning 4	0	0	0	0
Ombyggnad av Gånghesterskolan	-1	0	-1	0
Anläggningstillgångar inom fjärrvärmeverksamheten	0	0	-450	0
AB Bostäder i Borås, nedskrivning byggnader	0	0	0	-8

Not 4 Verksamhetens nettokostnader**(exkl avskrivningar)**

	Kommun	
	2017	2018
Nettokostnader per verksamhetsområde		
Gemensamma funktioner	-177	-181
Politisk verksamhet	-53	-59
Infrastruktur och skydd	-127	-126
Gator vägar, parkering och parker	-120	-144
Fritid	-211	-209
Kultur	-147	-154
Affärsverksamhet	44	264
Pedagogisk verksamhet	-2 460	-2 649
Vård och omsorg	-2 285	-2 412
Särskilt riktade insatser	-64	-89
Summa	-5 600	-5 759
Finansiering	-87	-12
Summa	-5 687	-5 771
- förändring %	4,8	1,5

Not 5 Skatteintäkter	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Preliminära skatteintäkter	4 821	4 971	4 821	4 971
Preliminär skatteavräkning	-22	-6	-22	-6
Slutlig skatteavräkning	5	-16	6	-16
Summa kommunalskatt	4 804	4 949	4 804	4 949
- förändring %	5,0	3,0	5,0	3,0
Skattesats %	21,31	21,31	21,31	21,31
Skatteunderlag	22 623	23 330	22 623	23 330
- förändring %	4,9	3,1	4,9	3,1

Not 6 Generella statsbidrag och utjämning

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Inkomstutjämningsbidrag	1 003	1 009	1 003	1 009
Kostnadsutjämningsbidrag	0	0	0	0
Strukturbidrag	0	0	0	0
Införandebidrag	0	0	0	0
Kostnadsutjämningsavgift	-32	-23	-32	-23
Regleringsbidrag	0	0	0	0
Regleringsavgift	-1	17	-1	17
Bidrag för LSS-utjämning	13	-7	13	-7
Fastighetsavgift	182	192	182	192
Tillfälligt statsbidrag långtidsarbetslösa	0	6	0	6
Tillfälligt statsbidrag flyktingmottagning	68	67	68	67
Byggbonus från Boverket	19	15	19	15
Summa	1 252	1 276	1 252	1 276

Not 7 Finansiella intäkter	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ränta på långfristig utlåning	67	67	0	0
Ränta på likvida placeringar	3	7	3	7
Ränta från Internbanken (kortfristig fordran)	0	21	0	0
Räntederivat	47	47	0	0
Ränta under byggtid	0	1	0	1
Utdelning från dotterbolag	15	54	0	0
Övrigt	9	6	11	9
Summa	141	203	14	17

Not 8 Finansiella kostnader	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ränta på externa långfristiga lån	-38	-51	0	-8
Räntederivat	-49	-53	-49	-53
Ränta på pensionsavgifter/pensionsavsättningar	-4	-3	-4	-3
Övriga finansiella kostnader	-5	-5	-6	-6
Summa	-96	-112	-59	-70

Not 9 Skattekostnader	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Årets skattekostnad	0	0	-18	-14
Uppskjuten skattekostnad	0		63	-15
Summa	0	0	45	-29

Not 10 Anläggningstillgångar	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	9 760	11 148	11 815	13 235
Årlig förändring	1 388	1 934	1 420	2 326
- immateriella tillgångar	2	1	0	1
- materiella tillgångar	275	585	1 350	2 338
- finansiella tillgångar	1 112	1 348	70	-13
Utgående balans	11 148	13 082	13 235	15 561

Not 11 Immateriella tillgångar	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	0	2	5	5
Årlig förändring	2	1	0	1
- nya investeringar	0	1	2	3
- investeringsbidrag	0	0	0	0
- nedskrivningar	0	0	0	0
- avskrivningar	0	0	-2	-2
Utgående balans	2	3	5	6

Ackumulerade värden för immateriella anläggningstillgångar

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ackumulerade anskaffningsvärden	2	3	20	22
Ackumulerade avskrivningar	0	0	-15	-16
Utgående balans	2	3	5	6

Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	3 720	3 990	9 144	10 326
Årlig förändring	270	548	1 182	678
- nya investeringar inkl pågående nyanläggning	426	721	1 913	1 064
- försäljningar (bokfört värde)	-2	-8	-6	-84
- uppskrivningar	0	0	0	0
- nedskrivningar	-1	0	-452	0
- avskrivningar	-153	-165	-273	-302
- överfört till exploateringsområden (oms.tillg)	0	0	0	0
Summa Mark, byggnader och tekn anl	3 990	4 538	10 326	11 004
Utgående balans	3 990	4 538	10 326	11 004
- markreserv	352	383	443	383
- markvärde , gatu-, gc- och parkmark	76	76	76	76
- verksamhetsfastigheter	2 699	3 736	2 822	3 239
- fastigheter för affärsverksamhet	0	0	4 216	4 633
- publika fastigheter	594	0	594	617
- fastigheter för annan verksamhet	34	27	34	27
- pågående nyanläggning	235	316	2 141	2 029

**Akkumulerade värden för mark, byggnader
och anläggningar**

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Akkumulerade anskaffningar	6 322	7 035	14 650	15 442
Akkumulerade avskrivningar	-2 332	-2 497	-4 324	-4 438
Utgående balans	3 990	4 538	10 326	11 004

De allmännyttiga bostadsbolagens fastigheter har ett bedömt sammanlagt marknadsvärde på 7 451 mnkr medan det totala bokförda värdet uppgår till 4 141 mnkr.

Not 13 Maskiner och inventarier

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	279	284	2 502	2 670
Årlig förändring	5	37	168	1 660
- nya investeringar	67	99	506	1 935
- investeringsbidrag	0	0	0	0
- försäljningar	0	0	-67	0
- nedskrivningar	0	0	0	0
- avskrivningar	-62	-62	-271	-275
Utgående balans	284	321	2 670	4 330

**Akkumulerade värden för maskiner och
inventarier**

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Akkumulerade anskaffningar	660	759	5 385	7 136
Akkumulerade avskrivningar	-376	-438	-2 607	-2 698
Akkumulerade nedskrivningar	0	0	-108	-108
Utgående balans	284	321	2 670	4 330

Not 14 Värdepapper m m

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	114	564	109	114
Årlig förändring	450	0	5	-6
Utgående balans	564	564	114	108
- aktier	476	476	26	20
- andelar i ekonomiska föreningar	86	86	86	86
- bostadsrätter	2	2	2	2

Kommunens engagemang i aktiebolag och ekonomiska föreningar	Aktier andelar, m m	
	Bokfört värde, tkr	Ägarandel %
Aktiebolag		
Borås Stadshus AB	460 000	100,0
AB Bostäder i Borås	10 995	99,9
Fristadbostäder AB	400	100,0
AB Sandhultsbostäder	1 500	100,0
AB Toarpshus	1 596	99,9
Viskaforshem AB	2 000	100,0
Kommentus-Gruppen AB	4	
Inera AB	43	0,2
Ekonomiska föreningar		
Kommuninvest Ekonomisk Förening	86 078	1,5
Andelar i övriga föreningar	121	

Not 15 Långfristig utlåning	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	5 647	6 308	54	20
Årlig förändring	661	1 348	-34	-1
- nya lån	4 482	1 824	0	0
- amorteringar	-3 821	-476	-34	-1
- nedskrivningar, ordinarie	0	0	0	0
- nedskrivning, ändrad redovisningsprincip	0	0	0	0
Utgående balans	6 308	7 656	20	19
- lån till kommunens företag	6 289	7 637	0	0
- övrig utlåning	19	19	20	19

Not 16 Omsättningstillgångar	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	2 034	1 841	2 375	1 968
Årlig förändring	-193	269	-407	101
- förråd, lager och exploateringsområden	-28	-64	-33	-47
- kortfristiga fordringar	473	293	60	649
- varav Internbank	248	178	0	0
- kortfristiga placeringar	0	-50	203	-602
- kassa och bank	-638	90	-637	101
Utgående balans	1 841	2 110	1 968	2 069

Not 17 Förråd mm	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Servicekontorets förråd	5	4	5	5
Exploateringsområden	228	165	228	165
Bränslelager	0	0	15	34
Övrigt	0	0	16	13
Summa	233	169	264	217

Not 18 Kortfristiga fordringar	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Kortfristig utlåning	249	427	0	0
- koncernkontot	0	0	0	0
- kortfristig del av långfristig fordran	249	427	0	0
Skatte- och bidragsavräkning	80	96	80	96
Statsbidragsfordringar	62	40	62	40
Kundfordringar	150	248	327	427
Mervärdeskattefordran	103	108	122	116
Interimsfordringar	135	140	147	194
Kortfristiga placeringar	602	552	602	552
Övrigt	21	34	157	119
Summa	1 402	1 645	1 497	1 544

Not 19 Kassa och bank	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Kommunens likvida medel	206	296	206	296
Företagens likvida medel	0	0	1	12
Summa	206	296	207	308

Koncernkontot	mnkr	
	2017	2018
Företagens inlåning	236	157
Företagens lån	-3 000	-4 358
Borås Stads kassa	357	225
Extern upplåning	2 507	4 153
Saldo koncernkonto	100	177
Övriga likvida medel	106	119
Summa Kassa och bank	206	296

Not 20 Eget kapital	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående eget kapital	4 448	4 646	5 641	5 650
Årlig förändring	198	318	9	349
- rättelse från tidigare år	0	0	0	-2
- årets resultat	198	318	9	351
Utgående eget kapital	4 646	4 964	5 650	5 999

Not 20 Eget kapital RUR	Kommun	
	2017	2018
Utgående eget kapital	4 646	4 964
Resultatutjämningsreserv 2010-2012	156	156
Resultatutjämningsreserv 2013	45	45
Resultatutjämningsreserv 2014	49	49
Total Resultatutjämningsreserv	250	250
Övrigt eget kapital	4 396	4 714

Not 21 Avsättningar för pensioner	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Särskild avtalspension, inkl löneskatt, intjänat fr o m 1998	302	365	340	406
Särskild avtalspension, förtroendevalda inkl löneskatt	2	2	2	2
Visstidspensioner inkl löneskatt	3	1	13	10
Framtida pensioner intjänade t o m 1997	241	157	241	157
Summa	548	525	596	575
Pensionsmedlens användning				
- finansiella placeringar	0	0	30	39
- återlåning	548	525	566	536

Aktualiseringsgrad	%	
	2017	2018
Särskild avtalspension intjänad fr o m 1998	92,2	92,2

Antal visstidsförordnanden	2017	2018
Antal visstidsförordnanden	1	1

Avsättning framtida pensioner intjänade t o m 1997

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående avsättning	400	241	408	249
Årlig förändring	-159	-85	-159	-85
- ny avsättning	220	100	220	100
- disposition av avsättning	-379	-185	-379	-185
därav försäkringslösning	-304	-149	-304	-149
därav löneskatt	-74	-36	-74	-36
Utgående avsättning	241	156	249	164

Not 22 Andra avsättningar

	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående balans	56	56	258	297
Förändring under året	0	10	39	5
- nya avsättningar	7	34	46	35
- disposition av avsättning	-7	-24	-7	-30
- återföring till Resultaträkning	0	0	0	0
Utgående balans	56	66	297	302
- MarketPlace Borås Ek förening	2	0	2	0
- Högskolan, professurer (från stabiliseringsfond 2012)	14	11	14	11
- GC-väg, Frufällan medfinansiering	3	3	3	3
- GC-väg, Sandhult medfinansiering	4	0	4	0
- GC-vägar, Borås - Rydboholm medfinansiering	23	10	23	10
- GC-väg, Frufällan - Sjöbo	0	12	0	12
- Götalandsbanan, samarbetsavtal	3	3	3	3
- bidrag till statlig infrastruktur E20	0	0	8	8
- återställning av Sobackens deponi	0	0	7	4
- investeringsfond Borås Energi & Miljö	0	0	226	223
- Gångtunnel vid Fristads station	7	7	7	7
- Sommarlovskort kollektivtrafik projekt 4 år	0	20	0	20

Andra avsättningar , upplysningar

Borås Stad	Belopp 2018	Återstående avtalstid/ utbetalningstid	Planerad byggstart Färdigställande
- Högskolan, professurer	11,2	5 år	
- Götalandsbanan, samarbetsavtal	3,5	Avtalstid 2017 tom 2020	
- GC-väg, Frufällan medfinansiering	3,0		Regleras 2019
- GC-väg, Frufällan - Sjöbo	12,0		Klart 2019
- GC-väg, Borås - Rydboholm medfinansiering	9,3		Klart 2019
- Gångtunnel vid Fristads station	7,4		Projektering påbörjas 2018
- Sommarlovskort kollektivtrafik 4 år	20,0	4 år	
	66,4		

Not 23 Långfristiga skulder	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Ingående skulder	3 424	4 781	3 696	4 877
Årlig förändring	1 357	704	1 181	929
Utgående skulder	4 781	5 485	4 877	5 806
- förmedlade lån till kommunens företag	1 750	2 250	1 750	2 360
- inlåning till internbanken	3 000	3 200	3 000	3 200
- externa lån i bolagen	0	0	1	101
- kommunens egen låneskuld	0	0	0	0
- skuldförda investeringsbidrag	31	35	31	35
- förutbetalda anslutningsavgifter	0	0	95	110

Not 24 Kortfristiga skulder	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Kortfristig upplåning	1 505	2 557	1 495	2 714
- från företagen i koncernkontot	205	157	195	157
- upplånat till koncernkontot	1 300	2 400	1 300	2 557
- kortfristig del av långfristig skuld	0	0	0	0
Avtalspensioner	158	153	163	156
Löneskatt på pensioner	112	148	115	150
Leverantörsskulder	321	376	582	739
Preliminärskatter m m	69	73	83	74
Semesterlöneskuld m m	275	291	293	315
Skatteavräkning	39	45	39	46
Interimsskulder	322	341	443	454
Övrigt	157	168	358	81
Summa	2 958	4 152	3 571	4 729

Not 25 Pensionsförpliktelser	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Pensionsförpliktelser intjänade t o m 1997	1 334	1 262	1 334	1 262
Visstidspensioner	6	8	6	8
Löneskatt på pensionsförpliktelser	325	308	325	308
Summa	1 665	1 578	1 665	1 578

Aktualiseringsgrad	Kommunen		%
	2017	2018	
Pensionsförpliktelser intjänade t o m 1997	92,2	92,2	

Not 26 Övriga ansvarsförbindelser	Kommun		Koncern	
	2017	2018	2017	2018
Kommunens företag	239	239	0	0
Bostadsföretag, ej kommunala	81	82	81	82
Övriga företag och föreningar	136	148	135	135
Egnahem och småhus med bostadsrätt	0	0	0	0
Summa	456	469	216	217

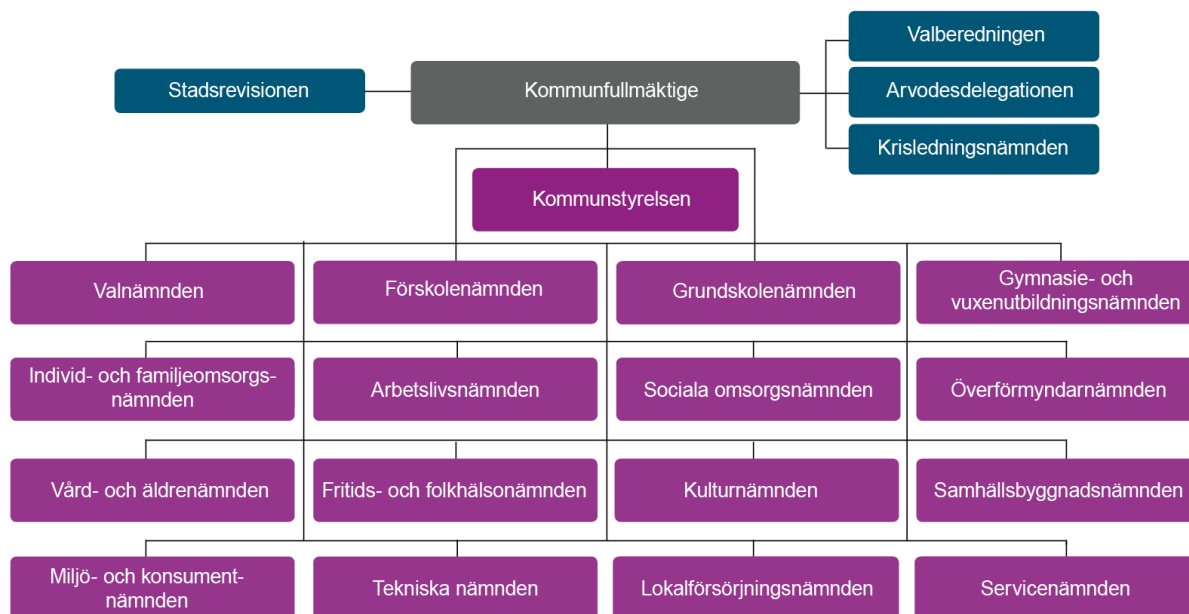
Borås Stad har i december 2011 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner och landsting/regioner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Borås Stads ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 404 804 079 439 kronor och totala tillgångar till 406 323 006 299 kronor. Borås Stads andel av de totala förpliktelserna uppgick till 3 243 767 555 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 3 224 791 397 kronor.

Nämndernas resultat och verksamhet

Nämndernas egna **årsredovisningar** redovisas som särskilda bilagor. Dessa är upprättade av nämnderna själva. Utgångspunkten är att respektive nämnd är den som är redovisningskyldig inför Kommunfullmäktige. Kommunen har 18 st nämnder inklusive Revisorskollegiet som är rapporteringskyldiga till Kommunfullmäktige.

Ekonomiska mål och ekonomiskt ansvar

I driftbudgeten budgeteras nämndernas planerade intäkter och kostnader. Nettokostnaderna täcks när det gäller anslagsfinansierad verksamhet med kommunbidrag. Kommunbidraget motsvarar normalt den budgeterade nettokostnaden per nämnd.

Nämndernas ansvar omfattar samtliga intäkter och kostnader. Inom ramen för kommunens internhyressystem omfattar ansvaret även lokalkostnaderna. Nämnderna beslutar själva med vissa begränsningar om sin lokalanvändning. Begränsningarna avser att säkerställa ett för kommunen som helhet effektivt lokalutnyttjande. Ansvaret omfattar också kapitalkostnaderna. Detta innebär bl a att ökade kapitalkostnader p g a investeringar inkräftar på utrymmet för övriga verksamhetskostnader. En effektivare kapitalanvändning, d v s att mindre kapital binds i verksamheten, ger å andra sidan utrymme för ökad verksamhet.

Nämndernas ansvar gäller över tiden och är alltså inte begränsat till budgetåret. De årliga resultaten balanseras över till nästkommande år. Detta gäller såväl över- som underskott. Beslut om resultatöverföring fattas av Kommunfullmäktige vid behandlingen av årsredovisningen. En förutsättning för överföring av positiva budgetavvikelse är att fastställda verksamhetsmål uppnåtts.

Det ekonomiska målet för respektive nämnd är det budgeterade resultatet efter kommunbidrag i den av Kommunfullmäktige fastställda årsbudgeten. Det budgeterade resultatet är i normalfallet 0, d v s budgeten baseras normalt på att kommunbidraget motsvarar nettokostnaderna. Vissa undantag förekommer dock. Det handlar då främst om att nämnderna i budgeten

delvis finansierar verksamheten med överskott från tidigare år eller arbetar in underskott från tidigare år.

För att dels parera oförutsedda kostnader och dels göra kostnadsmassan mer flexibel till förändringar av intäkterna finns ett **relativt omfattande buffertsystem** som innebär att 1% av kommunbidraget skall avsättas till oförutsedda kostnader. Kravet på buffert kan slopas om ackumulerat överskott finns och Kommunstyrelsen godkänt åtgärden.

I vissa fall är nämndernas verksamhet uppdelad i olika ansvarsområden. Det ekonomiska målet gäller då för respektive ansvarsområde. Om en nämnd tilldelas mer än ett kommunbidrag, kan inte kommunbidragen omfördelas mellan respektive ansvarsområde.

Det ekonomiska målet är överordnat andra verksamhetsmål. För att inte riskera att viktiga verksamhetsmål äventyras och för att undvika alltför dramatiska besparingar i verksamheten, bör inarbetning av underskott ske under planerade former. Inarbetning av större underskott kan ske över en längre period. Detta innebär att underskott i sin helhet inte måste täckas in redan under det följande året. Beslut om fördelning av underskottstäckning fattas av Kommunfullmäktige i samband med antagande av årsbudgeten

Nämnderna skall månatligen i enlighet med ”Regler och principer för ekonomistyrning” lämna en budgetuppföljning till Kommunstyrelsen med en prognos över det ekonomiska utfallet för året. Om prognosen indikerar ett överskridande skall nämnden omedelbart besluta om korrigerande åtgärder.

Förvaltningarna skall dessutom senast **10 dagar in på ny månad lämna en kortfattad och koncentrerad månadsuppföljning** till Kommunstyrelsen. Syftet med denna rapport är att snabbt ge en överblick över det ekonomiska läget. Kompletterad med ett antal verksamhetsmått som beskriver de delar av verksamheten som innehåller störst ekonomisk risk förstärker uppföljningen Kommunstyrelsens kontroll över utvecklingen.

Lagstiftningen om god ekonomisk hushållning är också beaktad genom att ett särskilt avsnitt i budgeten och årsredovisningen ägnas åt centralt beslutade verksamhetsmål. Systemet har också introducerats i delårsrapporterna och ett IT-stöd förenklar och förtydligar målstyrningsarbetet.

Kommunledning och gemensam service

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	56	57	72
Kostnader	-12 366	-12 263	-12 378
Nettokostnader	-12 310	-12 206	-12 306
Kommunbidrag	12 000	12 850	13 650
Resultat	-310	644	1 344
Ackumulerat resultat	0	0	0
Nettoinvesteringar	-	-	-

Kommunfullmäktige redovisar ett resultat på +1 344 tkr. Resultatavvikelsen kan främst härröras till färre sammanträdestimmar, lägre kostnader för representation och framtagande av sammanträdeshandlingar än budgeterat.

Antalet sammanträdestimmar uppgick 2018 till 53,5.

Kostnaderna för partistöd uppgick till 4 891 tkr och för förtroendemannautbildning redovisas kostnader på 641 tkr.

Kommunfullmäktige har tidigare år redovisat såväl negativa som positiva resultat.

Kommunstyrelsen har gjort den bedömningen att Kommunfullmäktige saknar möjlighet att hantera sina resultatavvikelser. Årliga över- eller underskott regleras därför i årsredovisningarna till ett utgående ackumulerat nollresultat.

Revisorskollegiet

Revisorskollegiet	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	426	426	549
Kostnader	-5 533	-5 705	-5 412
Nettokostnader	-5 107	-5 279	-4 863
Kommunbidrag	4 450	4 450	5 750
Resultat	-657	-829	887
Ackumulerat resultat	975	146	1 033
Nettoinvesteringar	-	-	-

Revisorskollegiet redovisar ett resultat på +887 tkr jämfört med kommunbidraget. Intäkterna är något högre än budgeterat tack vare granskning av SÄRF och Sjuhärads kommunalförbund. Personalkostnaderna är lägre än budgeterat främst beroende på vakanta tjänster under året. Detta har medfört att kostnaderna för externa revisionskonsulter som genomfört granskningar ökat istället.

Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat i sin helhet läggs till det ackumulerade resultatet. Vid 2017 års utgång hade revisorskollegiet ett ackumulerat resultat på +146 tkr. Detta ökar då till +1 033 tkr.

Kommunstyrelsen

Resurstilldelningen till Kommunstyrelsen är fördelad på två kommunbidrag. Det första avser Kommunstyrelsens egen verksamhet Stadsledningskansliet och det andra avser kungemensamma verksamheter, som inte har något direkt samband med Kommunstyrelsens verksamhet, men som ändå ansvarsmässigt budgeteras här.

Stadsledningskansliet	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	61 411	91 006	92 274
Kostnader	-164 687	-216 723	-214 365
Nettokostnader	-103 276	-125 717	-122 091
Kommunbidrag	91 261	137 330	119 563
Resultat	-12 015	11 613	-2 528
Akkumulerat resultat	3 377	15 881	5 000
Nettoinvesteringar	-21 580	-4 940	-100 039
Försäljning av mark och fastigheter	22 631	34 088	260 995

Stadsledningskansliets kommunbidrag uppgick till 119 563 tkr och verksamheten redovisar ett resultat om -2 528 tkr. I detta resultat ingår kostnader om 5 405 tkr som ska finansieras med öronmärkta medel och därmed justeras i bokslutet (se nedan). Detta medför ett slutligt resultat om 2 877 tkr. Överskottet kan främst förklaras av svårigheter att tillsätta specifika tjänster, Bemanningsspoolen effektiviserade sina beställningar under året samt att Stadsarkivet driftsatte E-arkivet senare än planerat.

Projekt	Utfall tkr 2018
Organisationshälsa	128
Byggbonus	2 752
E-handelsstaden	340
Market Place Borås	1 982
Sociala investeringar	203
Summa	5 405

Under året har Stadsledningskansliet erhållit ökat kommunbidrag med 2 563 tkr, vilka kan härledas till medel för Strategisk IT-utveckling samt Lokal utveckling.

Det redovisade ackumulerade resultatet 2017 innehöll medel för Byggbonus som numera är utlyft till öronmärkta medel vilket förklarar skillnaden på denna post.

Kommunstyrelsen föreslår att årets överskott på 2 877 tkr skjuts till tidigare ackumulerat resultat. Det ackumulerade resultatet blir därför 6 112 tkr från föregående år, adderat med 2018 års överskott om 2 877 tkr, totalt 8 989 tkr. Enligt tidigare praxis maximeras ack.res. till 5 000 tkr.

Kommungemensam verksamhet	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	7	4	4
Kostnader	-107 656	-112 199	-116 072
Nettokostnader	-107 649	-112 195	-116 068
Kommunbidrag	106 050	111 050	114 000
Resultat efter kommunbidrag	-1 599	-1 145	-2 068
Akkumulerat resultat	0	0	0
Nettoinvesteringar	-	-	-

Utfallet för den kammungemensamma verksamheten 2018 blev -2 068 tkr. Budgetavvikelsen förklaras till stora delar av högre kostnader till Västtrafik för seniorkort och flextrafik än budgeterat, under året tillkommen kostnad för dataskyddsbud, högre hyreskostnad för Proteko än budgeterat samt högre kostnad för brandskyddsutbildning.

Kommunstyrelsen föreslår liksom tidigare år att resultatet för den kammungemensamma verksamheten regleras i bokslutet, dvs. avskrivs. Kommunstyrelsen är medveten om att resultat som automatiskt avskrivs kan leda till en ineffektivitet. En översyn av verksamheterna inom den gemensamma ramen pågår därför kontinuerligt.

Valnämnden

Valnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	1	1	2 370
Kostnader	-869	-1 193	-6 365
Nettokostnader	-868	-1 192	-3 995
Kommunbidrag	1 000	950	4 150
Resultat	132	-242	155
Ackumulerat resultat	0	0	0
Nettoinvesteringar	-	-	-

Under 2018 genomfördes de allmänna valen till riksdag, kommun och landstingsfullmäktige.

Valnämnden redovisar 2018 ett resultat på 155 tkr. Det positiva resultatet kommer av att beräknad kostnad för ny valstuga belastade budget 2017 och att Valnämnden fick högre statsbidrag för förtidsröstning samt ökat valdeltagande än budgeterat.

Kommunstyrelsen föreslår liksom tidigare år att resultatet, med hänsyn till att verksamheten varierar kraftigt mellan olika år, regleras till noll i bokslutet.

Lokalförsörjningsnämnden

Lokalförsörjningsnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	881 237	735 276	762 303
Kostnader	-928 566	-778 378	-812 541
Nettokostnader	-47 329	-43 102	-50 238
Kommunbidrag	27 600	29 950	31 450
Resultat	-19 729	-13 152	-18 788
Akkumulerat resultat	-36 233	-30 563	-41 315
Nettoinvesteringar	-185 034	-342 046	-531 719

Majoriteten av nämndens verksamhet finansieras av internhyror från förvaltningarna. Byggavdelningen finansieras via debitering på enskilda investeringsobjekt. Resterande verksamheter har traditionell ramtilldelning som för 2018 uppgick till 31 450 tkr.

Nämndens negativa budgetavvikelse förklaras främst av -19 030 tkr avseende ökade övriga kostnader och hyreskostnader inom internhyressystemet. När det gäller de ägda objekten finns ett underskott motsvarande -3 000 tkr som till stor del är relaterat till Orangeriet. Det är inom de inhyrda objekten som det största underskottet finns och det beror dels på att hyresgästanpassningar är genomförda och helt har belastat årets resultat, dels har hyreskostnaderna och konsumtionsavgifter ökat med mer än 1,7% som är hyresintäkternas ökning enligt budget. 2018 var andra året med det nya internhyressystemet och det har identifierats behov av att analysera internhyressystemet bland annat utifrån att det är för låga ingångsvärden på schablonpriser. Ytterligare orsaker till underskottet är effekten av ”hyrestak” inom äldreomsorgsfastigheter och sociala boenden samt vakanser inom sociala boenden.

Kommunstyrelsen föreslår att underskott relaterat till ”hyrestak” (4 052 tkr), vakanser inom de sociala boendena (2 926 tkr) samt pågående arbeten ej uthyrningsbara lokaler (1 058 tkr) räknas bort vid resultatöverföringen till 2019. Det resultat som överförs till 2019 är därmed -10 752 tkr vilket innebär att nämnden har ett ackumulerat resultat på -41 315 tkr.

Serviceämnden

Serviceämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	476 139	510 872	617 342
Kostnader	-468 491	-505 522	-611 372
Nettokostnader	7 648	5 350	5 970
Kommunbidrag	-5 000	-5 000	-7 000
Resultat	2 648	350	-1 030
Akkumulerat resultat	35 668	36 018	34 988
Nettoinvesteringar	-12 782	-21 475	-22 418

Serviceämnden utgör kommunens interna basresurs för den kommunaltekniska utförarverksamheten och administrativ service. Servicekontoret utför tjänster åt andra förvaltningar och kommunala företag. Serviceämndens kostnader ska till sin helhet finansieras med intäkter.

Årets intäkter översteg kostnaderna med 5 970 tkr vilket innebär ett positivt resultat. Resultatet förklaras först och främst av en ökad produktionsvolym, men det är också ett resultat av att Servicekontoret fortsatt arbeta med att utveckla kostnadseffektiva tjänster. Serviceämnden fick ett resultatkrav på 7 000 tkr från Kommunfullmäktige i Budget 2018 vilket innebär att -1 030 tkr regleras mot till det ackumulerade resultatet.

Kommunstyrelsen menar att Serviceämnden är en viktig aktör när utrymmet för att öka kommunbidragen till de tekniska verksamheterna kommer att vara begränsat framöver. En effektiv utförare bör vara en garant för att få ut mesta möjliga av tillgängliga medel. Vid 2018 års ingång hade Serviceämnden ett ackumulerat resultat på +36 018 tkr. Detta minskar med årets resultat efter resultatkravet till +34 988 tkr.

Facknämnderna

Fritids- och folkhälsonämnden

Föreningsbidrag	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	52	44	209
Kostnader	-39 611	-41 586	-42 192
Nettokostnader	-39 559	-41 542	-41 983
Kommunbidrag	39 550	40 200	41 000
Resultat	-9	-1 342	-983
Ackumulerat resultat	0	0	0
Nettoinvesteringar	-	-	-

Fritids- och folkhälsonämnden redovisar för föreningsbidragen ett ekonomiskt resultat på -983 tkr. Det tilldelade Kommunbidraget har således inte fullt ut räckt till den verksamhet som bedrivits.

Föreningsbidragen står för den största budgetavvikelsen, -818 tkr. Ny- om-, och tillbyggnad s.k. Anläggningsbidrag till föreningsanläggningar har under året legat på en relativt hög nivå beroende på att föreningarna har två år på sig att slutföra sina arbeten och många av de beviljade bidragen från 2017 har genomförts först under 2018. Bidragen till invandrarföreningar redovisar ett underskott -461 tkr och beror främst på att kostnader för lokaler har ökat samt att ytterligare ett par föreningar har nått upp till gränsen för verksamhetsbidrag

Då kostnaderna inom föreningsbidragsramen till största delen styrs av Kommunfullmäktiges bidragsregler har Fritids- och folkhälsonämnden att noga följa utvecklingen och vid behov initiera förändringar så att kommunbidraget över tiden är anpassat till de regler som Kommunfullmäktige beslutat om.

Fritid- och folkhälsa	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	46 833	53 993	57 061
Kostnader	-204 325	-257 554	-261 427
Nettokostnader	-157 492	-203 561	-204 366
Kommunbidrag	153 670	196 000	194 650
Resultat	-3 822	-7 561	-9 716
Ackumulerat resultat	2 299	1 864	343
Nettoinvesteringar	-12 350	-13 183	-31 834

Fritids- och folkhälsonämnden redovisar för verksamheterna som samlas inom ramen Fritid- och folkhälsa ett negativt resultat på -9 716 tkr jämfört med kommunbidraget. Det negativa resultatet beror främst på stängningen av Stadsparksbadet under renoveringen vilket främst orsakat lägre intäkter. Sammantaget redovisar badverksamheten ett underskott på -5,2 mnkr. Inom resultatet har nämnden haft kostnader på 2 170 tkr för 2 projekt inom ramen för Sociala investeringar som finansieras genom kommunens Sociala investeringsfond. Badanläggningarna hade totalt 430 902 (416 017) besökare under året vilket är ca 100 000 färre besökare jämfört med normal full drift för alla badanläggningar.

Totalt antal utnyttjade timmar på Borås Arena och Borås Arena 2 har under året varit 3 103 (2 294). Anslutna föreningar/organisationer inom "Överenskommelsen" har under året uppgått till 95 st mot budgeterade 85. Antal upprättade avtal/IOP har varit 6 st.

Kommunstyrelsen föreslår att av årets resultat på -9 716 tkr överförs -1 521 till nästa år. Då har kostnader för de sociala investeringsprojekten på 2 170 tkr, lägre intäkter till följd av renoveringen av Stadsparksbadet med 5 165 tkr samt IT-licenser med 212 tkr avskrivits. Tidigarelagda kostnader för Junior EM i friidrott 2019 med 648 tkr undantas också. Budgeten för arrangemanget kommer att justeras ned med motsvarande belopp för 2019. Vid 2018 års utgång har då Fritids- och folkhälso-ramen ett ackumulerat överskott på +343 tkr.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	38 831	39 743	45 291
Kostnader	-60 429	-60 619	-66 079
Nettokostnader	-21 598	-20 876	-20 788
Kommunbidrag	23 900	22 850	23 400
Resultat	2 302	1 974	2 612
Ackumulerat resultat	18 698	20 672	23 284
Nettoinvesteringar	-	-	-

Samhällsbyggnadsnämnden redovisar ett positivt resultat på +2 612 tkr jämfört med tilldelat kommunbidrag. Intäkterna uppvisar en positiv avvikelse på 3 316 tkr jämfört med budget vilket främst beror på högre intäkter inom bygglovsverksamheten som bl.a. hänger samman med markförsäljningar och etableringar på Viareds industriområde.

Nämnden har de senaste åren uppvisat en god ekonomi som bland annat beror på den starka byggkonjunkturen och det faktum att Borås Stad är en tillväxtkommun. Samhällsbyggnadsnämndens intäktsfinansieringsgrad har under året varit 68,5 % (65,6 %). Det totala antalet bygglovsärenden inkl. förhandsbesked har varit 834 (1 061) st. tack vare en fortsatt hög efterfrågan på bostäder och verksamhetslokaler om än på en något lägre nivå än förra året. Antalet genomförda lantmäteriförrättningar har under året ökat till 165 (138) st. Trots det ökade ärendebalansen något till 102 (88) ärenden.

Vid 2018 års ingång hade Samhällsbyggnadsnämnden ett ackumulerat överskott på +20 672 tkr. Detta förbättras med årets resultat på +2 612 tkr till +23 284 tkr.

Tekniska nämnden

Verksamheten har under året varit indelad i två områden, väghållning, skog, parker m m samt persontransporter.

Väghållning, skog, parker	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	91 254	107 142	130 080
Kostnader	-239 919	-234 781	-277 304
Nettokostnader	-148 665	-127 639	-147 224
Kommunbidrag	148 965	136 600	142 654
Resultat	300	8 961	-4 570
Akkumulerat resultat	17 217	26 178	21 608
Nettoinvesteringar	-45 333	-64 771	-59 415

För Väghållning, skog, parker m m redovisas ett negativt resultat på -4,6 mnkr jämfört med kommunbidraget. Kostnaderna för vinterväghållningen uppgick under året till 33,0 mnkr att jämföras med 25,3 mnkr under 2017. Budgetmässigt gav det ett underskott på -7,2 mnkr. Den senaste 5 års- perioden har kostnaderna för vinterväghållningen varierat stort mellan åren. Genomsnittligt har nivån uppgått till 27,5 mnkr vilket då är något mer än budgeterade 25,0 mnkr. Tack vare positiva budgetavvikelse inom parkeringsverkssamheten på +1,9 mnkr har nämndens totala underskott kunnat begränsas. Övriga verksamheter som bidragit till att hålla nere det negativa resultatet är skogs- och parkverksamheterna. Arbetsmarknadsinsatser har lämnat ett budgetöverskott på 1,0 mnkr. Antal anvisade personer har under året varit 57 st mot planerade 65.

Kommunstyrelsen konstaterar att beläggningsunderhållet under året uppgått till hela 211 244 (139 601) m². Beläggningsprogrammet har kunnat genomföras trots den stora volymen fiberdragningar. Den höga nivån på beläggningarna totalt sett beror på genomförda återställningar av fiberschakter med ca 110 000 m². En relativt hög nivå kan bedömas även under 2019.

Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat på -4 570 tkr till sin helhet minskar det ackumulerade resultatet. Vid 2018 års ingång hade Väghållning, skog, parker mm ett ackumulerat överskott på +26 178 tkr. Detta reduceras då till +21 608 tkr.

Persontransporter	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	10 266	12 188	14 081
Kostnader	-75 573	-80 258	-86 070
Nettokostnader	-65 307	-68 070	-71 989
Kommunbidrag	61 650	64 200	66 650
Resultat	-3 657	-3 870	-5 439
Akkumulerat resultat	-	-	-

För 2018 har verksamheten tilldelats en budget på 66,6 mnkr. Utfallet blev 72,0 mnkr vilket främst beror på att budgeten för 2018 var för låg redan i ingångsskedet med hänsyn tagit till utfallet 2017. Budgeten förstärktes 2018 med 1,0 mnkr utöver normal ramuppräknning men detta var inte tillräckligt. Nettokostnaderna under året har ökat med 3,9 mnkr motsvarande 5,8 (4,2) %. Ökningen beror till stor del på avtalad indexuppräknning gentemot utförande transportföretag men även fler elever som behöver särskoleskjuts bidrar samt ökningen av antal färdtjänstresor.

Antalet färdtjänstresor har under året ökat från 318 249 st till 335 094 st. En förändring med 5,3 (-0,1) %. Sedan 2006 har antalet färdtjänstresor ökat med ca 40%. Antalet färdtjänstillstånd har under året uppgått till 4 606 (4 500) st.

Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat på -5 439 tkr till sin helhet avskrivs då verksamheten inom givet trafikavtal och regelverk inte kan påverka kostnaderna i någon större omfattning.

Miljö- och konsumentnämnden

Miljö- och konsumentnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	12 916	15 919	17 939
Kostnader	-34 851	-39 394	-43 216
Nettokostnader	-21 935	-23 475	-25 276
Kommunbidrag	22 250	22 950	22 800
Resultat	315	-525	-2 476
Ackumulerat resultat	-823	-1 348	-594
Nettoinvesteringar	-	-	-

Miljö- och konsumentnämnden redovisar ett negativt resultat på -2 476 tkr jämfört med tilldelat kommunbidrag. Resultatet förklaras av godkänt ianspråkstagande av ackumulerat resultat, beslutade projekt inom ”Byggbonusen” som öronmärkts centralt i kommunen och effekter av ändrad alkoholtaxa. Under året har det fortsatt varit hög personalomsättning som medfört lägre intäkter och ökade kostnader för personalutveckling.

Under 2007 inrättades en naturvårdsfond under nämndens ansvar. Kommunfullmäktige ger ett årligt anslag på 200 tkr som kan bevilja medel till privatpersoner och organisationer för naturvårdande insatser. Under 2018 har åtgärder för 188 tkr genomförts och utbetalats. Den totala behållningen i fonden uppgår vid årsskiftet till 1 152 tkr.

Kommunstyrelsen föreslår att nämnden under 2019 ska få disponera den tidigare beslutade men oförbrukade Byggbonus motsvarande 1 250 tkr samt att få disponera 460 tkr avseende Klimatkompensationsfonden genom ett ianspråkstagande av ackumulerat resultat.

Kommunstyrelsen föreslår att underskottet relaterat till effekterna av ändrad alkoholtaxa motsvarande 1 250 tkr samt ”Byggbonus” motsvarande 1 980 tkr räknas bort vid resultatöverföringen till 2019. Det resultat som överförs till 2019 är därmed 753 tkr vilket förbättrar det ackumulerade resultatet. Vid utgången av 2018 har då nämnden ett ackumulerat resultat på -594 tkr.

Kulturnämnden

Kulturnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	28 905	38 018	39 310
Kostnader	-177 484	-187 561	-197 797
Nettokostnader	-148 579	-149 543	-158 487
Kommunbidrag	144 820	147 000	156 850
Resultat	-3 759	-2 543	-1 637
Akkumulerat resultat	1 200	1 189	1 275
Nettoinvesteringar	-7 089	-1 322	-16 997

Kulturnämnden redovisar ett resultat på -1 637 tkr jämfört med tilldelat Kommunbidrag. Inom resultatet har nämnden haft kostnader på 1 596 tkr för skulpturbiennalen som redovisas som driftkostnader och som då avräknas från nämndens utrymme för investeringar. Kulturnämnden anger att biblioteksverksamheten inklusive närbiblioteken lämnar ett underskott med -1 908 tkr. Detta vägs upp av att Stadsteatern kan uppvisa ett budgetmässigt överskott med 1 743 tkr och hör samman med att verksamheten genomfört färre produktioner i och med ombyggnationen av scentekniken.

Totalt besökte 8 394 (25 667) personer Stadsteaterns föreställningar under ombyggnationsåret. Konstmuseet har under året haft 28 709 (32 821) besökare och Textilmuseet har under året haft 49 076 (52 680) besökare vilket är under målsättningen på 55 000 st. Medialånen på biblioteken fortsätter att sjunka från en relativt hög nivå. Antal medialån uppgick till 895 044 (931 389) st. Totalt besöksantal på Kulturhuset var under året 323 090 (320 587) besökare.

Kommunstyrelsen föreslår att av årets resultat på -1 637 tkr överförs +86 tkr till 2019. Skulpturbiennalens investeringsutgifter har då justerats så att den del som avser driftskostnader uppgående till 1 596 tkr avskrivs från resultatet. Kostnader för IT-licenser undantas också. Fr.o.m. 2019 har Kommunbidraget utökats för dessa kostnader. Kulturnämnden hade inför 2018 ett ackumulerat överskott på +1 189 tkr. Detta förbättras något med årets resultat efter korrigeringar till +1 275 tkr.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

	tkr		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2016	2017	2018
Intäkter	215 478	293 428	286 856
Kostnader	-712 387	-766 451	-817 627
Nettokostnader	-496 909	-473 023	-530 771
Kommunbidrag	506 800	495 880	509 350
Resultat	9 891	22 857	-21 421
Ackumulerat resultat	17 028	39 885	19 434
Nettoinvesteringar	-	-2 974	-6 000

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden redovisar ett resultat på -21,4 mnkr i jämförelse med tilldelat kommunbidrag. Underskottet har uppstått i gymnasieskolans verksamhet och beror på att kostnadsutvecklingen mellan 2017 och 2018 varit hög, både vad gäller personal- och materialkostnader. De statliga ersättningarna från Migrationsverket minskade under 2018 med anledning av minskat antal asylsökande elever men utan att motsvarande anpassningar genomfördes i verksamheten. Intäkter för elever från andra kommuner samt köp av platser från externa utbildningsanordnare redovisar också en negativ avvikelse mot budget. I underskottet ingår även retroaktiv ersättning till fristående gymnasieskolor avseende åren 2010-2014.

Nämnden har antagit en åtgärdsplan för att uppnå en ekonomi i balans men eftersom många åtgärder endast får halvårseffekt prognostiserar nämnden ett underskott även 2019. Nämnden begär därför att få disponera 10 mnkr av ackumulerat resultat under 2019. Kommunstyrelsen föreslår att denna begäran beviljas.

Elevantalet i gymnasieskolan, gymnasial vuxenutbildning, yrkeshögskolan och SFI:s verksamhet fortsätter att öka medans grundläggande vuxenutbildning och gymnasiesärskolans elevantal fortsätter att minska. Särsvux elevantal har ökat i jämförelse med 2017.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden hade 39 885 tkr i ackumulerat resultat vid ingången av år 2018. Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat -21 421 tkr överförs till nämndens ackumulerade resultat samt att kompensation med 970 tkr erhålls för ökade IT kostnader. Detta innebär att det ackumulerade resultatet efter 2018 uppgår till 19 434 tkr.

Sociala omsorgsnämnden

Sociala omsorgsnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	129 853	117 113	108 390
Kostnader	-835 080	-770 756	-752 011
Nettokostnader	-705 227	-653 643	-643 621
Kommunbidrag	699 200	642 600	626 700
Resultat	-6 027	-11 043	-16 921
Ackumulerat resultat	11 554	2 462	-5 415
Nettoinvesteringar	0	-195	0

Sociala omsorgsnämnden visar ett negativt resultat på -16 921 tkr. Under året har Sociala omsorgsnämnden fått ett extra tillskott i kommunbidraget på 6 000 tkr som kompensation för övervältringskostnader från Försäkringskassan. Utifrån förra årets negativa resultat har nämnden under året haft en åtgärdsplan för en ekonomi i balans och nämnden kommer även under 2019 att arbeta utifrån antagen handlingsplan. Nämnden beskriver att åtgärderna till viss del påverkat resultatet men det finns delar som man inte lyckats med. En stor del av det negativa resultatet kommer från Försäkringskassans ändrade tolkning av bestämmelserna kring personlig assistans. Den här så kallade övervältringseffekten har påverkat nämnden negativt med ökade kostnader för nämnden på totalt 14 650 tkr under året.

Under 2018 har det tecknats nytt entreprenadavtal och ny entreprenör för de 14 grupp- och servicebostäder enligt LSS som avtalet omfattar. Entreprenör är Attendo AB.

Sociala omsorgsnämnden hade 2 462 tkr som ackumulerat resultat vid ingången av 2018. Av årets resultat på -16 921 tkr förslår Kommunstyrelsen att övervältring från Försäkringskassan samt sociala investeringar som tillsammans utgör 8 753 tkr avskrivs. Nämnden kompenseras också för ökade IT-kostnader med 291 tkr. Detta innebär att det ackumulerade utgående resultatet för 2018 blir -5 415 tkr.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	11 431	9 336	0
Kostnader	-17 075	-16 456	-8 667
Nettokostnader	-5 644	-7 120	-8 667
Kommunbidrag	5 700	6 400	6 550
Resultat	56	-720	-2 117
Ackumulerat resultat	-619	0	0
Nettoinvesteringar	-	-	-

Nämnden visar ett negativt resultat på -2 117 tkr. Underskottet är att hänföra till ökade kostnader för arvode och ersättningar till gode män och förvaltare. När det gäller ensamkommande barn så har nämnden inte kompenserats fullt ut genom det statliga ersättningsystemet.

Det ackumulerade utgående resultatet är -2 117 tkr och Kommunstyrelsen förslår att detta avskrivs då det till stor del är hänförbart ensamkommande barn samt till ändrade regler hos migrationsverket.

Arbetslivsnämnden

Arbetslivsnämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter	155 488	166 232	212 137
Kostnader	-372 654	-382 472	-436 298
Nettokostnader	-214 166	-216 240	-224 161
Kommunbidrag	222 450	226 400	231 850
Resultat	8 284	10 160	7 689
Ackumulerat resultat	0	0	3 000
Nettoinvesteringar	-	-	-

Arbetslivsnämnden redovisar ett positivt resultat om +7 689 tkr jämfört med tilldelat kommunbidrag. Överskotten återfinns bl.a. inom IFO-verksamheten exkl. försörjningsstöd +5 122 tkr och beror till stor del på vakanser under året. Även inom den centrala administrationen har det uppstått överskott även här beroende på att alla tjänster inte varit tillsatta. Bufferten har under året varit oförbrukad vilket bidragit till det positiva ekonomiska resultatet med 2 318 tkr.

Utbetalningar av försörjningsstöd har återigen minskat till 55 805 (58 273) tkr. Detta har gett en liten positiv budgetavvikelse. Läggs kostnaderna för arbetsmarknadsmarkandsinsatser och försörjningsstöd samman uppgår summan till 115 971 (115 348) dvs oförändrat mellan åren. Antal hushåll med försörjningsstöd har under året varit 679 (798) st.

Kommunstyrelsen föreslår att av årets resultat på 7 689 läggs 3 000 tkr till det ackumulerade resultatet bl.a. för att kunna möta ett ev. försämrat konjunkturläge.

Förskolenämnden

Förskolenämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter		142 392	159 746
Kostnader		-830 944	-888 701
Nettokostnader		-688 552	-728 955
Kommunbidrag		690 044	725 350
Resultat		1 492	-3 605
Ackumulerat resultat		1 492	-1 526
Nettoinvesteringar		-	-1 800

Förskolenämnden redovisar ett resultat på -3,6 mnkr jämfört med tilldelat kommunbidrag. De största negativa avvikelserna mot budget avser inköp av material och inventarier samt köp av externa platser. Under året har det införts och anställts biträdande förskolechefer till en kostnad av 15,8 mnkr. Erhållet statsbidrag för minskade barngrupper från Skolverket för år 2018 var 34 mnkr medan nämnden redovisar 46 mnkr, vilket beror på att det ingår en överföring från 2017. Detta medför att Förskolenämnden under året haft en kostnadsnivå som överstiger tilldelad ram vilket innebär att det finns kostnader som är nivåhöjande och har påverkan på kommande år.

I jämförelse med år 2017 har antal barn per årsarbetare förbättrats till 5,3 (5,4). Antal inskrivna barn i kommunen har vid Skolverkets mättillfälle i oktober resp år ökat med 68 barn vilket motsvarar en ökning med 1,1 %.

Förskolenämnden hade +1 492 tkr i ackumulerat resultat vid ingången av år 2018. Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat -3 605 tkr överförs till nämndens ackumulerade resultat samt att kompensation med +587 tkr erhålls för ökade IT kostnader. Det innebär att det ackumulerade resultatet efter 2018 uppgår till -1 526 tkr.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter		268 735	289 601
Kostnader		-1 585 094	-1 690 028
Nettokostnader		-1 316 359	-1 400 427
Kommunbidrag		1 321 376	1 407 800
Resultat		5 017	7 373
Akkumulerat resultat		6 386	16 273
Nettoinvesteringar		-2 381	-2 333

Grundskolenämnden redovisar ett resultat på +7,4 mnkr jämfört med tilldelat kommunbidrag. Inom resultatet finns kostnadsavvikelser mot budget. Skolskjutsar blev 8 mnkr dyrare än budget. Personalkostnaderna blev 41 mnkr lägre än budget inkl buffertavsättning 9 mnkr medan det köptes material och inventarier för 21 mnkr mer än budgeterat, varav investeringar 12 mnkr.

Verksamhetsmått antal elever per personal i grundskola, 11,2 (12,3), förskoleklass 16,2 (18,2) och fritidshem 21,8 (22,3) har samtliga förbättrats i jämförelse med 2017.

Grundskolenämnden hade +6 386 tkr i ackumulerat resultat vid ingången av år 2018. Grundskolenämndens resultat uppgår till +7 373 tkr. I detta resultat ingår kostnader med 1 400 tkr för extra skolskjutskostnader vilket nämnden begär att få kompensation för. Kommunstyrelsen bedömer även att grundskolenämnden ska få kompensation för ökade IT kostnader med 1 114 tkr. Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat +7 373 överförs till nämndens ackumulerade resultat samt att kompensation erhålls med +2 514 tkr för extra skolskjutskostnader samt ökade IT kostnader. Det innebär att det ackumulerade resultatet efter 2018 uppgår till +16 273 tkr.

Grundskolenämnden har begärt att få disponera överskott från 2018 för extra kostnader utöver den ordinarie löpande verksamheten. Dessa extra kostnader får inrymmas i det ordinarie kommunbidraget alternativt att delar av begäran äskas som investeringsanslag. Kommunstyrelsen föreslår att denna begäran ej beviljas.

Individ- och familjeomsorgsnämnden

Ekonomiskt sammandrag	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter		242 984	129 955
Kostnader		-486 952	-422 801
Nettokostnader		-243 968	-292 846
Kommunbidrag		261 400	275 150
Resultat		17 432	-17 696
Akkumulerat resultat		17 432	-15
Nettoinvesteringar	-	-	-

Individ- och familjeomsorgsnämnden redovisar ett negativt resultat på -17 696 tkr jämfört med tilldelat kommunbidrag. Underskottet återfinns inom IFO-verksamheten och då till största del inom Barn- och ungdomsvård. Barn- och ungdomsvården gjorde ett underskott på -19 875 tkr jämfört med budget och det avser främst kostnader för köp av institutions- och familjehemsplatser vilka ökade under året. Vård av vuxna gjorde ett underskott som även det kan hänföras till köp av externa vårdplatser. Det negativa resultatet vägs till viss del upp av positiva resultat för Central administration, där alla tjänster inte varit tillsatta under året och Flyktingverksamheten. Under 2019 kommer nämnden att arbeta utifrån beslutad handlingsplan för en ekonomi i balans.

En stor skillnad mot föregående år är antalet ensamkommande barn som minskat från 301 st i dec 2017 till 106 st i december 2018. Ett stort omställningsarbete har genomförts i verksamheten bl a har samtliga hem för vård och boende, HVB till ensamkommande barn avvecklats under året.

Ingående ackumulerat resultat för Individ- och familjeomsorgsnämnden var 17 432 tkr. Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat på -17 696 tkr överförs till det ackumulerade resultatet samt att kompensation erhålls för ökade IT-kostnader med 249 tkr. Det utgående ackumulerade resultatet för 2018 blir därmed -15 tkr.

Vård- och äldreomsorgen

Ekonomiskt sammandrag	tkr		
	2016	2017	2018
Intäkter		164 695	147 625
Kostnader		-1 329 420	-1 426 970
Nettokostnader		-1 164 725	-1 279 346
Kommunbidrag		1 202 500	1 303 150
Resultat		37 775	23 804
Akkumulerat resultat		37 775	62 084
Nettoinvesteringar	-	-	-

Vård- och äldreomsorgen redovisar ett positivt resultat på 23 805 tkr. Myndighetsverksamheten har det största överskottet på 14 168 tkr. Framst beror plusresultatet på att antalet platser inom vård- och omsorgsboende var lägre än budgeterat och antal utförda timmar inom hemtjänsten har minskat både i jämförelse med budget och med utfall 2017. Insatser i ordinärt boende och Vård- och omsorgsboende visar ett positivt resultat på totalt 7 034 tkr.

Inför 2018 ändrades gränsdragningen mellan Vård- och äldreomsorgen och Sociala omsorgsnämnden där bl a 65-års gränsen togs bort. Den nya organisationen ledde till att ett nytt reglemente där respektive nämnds ansvar fastslogs och infördes under 2018.

Kommunstyrelsen föreslår att årets resultat förs över till Vård- och äldreomsorgens ackumulerade resultat. Kompensation för 505 tkr i ökade IT-kostnader under 2018 ger ett utgående ackumulerat resultat på 62 084 tkr. Nämnden får efter begäran ta i anspråk 4 500 tkr av det ackumulerade resultatet under 2019 till driftinvesteringar vid flytt av verksamheter. Dessa förändringar och inköp var planerade till 2018 men av olika anledningar blev processen fördröjd.

Bolagens resultat och verksamhet

De kommunala bolagen uppvisar en omsättning på 2 mdkr, en balansomslutning på 11,2 mdkr och ett resultat efter finansnetto på 156 mnkr.

Vilka bolag som utöver kommunen ingår i kommunkoncernen framgår av förvaltningsberättelsens avsnitt ”Kommunkoncernen”. En samlad förteckning över Borås Stads ägarintressen i bolag och ekonomiska föreningar finns i not 14 i den sammanställda redovisningen.

Bolagens årsredovisningar föreläggs för Kommunfullmäktige samtidigt med kommunens årsredovisning. För aktiebolagen gäller att frågan om ansvarsfrihet prövats av årsstämorna. I samtliga fall har ansvarsfrihet för styrelserna beviljats. För kommunalförbundet Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund ankommer det på respektive förbundsmedlemmar att besluta om ansvarsfrihet för förbundsdirektionen.

Kommunstyrelsen har uppsikt över de kommunala bolagen, med synsättet att det i princip inte är någon skillnad i ägarstyrningen mellan en nämnd och ett bolag. Ägarstyrningen sker med utgångspunkt från årsstämma, bolagsordning och ägardirektiv.

I samband med granskningen av bolagens årsredovisningar gör Kommunstyrelsen den lagstadgade prövningen om bolagens verksamhet under föregående kalenderår varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Kommunstyrelsen har för kalenderåret 2018 bedömt att så är fallet för Borås Stads samtliga majoritetsägda bolag.

Bolagen står sammantaget för en betydande del av kommunkoncernens totala balansomslutning. Om justering görs för internbankens upp- och utlåning, som syftar till att förse bolagen med finansiering, utgör bolagens balansomslutning 59 % av totalen. Av bolagen utgör Borås Energi och Miljö AB, Borås Elnät AB och AB Bostäder i Borås tillsammans en betydande andel, cirka 85 %, av den totala bolagsvolymen. Utvecklingen förstärks framöver genom den stora ökningen i balansomslutningen för Borås Energi och Miljö AB till följd av pågående EMC-investering. EMC-investeringen, som väntas slutföras under 2019, utgör den mest väsentliga händelsen inom bolagssektorn under 2018.

De kommunala bolagen redovisar ett resultat 2018 på 156 mnkr efter finansnetto. Det är 47 mnkr bättre än budgeterat, främst hänförligt till realisationsvinster hos AB Bostäder i Borås. Soliditeten sjunker för bolagen från 16 % till 14 %, då resultatnivån inte täcker upp fullt ut för bolagens höga investeringstakt.

I nedanstående tabell sammanfattas bolagens resultat och ekonomiska ställning. Därefter beskrivs respektive bolags resultat och verksamhet vidare.

Samtliga bolag 2018		mnkr	mnkr	mnkr	mnkr	%	%	%	%
	Koncernbidrag lämnat - erhållit +	Resultat efter finansnetto	Brutto- omsättning	Eget kapital	Balans- omslutning	Vinst- marginal	Avkastning på eget kapital	Avkastning på totalt kap	Soliditet
STADSHUSKONCERNEN									
Borås Stadshus AB									
koncernen	55	91	1 407	763	6 631	6	12	2	12
moderbolaget	1,8	-1,9	0,0	460,0	709,9	-	-	-	64,8
Borås Energi och Miljö AB inkl db	0,0	57,3	986,5	502,8	4 656,7	5,8	11,4	1,8	10,8
Borås Elnät AB	-34,7	61,5	300,4	363,2	1 336,8	20,5	16,9	5,2	27,2
Borås Djurpark AB	20,2	-19,8	57,0	2,9	152,1	-	-	-	1,9
Borås kommuns Parkerings AB	-12,1	12,1	39,2	6,9	63,6	30,9	175,4	20,4	10,8
Industribyggnader i Borås AB inkl db	8,0	14,8	61,9	80,6	440,5	23,9	18,3	3,9	18,3
BoråsBorås TME AB	14,9	-14,9	4,6	0,1	16,7	-	-	-	0,7
Akademiplatsen AB	15,6	-15,6	3,4	0,2	57,3	-	-	-	0,3
Inkubatom i Borås AB	2,4	-1,9	10,8	1,9	5,8	-	-	-	32,7
BOSTADSBOLAGEN									
AB Bostäder		53,8	498,1	671,4	3 393,5	10,8	8,0	2,7	19,8
Fristadbostäder AB		3,8	38,8	26,9	230,7	-	-	3,2	11,7
AB Sandhultsbostäder		1,6	19,5	33,8	325,5	8,2	4,7	1,1	10,4
AB Toarpshus		0,9	27,8	17,3	177,1	3,3	5,2	1,5	9,8
Viskaforshem AB		4,4	41,5	47,8	410,4	10,7	9,3	1,7	11,6
ÖVRIGA ORGANISATIONER									
Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (100 %)		2,3	184,8	51,3	149,2	1,3	4,6	2,6	34,4
Sjuhärads kommunalförbund (100 %)		0,8	66,7	10,5	79,2	1,2	7,7	2,8	13,3
Totalt bolagen (ej eliminerat, exkl förbunden)		156	2 033		11 168	8	10	2	14
	<i>f g år</i>	-176	2 070		9 442				

Stadshuskoncernen

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	1 356,2	1 395,3	1 406,9
Res efter finansnetto	115,1	-220,2	91,4
Avkastning eget kapital, %	26,3	-32,2	12,0
Balansomslutning	4 075,4	5 245,7	6 631,1
Soliditet, bokförd, %	10,7	13,0	11,5
Investeringar	1 223,8	1 696,2	1 623,0

I stadshuskoncernen ingår samtliga av Borås Stad hel- eller majoritetsägda bolag, förutom de allmännyttiga kommunala bostadsbolagen.

Stadshuskoncernen har under 2018 totalt sett genererat ett resultat efter finansnetto på 91 mnkr, vilket är 311 mnkr bättre än 2017. Resultatet 2017 påverkades dock kraftigt av nedskrivningen på 450 mnkr av anläggningstillgångar inom fjärrvärmeverksamheten i Borås Energi och Miljö AB. För 2018 visar de flesta bolagen god budgetföljsamhet eller något bättre resultat än budget. Negativ avvikelse finns främst hos Borås Djurpark som på grund av stor minskning i antalet besökare gör ett större underskott än budgeterat. Koncernens resultat 2018 påverkas av fulla kapitalkostnader för Borås Elnät AB:s fiberinvesteringar samt del av Borås Energi och Miljö AB:s kapitalkostnader för nya avloppsreningsverket samt några månaders hyra för Borås Kongress.

Balansomslutningen har under 2018 ökat med 1 385 mnkr, främst hänförligt till Borås Energi och Miljö AB:s EMC-investering, där nytt kraftvärme- och avloppsreningsverk byggs och samförläggs på Sobacken.

Inom koncernen har det lämnats och erhållits koncernbidrag på 55 mnkr, vilket är 11 mnkr mer än 2017.

Verksamheten i stadshuskoncernen beskrivs utförligare i respektive bolags avsnitt nedan.

Borås Stadshus AB – moderbolaget

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	0	0	0
Res efter finansnetto	-2,0	-2,4	-1,9
Balansomslutning	242,7	699,0	709,9
Soliditet, bokförd, %	4,2	65,8	64,8

Syftet med bolagets verksamhet är att leda, samordna och effektivisera den verksamhet som bedrivs genom dess dotterbolag.

Väsentliga händelser under året

Moderbolaget bedriver ingen egen verksamhet, all verksamhet sker i dotterbolagen.

Under året har styrelsen förutom ordinarie styrelsemöten genomfört två arbetsmöten där fokusområden varit riskanalys/intern kontroll samt fortsatt arbete med förstärkt ägarstyrning.

Årets underskott har täckts med koncernbidrag från dotterbolagen. Moderbolaget erhöll 54,8 mnkr i koncernbidrag från Borås Elnät AB, Borås kommuns Parkerings AB och Industribyggnader i Borås AB. Till Borås Djurpark AB, BoråsBorås TME AB, Inkubatorn i Borås AB samt Akademiplatsen AB lämnades koncernbidrag på 53,0 mnkr. Resterande erhållna koncernbidrag på 1,8 mnkr har använts för att finansiera moderbolaget.

Kommunstyrelsens bedömning

Ägartillskottet från Borås Stad 2017 har medfört en kraftigt förstärkt soliditet på 64,8 % per 2018-12-31.

En potentiell risk framöver är att det bokförda värdet på aktier i dotterbolag behöver skrivas ned, beroende på resultatutvecklingen för Borås Energi och Miljö AB.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Borås Energi och Miljö AB med dotterbolag

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	942,8	960,4	986,5
Res efter finansnetto	58,6	-299,4	57,3
Avkastning totalt kapital, %	2,9	-8,0	1,8

Avkastning totalt kapital, % *	1,9	-9,1	1,8
Balansomslutning	2 676,2	3 555,9	4 656,7
Soliditet, bokförd, %	10,1	12,8	10,8
Investeringar	924,6	1 324,5	1 240,4

*Nyckeltalet tar hänsyn till hur stor del som avsatts till eller upplösts ur VA-fonden. VA-fonden har skapats för att jämna ut resultaten under några år i samband med investering i nytt VA-verk. Eftersom affärsområde VA över tid ska gå +/- 0 ger justeringen ett mer rättvisande avkastningsmått.

Resultat efter finansnetto, per rörelsegrän, mnkr	2016	2017	2018	Förändring
Fjärrvärme	54,5	-353,0	61,1	+414,1
Övrig energiverksamhet	-0,5	8,1	11,0	+2,9
Biogas	-29,9	-4,5	-11,0	-6,5
Avfallsverksamhet	6,0	24,3	19,1	-5,2
Vatten och avlopp	33,3	42,0	2,9	-39,1
Övrigt och gemensamt	-3,7	-15,0	-24,2	-9,2
Boras Waste Recovery AB (dotterbolag)	-1,1	-1,3	-1,7	-0,4

Det grundläggande motivet för Borås Stad att äga bolaget är att trygga en viktig infrastruktur för kommuninvånarna. Bolagets syfte är att enligt god teknisk praxis och med optimalt resursutnyttjande främja en god och långsiktigt hållbar avfallsbhantering, energiförsörjning samt vatten och avloppsverksamhet.

Väsentliga händelser under året

Borås Energi och Miljö AB har under året fortsatt investeringen i nytt kraftvärme- och avloppsreningsverk på Sobacken. Kommunfullmäktige beslöt i mars 2015 att godkänna investeringen på totalt 3,2 miljarder kronor, och under 2017 begärde bolaget en ökad investeringsram med 500 miljoner kronor till följd av en kraftig fördyring av projektet. Under året har en extern utredning av fördyringen utförts. Det nya avloppsreningsverket togs i provdrift i maj 2018 och i december tändes pannorna i det nya kraftvärmeverket för första gången. Officiell invigning av hela EMC är planerad till september 2019. Per 2018-12-31 hade EMC en upparbetad investeringsvolym på 3,1 mdkr.

Borås Energi och Miljö AB genererar ett resultat efter finansnetto på 57,3 mnkr, vilket är 5 mnkr lägre än budget. I resultatet ingår VA-verksamhetens resultat som till och med 2017 avsattes till en fond för den framtida nyinvesteringen. Då det nya avloppsreningsverket har tagits i provdrift 2018 har VA-fonden börjat lösas upp. Upplösningen syns inte i resultatet efter finansnetto, men om denna inkluderats hamnar resultatet efter finansnetto i nivå med budget.

Bolaget har för 2018 vare sig lämnat eller erhållit något koncernbidrag till/från moderbolaget Borås Stadshus AB.

Från april 2017 förlorade bolaget leveransen av fordonsgas till stadsbusstrafiken då Nobina tog över. Under 2018 har en ny strategi för avsättning av biogasen arbetats fram. Bolaget har även börjat titta på ett nytt sorteringsystem för fastighetsnära insamling och en pilot har utförts i utvalda testområden. Testområdena kommer att utökas under 2019. Bolagets strategiska arbete kring biogasens framtid, nytt insamlingsystem för hushållsavfall samt biopannornas fortsatta drift på Ryaverket förväntas under 2019 tillställas ägaren för ställningstagande.

Den under 2016 beslutade investeringen att bygga en ny ledning för avlopp och samförlägga med fjärrvärmeledning till Fristad påbörjades under 2017. Ledningarna beräknas vara klara våren 2019.

Kommunfullmäktige beslutade i slutet av 2017 att Borås Energi och Miljö AB inte längre ska ha uppdraget att verka i internationella engagemang avseende avfallshantering och energiomvandling. Som en följd av detta har likvidation av dotterbolaget Borås Waste Recovery AB påbörjats under 2018 och förväntas slutföras under 2019.

Under 2018 höjdes VA-taxan med 5,5 % medan fjärrvärmepriset och avfallstaxan lämnades oförändrade.

Den 1 mars 2018 tillträdde Peter Maksinen som ny VD, och i januari 2019 entledigades han. Bolagets HR-chef, Ewa Bideberg, har varit tillförordnad VD sedan dess.

Kommunstyrelsens bedömning

Resultatet är något under budgeterat resultat, och bolaget når inte upp till Kommunfullmäktiges avkastningskrav på 2 % avkastning på totalt kapital. Soliditeten uppgår till 10,8 % och överstiger målet på 8 %, ett mål som dock var satt före bolaget erhöll aktieägartillskottet 2017 på 450 mnkr.

Borås Energi och Miljö AB:s arbete med att implementera EMC-investeringen in i den normala verksamheten pågår, och är central för bolagets fortsatta utveckling. Då investeringen kraftigt påverkar bolagets balans- och resultaträkning med hög låneskuld och höga kapitalkostnader är det viktigt att i implementeringen hitta synergier och effektiviseringar och nå en långsiktigt ökad lönsamhet. 2017 skrevs anläggningstillgångarna ned med 450 mnkr. Någon ytterligare nedskrivning har inte behövts göras 2018.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Borås Elnät AB

Nyckeltal bolaget, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	283,2	332,1	300,4
Res efter finansnetto	65,6	96,7	61,5
Avkastning totalt kapital, %	7,0	8,4	5,2
Balansomslutning	1 038,2	1 234,7	1 336,8
Soliditet, bokförd, %	27,5	27,3	27,2
Investeringar	239,2	266,8	193,7

Ekonomiskt utfall per affärsområde, mnkr	2017		2018		Förändring
Resultat, AO Elnät	86,4		72,8		-13,6
Resultat, AO Stadsnät	10,3		-11,3		-21,6
Nettoomsättning, Elnät	224,0	73 %	199,4	77 %	-24,6
Nettoomsättning, Stadsnät	84,6	27 %	61,1	23 %	-23,5
Investeringar, AO Elnät	132,7	51 %	133,9	69 %	+1,2
Investeringar, AO Stadsnät	128,2	49 %	58,8	31 %	-69,4

Det grundläggande motivet för Borås Stad att äga bolaget är att trygga en viktig infrastruktur för kommuninvånarna. Syftet med bolaget är att främja distribution av el samt utbyggnad av datakommunikation inom Borås Stad.

Väsentliga händelser under året

Inom affärsområde Elnät har utbyggnaden under året fortsatt av en 130 kV ringledning för en tryggad elnätsinfrastruktur. Inom affärsområde Stadsnät har projektet Bredband 2020, utbyggnaden av fiberinfrastruktur, avslutats och byggnationen av ett nytt datacenter har påbörjats.

Borås Elnät AB levererar ett bra resultat, men klart lägre än 2017 som var ett exceptionellt år med stora engångsintäkter avseende anslutningar inom båda affärsområdena.

Under 2019 beslutar Energimarknadsinspektionen om intäktsramar för regleringsperioden 2020-2023. Elnätsbolagen förväntas få snävare intäktsramar än tidigare.

Bolaget har lämnat koncernbidrag till moderbolaget Borås Stadshus AB med 34,7 mnkr.

Kommunstyrelsens bedömning

Bolagets resultat överstiger budgeterat resultat, men Kommunfullmäktiges avkastningskrav på 6 % i avkastning på totalt kapital nås inte riktigt då utfallet blev 5,2 %. Soliditeten uppgår till 27 % vilket är över målet på 25 %.

Borås Elnät AB:s elnätsverksamhet är stabil och väl konsoliderad, men bolaget har samtidigt stora pågående investeringar. Affärsområde Stadsnät belastas av planerat svaga resultat då bredbandssatsningen som gett stora initiala anslutningsintäkter nu påverkas av stora kapitalkostnader. Bolagets ansvar att trygga viktig infrastruktur är dock långsiktig och lönsamheten måste ses över en längre tidsperiod.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Borås Djurpark AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	58,0	64,2	57,0
Res efter finansnetto	-14,1	-11,6	-19,8

Balansomslutning	106,2	144,1	152,1
Soliditet, bokförd, %	2,7	2,0	1,9
Investeringar	14,7	48,2	7,1

Föremålet för bolagets verksamhet är att inom Borås Stad driva djurpark och i samband därmed idka annan besöksstimulerande verksamhet.

Väsentliga händelser under året

Djurparken har haft ett stort besökstapp, och antalet besökare blev 241 615 jämfört med budgeterade 270 000. Detta har medfört ett betydligt sämre resultat än budgeterat. Saltedads Camping har haft ett bra år med ökat antalet gästnätter jämfört med 2017.

Bolaget har erhållit koncernbidrag från moderbolaget Borås Stadshus AB med 20,2 mnkr.

Kommunstyrelsens bedömning

Då bolaget är beroende av koncernbidrag ställer Kommunfullmäktige endast ett resultatkrav, vilket var -12 mnkr 2018. Bolagets resultat på -19,8 mnkr är långt ifrån att nå både detta krav och budgeterat resultat på -12,7 mnkr.

Bolaget är ett betydelsefullt besöksmål för staden och bidrar till turistekonomiska effekter. Det är dock viktigt att bolaget når uppsatt resultatkrav framöver.

Borås Stad utreder en eventuell utläggning av campingverksamheten på privat entreprenör, ärendet är under politisk beredning.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Borås kommuns Parkerings AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	37,3	39,0	39,2
Res efter finansnetto	14,6	14,1	12,1
Avkastning eget kapital, %	208,8	201,1	175,4
Balansomslutning	53,4	55,0	63,6
Soliditet, bokförd, %	13,1	12,7	10,8
Investeringar	1,4	1,0	10,9

Syftet med bolagets verksamhet är att utveckla parkeringsverksamheten och verka för goda parkeringsmöjligheter.

Väsentliga händelser under året

Under 2018 har ett nytt tillfälligt parkeringsområde om 165 p-platser färdigställts. I slutet av året tecknades avtal med en totalentreprenör för investeringen i parkeringshuset Vulkanus, vilket

kommer att skapa 303 p-platser. Upphandling av ett intelligent parkeringsledningssystem för hela staden har påbörjats.

Tillsammans med Borås Stad har bolaget även påbörjat framtagandet av en parkeringsstrategi.

Bolaget har lämnat koncernbidrag till moderbolaget Borås Stadshus AB med 12,1 mnkr.

Kommunstyrelsens bedömning

Årets resultat överstiger både Kommunfullmäktiges resultatkrav på 7-8 mnkr och bolagets budget på 7,8 mnkr, till följd av hög beläggning och försenad investering.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Industribyggnader i Borås AB med dotterbolag

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	32,8	31,4	61,9
Res efter finansnetto	13,4	10,8	14,8
Avkastning totalt kapital, %	7,5	4,9	3,9
Balansomslutning	211,9	265,2	440,5
Soliditet, bokförd, %	31,2	28,1	18,3
Investeringar	3,9	55,7	143,2

Syftet med bolagets verksamhet är att tillhandahålla lämpliga industrilokaler för näringslivets behov samt utbildningslokaler. Bolaget ska vara ett komplement till det utbud som finns på orten och vara ett redskap för okonventionella lokallösningar.

Väsentliga händelser under året

Industribyggnader i Borås AB har den 30 april 2018 förvärvat Borås Lokaltrafik AB, som ett dotterbolag.

Det andra dotterbolaget Eolus 6 AB har färdigställt ombyggnationen av fastigheten Eolus 6 till ett kongresshus. Fastigheten hyrs ut till Akademiplatsen AB som i sin tur har avtal med en driftoperatör till kongressverksamheten under namnet Borås Kongress.

Kommunstyrelsens bedömning

IBAB-bolagens resultat innebär att Kommunfullmäktiges avkastningskrav på totalt kapital, 3 %, uppfylls. Även soliditetsnivån på 15 % överträffas. IBAB har en god finansiell ställning att möta framtida utmaningar med. Dotterbolaget Eolus 6 AB erhåller täckning för sina kostnader för kongresshuset då hyresavtal är tecknat.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget/bolagen har att verka inom.

Borås Borås TME AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	3,9	4,8	4,6
Res efter finansnetto	-15,3	-19,1	-14,9
Balansomslutning	17,5	21,2	16,7
Soliditet, bokförd, %	0,6	0,5	0,7
Investeringar	-	-	-

Bolagets syfte är att verka för att Borås framstår och upplevs som en mycket attraktiv stad att besöka för turism, möten och evenemang.

Väsentliga händelser under året

Bolaget har beslutat att stänga den fysiska turistbyrån i början på 2019 för att i framtiden möta besökare där de finns. Planering av jubileumsåret 2021 då Borås fyller 400 år har påbörjats.

Dotterbolaget Borås Kongresscenter AB har likviderats under 2018 och avtalet med driftsoperatören till Borås Kongress har tagits över av Akademiplatsen AB.

Bolaget har erhållit koncernbidrag från moderbolaget Borås Stadshus AB med 14,9 mnkr.

Kommunstyrelsens bedömning

Då bolaget är beroende av koncernbidrag ställer Kommunfullmäktige endast ett resultatkrav, vilket var -18,5 mnkr 2018. Bolagets resultat på -14,9 mnkr uppfyller detta krav och håller sig inom budgeterat resultat på -19,3 mnkr. Främst beror det minskade underskottet på personalvakanser.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Akademiplatsen AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	6,8	3,5	3,4
Res efter finansnetto	-5,9	-8,2	-15,6
Balansomslutning	9,3	10,5	57,3
Soliditet, bokförd, %	1,6	1,5	0,3
Investeringar	-	-	28,4

Bolagets syfte är att driva och utveckla området kring Akademiplatsen. Bolaget ska ha en samordnande funktion för Borås Kongress och arbeta med ett centrum, Textile Fashion Center. Bolaget ska samverka för att attrahera möten, besökare, skapa tillväxt, initiera förnyelse och företagsutveckling.

Väsentliga händelser under året

Bolaget har ombildats och bytt namn från Borås Stad Textile Fashion Center AB. Samtidigt har bolaget fått en utökad verksamhet, som består i att vara en samordnande funktion för Borås Kongress, som invigdes i november 2018, samt att vara en aktiv hyresvärd. Bolaget har ansvarat för inköpen av inventarier till Borås Kongress. Därutöver har ett ledningsråd med de dominerande verksamheterna i Textile Fashion Center formerats och startats upp under året.

Bolaget har erhållit koncernbidrag från moderbolaget Borås Stadshus AB med 15,6 mnkr.

Kommunstyrelsens bedömning

Då bolaget är beroende av koncernbidrag ställer Kommunfullmäktige endast ett resultatkrav, men för 2018 har inget krav ställts eftersom bolaget varit föremål för ombildning. Bolagets resultat på -15,6 mnkr, inklusive några månaders hyra för Borås Kongress, håller sig inom budgeterat resultat på -15,8 mnkr.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Inkubatorn i Borås AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	10,9	9,2	10,8
Res efter finansnetto*	0,2	-2,3	-1,9
Balansomslutning	5,7	5,2	5,8
Soliditet, bokförd, %	30,7	34,5	32,7
Investeringar	-	-	-

* 2016 visas resultat exklusive driftbidrag från Borås Stad

Syftet med bolagets verksamhet är att främja skapandet av fler företag i Boråsregionen.

Väsentliga händelser under året

Bolaget har under året arbetat med 51 bolag/idéer i mötesfasen, gått vidare och startat samarbete med 13 kunder och slutfört arbetet med 5 kunder, som har gjort en exit från Inkubatorn för att klara sig på egna ben.

I april 2018 arrangerade bolaget Innovationsriksdagen på Textile Fashion Center, med temat cirkulär ekonomi.

Bolaget har erhållit koncernbidrag från moderbolaget Borås Stadshus AB med 2,2 mnkr.

Kommunstyrelsens bedömning

Bolaget har uppfyllt Kommunfullmäktiges resultatkrav, vilket var detsamma som budgeterat, ett resultat på -2,4 mnkr.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Bostadsbolagen

Kommunen äger sedan kommunsammanslagningen 1974 fem bostadsbolag som verkar i de tidigare kommunerna. Bostadsbolagen lyder sedan 2013 under ny lagstiftning och ska bedriva sin verksamhet enligt affärsmässiga principer.

Generellt sett har Borås Stads bostadsbolag höga belåningsgrader och stora underhållsbehov. Lönsamheten är i flera fall ansträngd, men underlättas sedan några år tillbaka av låga marknadsräntor och låg vakansgrad. Den bokförda soliditeten uppgick till i genomsnitt 18 % vilket är klart under snittet för SABO-företag i landet. Fastigheternas marknadsvärden överstiger dock de bokförda värdena, och den justerade soliditeten, där hänsyn tas till fastigheternas bedömda marknadsvärden, är 43 % för bostadsbolagen sammantaget.

De stora behoven av underhåll och nyproduktion ställer krav på lönsamhet och finansiering för bostadsbolagen framöver. Det är därför viktigt att bostadsbolagen kan uppnå Kommunfullmäktiges direktavkastningskrav.

I tabellen nedan framgår nyckeltal för bostadsbolagen. Därefter följer en redogörelse bolag för bolag.

Bostadsbolagen nyckeltal	Bostäder	Fristad	Sandhult	Toarp	Viskafors	S:a 2018	S:a 2017	Riket 2017*
Lönsamhet								
Resultat efter finansnetto, tkr	53 843	3 819	1 598	904	4 427	64 590	37 303	
Resultat efter finansnetto, kr/kvm totyta	117	93	81	31	109	109	62	
Direktavkastning fastigheter, bokfört värde	5,7%	8,0%	4,3%	5,0%	5,2%	5,7%	6,1%	7,1%
Direktavkastning fastigheter, justerat värde	3,0%	4,8%	3,5%	2,7%	4,0%	3,2%	3,4%	
Avkastning på eget kapital %	8,0	14,2	4,7	5,2	9,3	8,1	5,0	15,2
Avkastning på totalt kapital %	2,7	3,2	1,1	1,5	1,7	2,5	1,9	6,2
Finansiell balans								
Balansomslutning tkr	3 393 529	230 704	325 467	177 094	410 446	4 537 240	4 121 713	
Soliditet %, bokförd	19,8	11,7	10,4	9,8	11,6	17,6	18,2	30,9
Soliditet %, justerad mdsvärden	46,4	37,3	18,7	38,1	27,3	43,1	44,4	
Belåningsgrad %, bokförd	75%	85%	87%	80%	86%	78%	78%	65,7%
Avskrivningar byggnader %	2,0	2,4	1,7	1,7	2,0	2,0	2,0	2,2
Finansiering								
Räntekostnader kr/m2	81	88	102	59	67	80	66	
Genomsnittlig låneränta %	1,6%	1,8%	0,8%	1,3%	0,8%	1,5%	1,2%	1,7%
Operativa nyckeltal								
Driftnetto, kr/m2	392	426	446	256	515	398	401	409
Underhåll och reparationer kr/m2	227	170	263	356	278	234	233	250
Marknadsmässiga nyckeltal								
Antal bostadslägenheter	6 501	610	235	409	517	8 272	8 299	
Antal outhyrda lägenheter	41	1	5	2	0	49	51	
Andel outhyrda lägenheter %	0,6	0,2	2,1	0,5	0,0	0,6	0,6	
Hysesbortfall lägenheter och lokaler tkr	6 451	102	433	327	238	7 551	10 040	
Hysesbortfall bostäder %	0,7%	0,3%	3,1%	1,3%	0,1%	0,7%	1,0%	0,5%
Hysesbortfall lokaler %	3,1%	0,0%	0,5%	0,0%	1,1%	2,3%	3,0%	4,7%
Medelhyra lägenheter kr/m2	1 050	917	1 036	939	957	1 029	1 008	
Bokfört värde fastigheter kr/m2	6 892	5 312	10 316	5 127	9 873	7 533	6 730	5 798
* Riket avser SABO-genomsnitt för bolag i kommuner över 75 000 invånare.								

AB Bostäder i Borås

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	486,9	487,8	498,1
Res efter finansnetto	368,2	30,9	53,8
Direktavkastning, %	3,5	3,3	3,0
Balansomslutning	2 969,4	3 089,5	3 393,5
Soliditet, bokförd, %	20,7	20,5	19,8
Soliditet, justerad, %	46,4	47,8	46,4
Investeringar	212,1	171,3	466,1

Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Borås Stad.

Väsentliga händelser under året

Förändringsarbetet med att utveckla Hulta Torg pågår, där byggnationen av en ny affärslokal för ICA-butiken färdigställdes i början av 2018. Den gamla butiken har rivits och nybyggnationen av två höghus med totalt 112 lägenheter, med inflyttning nästa årsskifte, har påbörjats.

Ombyggnationen av en fastighet på Hässle Torg ämnat för Borås Stads kulturskola har påbörjats, och beräknas vara klar sommaren 2019.

Bolaget har sålt fastigheterna Horngäddan och Hestra Midgård till Borås Stad och samtidigt förvärvat 21 tomträtter av Borås Stad. Det medför att bolaget nu äger all mark där bolaget äger en fastighet.

I slutet av året köptes en centralt belägen fastighet, KB Diana, för att stärka bolagets närvaro i centrum.

Bolaget har tecknat köpeavtal av en fastighet för nyproduktion i den nya stadsdelen Regementsstaden. Byggstart av 130 lägenheter beräknas ske under hösten 2019.

Hyreshöjning gjordes den 1 januari 2018 med 1,35 %.

Kommunstyrelsens bedömning

Bolagets resultat 2018 påverkas positivt av realisationsvinster vid fastighetsförsäljning. Driftresultatet är klart lägre och ger en direktavkastning på 3 % jämfört med Kommunfullmäktiges krav på 3,5 %. Bolagets resultat behöver förbättras framöver för att klara såväl avkastningskrav som utmaningar med höga utraneringskostnader.

Avyttringen av 911 lägenheter 2016 medförde att bolaget fick ett kraftigt ökat eget kapital och en initialt minskad skuld. Detta medför att soliditeten stärkts och soliditetsmålen på 15/30 uppnås. Den justerade soliditeten uppgår till 46,4 % då marknadsvärdet på fastighetsbeståndet kraftigt överstiger de bokförda värdena.

Behovet av fler bostäder är stort och AB Bostäder i Borås är en viktig aktör för att kommunen ska klara av bostadsförsörjningen.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Fristadbostäder AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	36,0	37,6	38,8
Res efter finansnetto	2,0	2,3	3,8
Direktavkastning, %	4,7	4,5	4,8
Balansomslutning	234,6	237,6	230,7
Soliditet, bokförd, %	8,9	9,7	11,7
Soliditet, justerad, %	31,8	35,3	37,3
Investeringar	44,3	1,2	2,8

Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Borås Stad (Fristad med omnejd).

Väsentliga händelser under året

Bolaget har fortsatt sitt fleråriga projekt med badrumsrenoveringar; 60 badrum har renoverats under 2018. Därutöver har byte av tak på nio hus påbörjats och inre underhåll gjorts på ett större antal lägenheter enligt plan.

Förberedelserna för en nybyggnation i centrala Fristad har fortsatt. Planen är att bygga 20 trygghetsbostäder och att projektet kan påbörjas under 2019.

Årets starka resultat, som överstiger budget med 1,9 mnkr, beror främst på att kostnader i stora projekt, som sträcker sig över mer än ett år, inte fallit ut som budgeterat.

Den 1 april 2018 höjdes hyrorna med i snitt 14,50 kr/m² och år.

Kommunstyrelsens bedömning

Bolaget når under året en direktavkastning på 4,8 % vilket överstiger kravet på 4 %.

Bolaget har en genom åren stabil finansiell ställning med hög soliditet. Låga investeringsnivåer de senaste två åren förbättrar soliditeten på bokförda värden och gör att målet på 10 % nås. Starka marknadsvärden innebär att den justerade soliditeten överstiger målet på 25 %.

Det är av vikt att bolaget framöver fortsatt når avkastningskravet för att klara ökat underhåll och ökad skuldsättningsgrad.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

AB Sandhultsbostäder

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	17,4	18,6	19,5
Res efter finansnetto	0,6	0,5	1,6
Direktavkastning, %	3,5	2,9	3,5
Balansomslutning	205,6	233,7	325,5
Soliditet, bokförd, %	15,5	13,8	10,4
Soliditet, justerad, %	23,9	22,2	18,7
Investeringar	18,8	31,6	95,5

Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Borås Stad (Sandhult, Sjömarken och Sandared).

Väsentliga händelser under året

Nybyggnationen av 60 lägenheter på Räveskallatomten i Sjömarken har fortsatt under året, och inflyttning sker från mars 2019. I en andra etapp finns det möjligheter att bygga ytterligare ca 50 lägenheter.

Hyran höjdes med 1,4 % från den 1 april 2018.

Kommunstyrelsens bedömning

Bolagets direktavkastning 2018 uppgår till 3,5 % vilket innebär att kravet på 4 % inte uppnås.

Soliditeten försvagas i och med nybyggnationen och målet på 10 % på bokförda värdet nås precis, medan justerad soliditet ligger en bit under målet på 25 %.

Det är viktigt att bolaget når en högre vinstnivå och direktavkastning framöver för att klara underhåll, pågående nyproduktion och på sikt även höjda räntor.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har och verka inom.

AB Toarpshus

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	27,3	27,3	27,8
Res efter finansnetto	2,0	0,2	0,9
Direktavkastning, %	3,3	2,3	2,7
Balansomslutning	147,6	146,4	177,1
Soliditet, bokförd, %	11,0	11,2	9,8
Soliditet, justerad, %	41,9	42,4	38,1
Investeringar	0,4	1,5	33,8

Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Borås Stad (Dalsjöfors, Gångbester, Målsryd, Aplared, Dannike, Åspered och Rångedala).

Väsentliga händelser under året

Under året har nybyggnation av 50 lägenheter på Uppegårdsgatan i Dalsjöfors påbörjats. Lägenheterna kommer att färdigställas i två etapper, med inflyttning i september 2019 och i april 2020.

Från den 1 april 2018 höjdes hyran med 1,4 %.

Kommunstyrelsens bedömning

Bolaget gör ett svagt resultat 2018 och direktavkastningen uppgår till 2,7 %, klart lägre än avkastningskravet på 4 %.

Den pågående nybyggnationen försvagar soliditeten på bokförda värden och målet på 10 % nås inte riktigt. Starka marknadsvärden innebär att justerad soliditet överstiger uppsatt mål på 25 %.

Kommunstyrelsen konstaterar att bolaget har utmaningar i det stora underhållsbehovet och ökade kapitalkostnader till följd av nyproduktionen. Trots ett gynnsamt ränteläge och låga vakanser har bolaget svårt att nå önskvärd lönsamhet.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Viskafors AB

Nyckeltal, mnkr	2016	2017	2018
Omsättning	40,4	41,2	41,5
Res efter finansnetto	4,5	3,4	4,4
Direktavkastning, %	4,2	3,7	4,0
Balansomslutning	422,4	414,6	410,4
Soliditet, bokförd, %	9,4	10,5	11,6
Soliditet, justerad, %	20,7	25,4	27,3
Investeringar	17,4	2,5	6,2

Bolaget ska i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringsprincip främja bostadsförsörjningen i Borås Stad (Viskafors, Rydboholm och Svaneholm).

Väsentliga händelser under året

Bolaget har under 2018 inte haft någon pågående nyproduktion utan gjort löpande underhåll och slutfört indragning av fiber till alla lägenheter och lokaler. Planering av nybyggnation i form av 13 småhus och 30 trygghetsbostäder i Viskafors, med tänkt byggstart under 2019, pågår.

Hyran höjdes med 1,2 % från den 1 april 2018.

Kommunstyrelsens bedömning

Viskaforshem visar ett bra resultat i nivå med budget, och en direktavkastning på 4,0 % vilket är i enlighet med ägarens krav.

Resultatnivåerna de senaste åren har stärkt bolagets egna kapital vilket förbättrat soliditeten. Bolaget är nu över Kommunfullmäktiges mål för både bokförd soliditet på 10 % och för justerad soliditet på 25 %.

Bolaget har en hög belåningsgrad och är starkt räntekänsligt. Det är positivt, och nödvändigt, att bolaget bygger ett resultat och stärker soliditeten i tider av låg marknadsränta och låga vakanser.

Det är Kommunstyrelsens uppfattning att verksamheten under året har bedrivits i enlighet med det i bolagsordning och ägardirektiv angivna syftet och de kommunala principer som bolaget har att verka inom.

Övriga

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund är ett kommunalförbund med syfte att driva räddningstjänsten i en gemensam organisation för kommunerna Bollebygd, Borås, Mark, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamn. Borås Stads ägarandel är 50 %. Räddningstjänstförbundet redovisar ett resultat 2018 på 2,3 mnkr (6,5). Borås Stads bidrag 2018 till förbundet var 81,2 mnkr (78,9 mnkr).

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bildades 1999 och är ett samverkansorgan för kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Varbergs kommun är adjungerade till förbundet. Borås Stads ägarandel är 55 %.

Verksamheten grundar sig på förbundsordningen som beslutats av kommunerna. Sammanfattningsvis ska förbundet;

- Stärka Sjuhärad som attraktiv och konkurrenskraftig tillväxtregion
- Stödja kommunerna i deras samverkan och i omvärldsbevakning
- Samverka med nationella organ liksom Västra Götalandsregionen och andra myndigheter och organisationer på regional nivå.

Kommunalförbundet redovisar ett resultat på 0,8 mnkr (2,0). Borås Stads bidrag till förbundet 2018 (förbundsbidrag samt medlemsavgift för Navet och Medarbetarcentrum) var 15,8 mnkr (15,5).

Välfärdsbokslut – för ett socialt hållbart Borås

Omvärld

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Människors lika värde står i centrum vilket kräver tillit, förtroende och att människor känner sig delaktiga i samhällsutvecklingen. Den sociala hållbarheten är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. För att nå ett socialt hållbart samhälle krävs en samsyn kring vad ett välfärdssamhälle ska erbjuda. Det innebär också att det som erbjuds tillgodoser alla människors grundläggande behov och att de mänskliga rättigheterna säkerställs och skyddas.

Utmaningen vi står inför är de hälsoskillnader som finns mellan olika befolkningsgrupper och att dessa skillnader ökar. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, mellan geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning, t.ex. i budgetarbetet. Då kan också välfärdssamhället anpassas och utformas utifrån de grupper som har störst behov.

Prioriteringar i Borås

Borås Stads Välfärdsbokslut mäter den sociala hållbarheten i Borås och utgår från det nationella folkhälsomålet ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkansbara hälsoklyftorna inom en generation”. Välfärdsbokslutet beskriver med hjälp av nyckeltal utvecklingen inom de områden som påverkar den sociala hållbarheten. Utvecklingen kopplas till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, de mänskliga rättigheterna, de åtta nationella målområdena för folkhälsoarbetet samt Borås Stads vision 2025.

Eftersom effekter av olika levnadsvillkor byggs upp under hela livet är barn och ungdomar prioriterade i de insatser Borås gör för att minska sociala skillnader i hälsa. Äldre är också en prioriterad grupp och hälsan för den äldre åldersgruppen har sedan 2016 ett särskilt avsnitt i Välfärdsbokslutet.

Välfärdsbokslut – indikatorer

Sedan 2001 har Borås Stad sammanställt Välfärdsbokslut. Data samlas in årligen genom att använda befintlig nationell och lokal statistik. Man genomför dessutom egna enkätundersökningar i årskurs 8 och årskurs 1 på gymnasiet vartannat år. Fram till 2012 togs årliga välfärdsrapporter fram men sedan 2013 görs rapporten vartannat år.

I tabellen presenteras några av de nyckeltal som mäts i Borås Stads Välfärdsbokslut. Samtliga data är de senast uppdaterade siffrorna och i procent.

Sammanställning nyckeltal				
	Män	Kvinnor	Alla	Trend
Delaktighet, inflytande och tillit				
Valdeltagande kommunalval (2018)	i.u	i.u	83	Positiv
Har tillit till andra, vuxna (2018)	71	69	70	Oförändrad
Goda uppväxtvillkor				
Behörighet till gymnasiet (2018)**	80	86	83	Negativ
Känt sig nere 1 g/v eller oftare (2017)*	22	50	34	Oförändrad
Känner sig stressad av skolarbetet (2017)*	32	63	46	Oförändrad
Livsvillkor och levnadsförhållanden				
Förvärvsfrekvens 35-54 år (2016)	87	84	85	Negativ
Eftergymnasialt utbildade 35-54 år (2017)	35	44	39	Positiv
Öppet arbetslösa 18-24 år (2018)	3,7	2,5	3,1	Negativ
Känner sig otrygg utomhus, vuxna (2018)	13	49	30	Negativ
Levnadsvanor				
Tränar 2-3 ggr/v eller oftare (2017)*	81	73	78	Oförändrad
Inte druckit alkohol (2017)*	86	86	86	Positiv
Riskabla alkoholvanor, vuxna (2018)	19	12	15	Negativ
Hälsosamt åldrande				
Medelinkomst 65+ (2017)	277,6	197,6	233,2	Positiv

* Hälsoenkäten Årskurs 8

** Exkl. nyinvandrade och elever med okänd bakgrund

Delaktighet, inflytande och tillit

Sverige har ett av världens högsta valdeltagande. Även i Borås är deltagandet högt, 83,4 procent, och över tid är trenden positiv när det gäller valdeltagandet i kommunalvalet. Det är viktigt med ett högt deltagande av många olika anledningar. Framför allt för att det minskar utrymmet för stora skillnader mellan röstare och icke-röstare. Ju fler som röstar desto mer jämnt fördelat blir deltagandet mellan olika grupper och platser. Det gör det också lättare att realisera politisk jämlikhet och förverkliga folkviljan, två av demokratins viktigaste kärnvärden.

Samtidigt som Borås har ett högt valdeltagande skiljer det mycket mellan våra olika geografiska områden. Högst valdeltagande i kommunalvalet 2018 hade Tämta-Vänga med 94,6 procent jämfört med Hässleholmen Södra som hade lägsta valdeltagandet på 52,7 procent.

De som känner tillit till andra är också mer intresserade av att delta i sociala aktiviteter, vilket kan bidra till en bättre hälsa. Tillit är också en förutsättning för att känna sig trygg. 70 procent av de vuxna i Borås anger att de har tillit till andra (*Folkhälsomyndigheten, folkhälsodata, enkät 2015-2018*). Männerna i Borås har en något högre tillit till andra än vad kvinnorna har.

Goda uppväxtvillkor

I barndomen läggs grunden för vår psykiska och fysiska hälsa. Tyngden i arbetet med en jämlik hälsa ska ligga på tidiga insatser tidigt i ett barns liv och innan problemen blivit för stora. Det finns en stark koppling mellan barns uppväxtvillkor och vuxnas ekonomiska och sociala trygghet. De viktigaste bestämningsfaktorerna för barns hälsa är hemmet, skolan och en meningsfull fritid.

Flera av indikatorerna som beskriver barns och ungas hälsa är oförändrade över tid. Det gäller till exempel andelen elever i årskurs 8 som har en vuxen att prata öppet och förtroligt med (87 procent) och andelen som känner sig trygg i skolan (74 procent). Samtidigt kan man se att skillnaderna mellan geografiska områden och skolor är stor.

Andelen behöriga till gymnasiet minskar över tid. Skillnaden mellan flickor och pojkar minskade under förra mätillfället men har nu ökat igen. De relativt höga talen för psykosomatiska besvär så som sömnsvårigheter, huvudvärk och ont i magen ligger kvar på samma höga nivå. Flickorna upplever i högre utsträckning psykosomatiska besvär och är mer stressade av skolarbetet än vad pojkarna är.

Livsvillkor och levnadsförhållanden

Förvärvsfrekvensen i åldersgruppen 35-54 år är oförändrat hög i Borås. Trenden har varit positiv i några år men är vid det senaste mätillfället negativ. Framförallt beror det på att kvinnornas andel minskar. Det är dock viktigt att komma ihåg att siffrorna släpar efter två år.

Andelen med eftergymnasial utbildning fortsätter att öka, även om förändringen sker långsamt med en ökning på cirka en procentenhet per år. Betydligt fler kvinnor än män har en eftergymnasial utbildning. Under 2017 var andelen öppet arbetslösa kvar på ungefär samma nivå som året innan, vilket skulle kunna tyda på att den tidigare ökningen hade stannat av. Men, under 2018 ökar andelen öppet arbetslösa 18-24 år åter igen. För samtliga utav dessa tre indikatorer är skillnaderna mellan geografiska områden stor.

Trots att vi bor i ett av världens tryggaste länder och aldrig haft det så tryggt som nu känner sig många otrygga utomhus, framförallt kvinnor. I Borås ökar andelen som känner sig otrygga utomhus över tid (*enkäten Hälsa på lika villkor, 2018*). Skillnaden mellan män och kvinnor är stor, där hälften av alla kvinnor känner sig otrygga utomhus jämfört med drygt en tiondel av männen.

Levnadsvanor

Levnadsvanor är vanor som har stor betydelse för vår hälsa. Hur vi äter, dricker och rör på oss har stor betydelse för hur vi mår både psykiskt och fysiskt.

Andelen elever som är fysiskt aktiva 2-3 gånger i veckan eller oftare är oförändrad över tid. Fler pojkar än flickor är fysiskt aktiva. Precis som när det gäller flera av de andra nyckeltalen finns det stora skillnader mellan geografiska områden och mellan könen.

Under en lång tid har det varit en positiv utveckling med allt fler ungdomar som avstår från alkohol i de tidiga tonåren. I den första Hälsoenkäten år 2001 svarade 63 procent av eleverna i årskurs 8 att de *inte* druckit alkohol. I enkäten 2017 har andelen som *inte* druckit ökat till 86 procent.

I den vuxna befolkningen brukar 90 procent alkohol men mängden alkohol per invånare över 15 år är betydligt lägre i vårt land än på kontinenten. I den nationella enkäten *Hälsa på lika villkor* bedöms 19 procent av männen och 12 procent av kvinnorna i Borås ha riskabla alkoholvanor, vilket är en ökning över tid.

Hälsosamt åldrande

Att hindra det naturliga åldrandet är omöjligt men det går att stärka det friska genom olika hälsofrämjande insatser. På så sätt kan livskvalitén för individen förbättras och samhällskostnaderna för vård och omsorg minskar. I takt med att medellivslängden ökar blir gruppen äldre större men samtidigt också friskare. En utmaning är hur samhället på olika sätt kan underlätta för de äldre att leva ett aktivt liv och fortsätta vara delaktiga.

Vilka ekonomiska förutsättningar en individ har är på många sätt väldigt betydelsefullt. Medelinkomsten för åldersgruppen 65+ ökar över tid i Borås. Männens medelinkomst är högre än kvinnornas och det skiljer också mycket mellan geografiska områden.

Miljörapport Borås Stad 2018

Det finns en uttalad viljeinriktning att Borås Stad ska vara en miljöledande kommun, det vill säga en kommun som ligger i framkant i miljöarbetet och inspirerar andra till hållbar utveckling. Som organisation med drygt 10 000 anställda har Borås Stad stora möjligheter att påverka och vara vägledande för andra genom sitt miljöarbete, ett ansvarstagande som underlättas om alla medarbetare och politiker deltar aktivt.

Uppföljningen av 2018 års miljöarbete blir den första utvärderingen för några av Borås Stads nya miljömål (gäller 2018-2021). Alla etappmål och aktiviteter i Borås Stads miljömål har inte följts upp 2018, eftersom vissa etappmål och aktiviteter är beroende av att andra etappmål/aktiviteter genomförs först. Det noteras dock att en del nya miljömål ännu inte etablerats i organisationen – det kan då bli svårt att nå vissa mål utifrån den takt som miljöarbetet bedrivs idag.

Texten som följer är en sammanfattning av Borås Stads Miljörapport 2018, en rapport som är sammanställd av Miljöförvaltningen. Borås Stads miljömål 2018-2021 och Miljörapport 2018 finns att läsa i sin helhet på boras.se.

Mål 1: Borås Stad har ett strukturerat miljöarbete och hög kompetens inom miljöområdet

Ett strukturerat och konsekvent miljöarbete i form av miljöledningssystem är en bra förutsättning för framåtskridande hållbarhetsarbete. Majoriteten (86 procent) av alla förvaltningar och bolag med fler än 10 anställda inom kommunkoncernen har ett miljöledningssystem.

I skolans värld har utvecklingen stagnerat, andelen skolor som är anslutna till Grön Flagg* är fortfarande 85 procent (samma andel som för år 2017). Trots att siffran är densamma, så förblir Borås Stad i topp bland Sveriges kommuner när det gäller skolor som är anslutna till Grön Flagg.

*Grön Flagg är ett program som hjälper pedagoger, rektorer, och elever att väcka upptäckarglädje kring hållbarhetsfrågor för att tillsammans skapa ett långsiktigt engagemang i arbete med social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

För ett fungerande miljöarbete är det viktigt att personal och politiker är införstådda och har engagemang i miljöfrågorna, något som bland annat kan fås genom miljöutbildning. Miljöförvaltningen har under några år regelbundet erbjudit miljöutbildning för anställda. Numera erbjuds detta även politiker. Totalt sett har 54 procent (53 procent för år 2017) av alla anställda inom förvaltningar och bolag genomgått en miljöutbildning. Antalet som utbildas motsvarar dock i stort sett samma antal som slutar sin anställning i Borås Stad.

Mål 2: Borås Stad bidrar till hållbar konsumtion

Konsumtionsfrågan är en av de större frågorna som behöver ses över på såväl global som lokal nivå. Det har blivit mer uppenbart att det är ohållbart att hela tiden öka konsumtionen av varor och tjänster i en värld med ändliga resurser. Dessutom skapar dagens konsumtion mycket avfall. I Borås arbetar man med att ta fram en ny avfallsplan. Avfallsplanen ska i förlängningen bland annat leda till ett gemensamt system för hantering av kommunalt avfall med fokus på resursbesparing.

För att minska antalet farliga kemikalier inom Borås Stads organisation, finns ett uttalat mål om att upphandla ett kemikaliehanteringssystem. En problematik är att det råder stora oklarheter kring vem som ska äga och ha ansvar för kemikaliehanteringssystem, ett system som är tänkt att gagna hela organisationen.

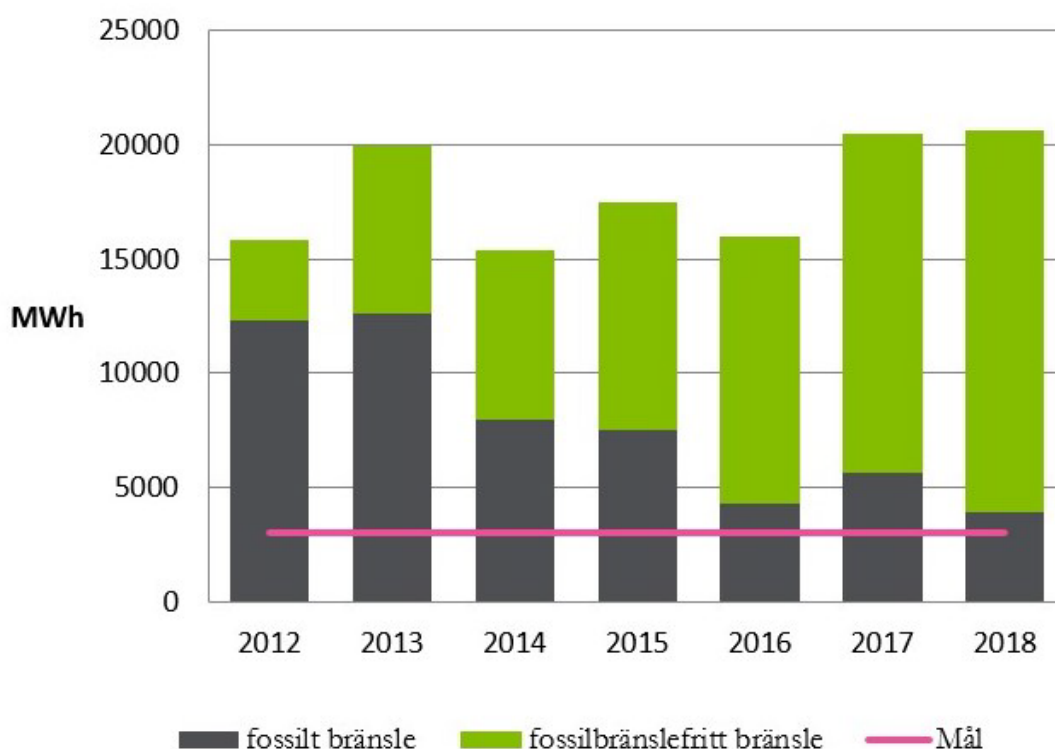
Mål 3: Borås Stad bygger hållbart och skapar förutsättningar för en hälsosam livsmiljö

Tyvärr har inte arbetet med att kartlägga framtida klimateffekter ännu påbörjats. För att arbetet ska ta fart behöver ansvar och resurser tilldelas någon/några.

Arbetet med byggnationer och markentreprenader sker på olika sätt i kommunkoncernens byggande förvaltningar och bolag. Mer utbyte mellan verksamheterna och utveckling av arbetsmetoder är önskvärt. De flesta byggmaterial är miljö- och hälsomässigt hållbara, men det är svårare med el- och VVS-utrustning. Det är viktigt att säkerställa att den egna personalen, eller vid entreprenad anlitad personal, har rätt kompetens och förutsättningar att välja rätt material.

Mål 4: Borås Stad arbetar för att bli fossiloberoende

Användningen av fossila bränslen måste minska av flera skäl, bland annat av klimatskäl men också för den föroreningsproblematik utsläppen ger i tätorter. Det som gjorts är till exempel ruttplanering, det vill säga att körning av Borås Stads fordon planeras så att dessa inte körs mer än nödvändigt. En problematik är dock att tankstationer som levererar förnyelsebart bränsle bara finns på ett fåtal ställen i kommunen. Ett ständigt pågående arbete är också översyn av transporter i organisationen, som att till exempel ersätta bilresor med cykel när så är möjligt.

Bildtext: Användning av fordonsbränsle i kommunkoncernen Borås Stad.

Statistiken över energianvändningen för lätta och tunga fordon har varierat över åren, men andelen fossila bränslen har minskat kraftigt. Målet att fossila fordonsbränslen i kommunkoncernen ska minska med 60 procent från år 2015 till 2021 ser ut kunna nås.

Energieffektivisering i samband med ombyggnation är en genomgående norm i kommunkoncernen. Genom att se över till exempel ventilation, styrning och belysning kan det göras stora energibesparingar. En total energieffektivisering med 15 procent jämfört med 2016 är inte omöjligt, men kan försvåras av att många effektiviseringsåtgärder genomfördes innan 2016.

I samband med miljömålen ska även Energi- och klimatstrategin följas upp. Uppföljningen visar att det finns positiva trender kring minskade utsläpp från fossilenergianvändning samt energieffektivisering. För att nå ambitionsnivån i Energi- och klimatstrategin behöver det dock tas större krafttag inom transporter, energi och konsumtion.

Arbetet med att ta fram en ny trafikplan har påbörjats. Syftet med planen är att minska biltrafiken och istället gynna resor till fots, med cykel eller kollektivtrafik.

Mål 5: Tillgänglig och rik natur för människor, växter och djur

Borås har en vacker och mångfacetterad natur som är väl värd att bevara till kommande generationer. Variation i landskapet med olika naturtyper bidrar till en hög biologisk mångfald som i sin tur kan tillföra värden till oss människor som inte går att räkna i pengar. För att öka andelen ädellövskog i kommunen har 2,5 hektar granskog gallrats bort för att gynna ek. Vid de nya elljusspåren vid Gässlösa har även 0,5 hektar bok planterats.

Lika viktigt som att det är att värna om naturen inom Borås Stads verksamheter är det att öka kunskapen hos organisationer och markägare för att inspirera till naturvårdsåtgärder. Åtgärder som gynnar blommande marker är något som lyfts extra under 2018.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar för egen del:

Verksamheterna under 2018 i Borås Stadshus AB, Borås Energi och Miljö AB, Borås Elnät AB, Borås Djurpark AB, Borås kommuns Parkerings AB, Industribyggnader i Borås AB, BoråsBorås TME AB, Akademiplatsen AB, Inkubatorn i Borås AB, AB Bostäder i Borås, Fristadbostäder AB, AB Sandhultsbostäder, AB Toarpshus, Viskaforshem AB samt i förekommande fall dotterbolag till dessa bolag, bedöms ha varit förenliga med de fastställda kommunala ändamålen och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta:

Dispositioner i Boksut 2018 föreslås att göras enligt nedan:

Avsättning till pensionskulden intjänad t.o.m. 1997-12-31 100 000 000 kr.

Medfinansiering av statlig infrastruktur 13 054 972 kr

Projekt Sommarlovskort i kollektivtrafiken under 4 år 20 000 000 kr

Beloppen är inräknade i kommunens redovisade resultat.

Akkumulerade resultat i driftredovisningen på sammanlagt 139 457 000 kr överförs från tidigare år till 2019 enligt Kommunstyrelsens förslag under avsnittet DRIFTREDOVISNING

Ej förbrukade investeringsmedel 2018 på sammanlagt 102 346 000 kronor omdisponeras från tidigare år till 2019 enligt Bilaga till årsredovisning, investeringar.

I övrigt godkänns Årsredovisning 2018 för Borås Stad.

Årsredovisningarna för Borås Stadshus AB, Borås Energi och Miljö AB, Borås Elnät AB, Borås Djurpark AB, Borås kommuns Parkerings AB, Industribyggnader i Borås AB, BoråsBorås TME AB, Akademiplatsen AB, Inkubatorn i Borås AB, AB Bostäder i Borås, Fristadbostäder AB, AB Sandhultsbostäder, AB Toarpshus, Viskaforshem AB läggs till handlingarna.

Reservationer

Mot beslutet reserverar sig Annette Carlson (M), Oliver Öberg (M) och Niklas Arvidsson (KD) till förmån för Annette Carlsons (M) alternativa förslag och tilläggsyrkande, se bilagor.

Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD) lämnar en anteckning till protokollet, se bilaga.

KOMMUNSTYRELSEN

Ulf Olsson

Magnus Widén

Granskning av Borås Stads årsredovisning 2018

Inledning

Enligt kommunallagen ska revisorerna pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsbokslutet är förenligt med de mål som Kommunfullmäktige beslutat.

Kommunstyrelsen har ansvar för att upprätta en årsredovisning för Borås Stad enligt lagen om kommunal redovisning (KRL), rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och God Redovisningssed. Stadsrevisionen har granskat årsredovisning för Borås Stad 2018. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag för revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande prövning av ansvarsfrihet. Följande revisionsfrågor har besvarats:

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag för revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande prövning av ansvarsfrihet. Följande revisionsfrågor har besvarats:

Är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag om kommunal redovisning, gällande rekommendationer och god redovisningssed?

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? (med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar)
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?
- Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultatet för kommunen?
- Har balanskravet uppfyllts?
- Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att Kommunfullmäktiges beslutade finansiella mål för god ekonomisk hushållning uppnåtts?

Revisionskriterier

Granskningen har utförts enligt kommunallag (2017:725), lag (1997:614) om kommunal redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR), lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter och God revisionssed i kommunal verksamhet och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning. Räkenskaperna granskas enligt följande:

- Att redovisningen följer krav på räkenskapsföring enligt 11 kap kommunallagen, d.v.s. att räkenskaper och årsredovisning upprättats
- Att upplysning lämnats om utfallet, finansieringen av verksamheten och den ekonomiska ställningen vid årets slut
- Att upplysning lämnats om borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser
- Att årsredovisningen även omfattar en sammanställd redovisning
- Att årsredovisningen är upprättad med iakttagande av god redovisningssed. God redovisningssed innebär att redovisningsskyldiga i första hand ska följa lagar och rekommendationer och i övriga fall, då det inte finns någon specifik regel, tillämpa god sed
- Att redovisningen är materiellt rätt (alla tillgångar och skulder existerar och avser Borås Stad)
- Att redovisningen är rätt periodiserad (alla intäkter och kostnader avser redovisningsåret)

Övriga delar kommer att granskas översiktligt i syfte att bedöma om uppgifter som ska ingå i årsredovisningen enligt lag och rekommendationer från RKR har lämnats. Stadsrevisionen har speciellt granskat följande:

- Särskild avtalspension och visstidspension (RKR 2.2)
- Skatteintäkter (RKR 4.2)
- Redovisning av bidrag till infrastrukturella investeringar (RKR 6.2)
- Upplysningar om och värdering av pensionsmedel och pensionsförpliktelser (RKR 7.1 och 17.2)
- Sammanställd redovisning (RKR 8.2)
- Avsättningar och ansvarsförbindelser (RKR 10.2)
- Materiella anläggningstillgångar och komponentavskrivning (RKR 11.4) samt skriften Komponentavskrivningar (K3)
- Redovisning av hyres-/leasingavtal (RKR 13.2)
- Redovisning av lånekostnader (RKR 15.1)
- Kassaflöden (RKR 16.2)
- Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar (RKR 18.1)
- Nedskrivningar (RKR 19)

Därutöver har Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) riktlinjer för beräkning av pensionsskuld, RIPS 17, tagits i beaktande vid granskningen.

Ansvarig nämnd/styrelse

Kommunstyrelsen i Borås Stad är ansvarig.

Metod

Granskningen har grundats på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning. Granskningen har innefattat att granska ett urval av underlag och annan information i räkenskapsammandraget samt att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Granskningen har genomförts med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys, där insatser koncentrerats till områden där risken för väsentliga fel är störst. Bedömning av om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande, har genomförts.

Granskningen är genomförd med kontrollmålsmetodik och ett kvalitetssäkrat systemstöd.¹

Stickprov av balansräkningens och nämndernas specifikationer har genomförts.

Projektorganisation

Anna Sandström är granskningsledare. Granskningsmedarbetare är Anna Duong och Stefan Sjöblom.

Granskningsresultat

Omfattning

Granskningen av årsredovisningen/externredovisningen omfattar:

- Förvaltningsberättelse
- Resultaträkning

¹ Revisionskontoret i Borås, Revisionskontoren i Norrköping, Linköping, Gävle och Revisionskontoret i Sörmlands läns landsting använder ett gemensamt systemstöd för granskning av årsredovisning

- Balansräkning
- Finansieringsanalys
- Sammanställd redovisning/koncernredovisning
- Noter till resultat- och balansräkning, finansieringsanalys och specifikationer till bokslutets olika delar

Förvaltningsberättelse

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god. Stadsrevisionen bedömer att förvaltningsberättelsen innehåller en översikt över utvecklingen av koncernen Borås Stads verksamhet, upplysning om ekonomi och ställning, händelser av väsentlig betydelse, förväntad utveckling samt andra förhållanden av vikt.

Från och med år 2006 gäller för samtliga kommuner att Kommunfullmäktige ska fastställa mål för ”god ekonomisk hushållning” enligt 11 kap 1 § kommunallagen. Enligt kommunallagen föreligger därutöver krav på att ”fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen”. Stadsrevisionen noterar att Kommunfullmäktiges budget och årsredovisningen har en skrivning om god ekonomisk hushållning, men Kommunfullmäktige har inte beslutat om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Däremot har styrdokumentet Riktlinjer för Finansverksamheten² en skrivning om god ekonomisk hushållning:

”Det övergripande målet för finansverksamheten inom kommunkoncernen är att medverka till en god ekonomisk hushållning genom att tillgodose verksamhetens behov av finansiering enligt budget, säkerställa betalningsförmågan och trygga tillgången på kapital, inom ramen för ovanstående, eftersträva bästa möjliga finansnetto, effektivisera och utnyttja stordriftsfördelar inom uppläning, kapitalflöden, likviditetshantering, betalningsrutiner och övriga finansiella tjänster.”

Bokslutsprocessen

Revisorerna verkar för helhetssyn i ansvarsprövningen av hela den kommunala verksamheten genom en samordnad process/tidplan. Det innebär att Kommunfullmäktige tidsmässigt planerar fullmäktigesammanträden och stämmodtidpunkter (motsvarande) så att reellt utrymme ges till ansvarsprövning i alla led. Detta ställer även krav på en samordnad tidplan för när årsredovisningar, revisionsberättelser och granskningsrapporter ska vara upprättade.³

Årets bokslutsarbete och avlämning av Borås Stads årsredovisning har inte fortflöpt enligt lämnad tidplan från ansvariga tjänstemän. Stadsrevisionen har därmed haft mycket knapp tid att granska såväl bokslut som årsredovisning.

Måluppföljning

Lagstiftningen fokuserar på god ekonomisk hushållning och på att öka långsiktigheten i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen. Lagen ställer krav på att budgeten ska innehålla finansiella mål samt mål och riktlinjer för verksamheten. Uppföljning av dessa mål ska göras i delårsrapport och årsredovisning. Kommunfullmäktiges budgetbeslut för år 2018 innefattar Vision 2025 och strategiska målområden. I beredningen av budgeten har Kommunstyrelsen kopplat indikatorer med målvärden till målområdena. Budget och redovisning av mål ska hanteras inom styr- och ledningssystemet.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna har uppnåtts och följts i enlighet med kommunallagen. Stadsrevisionen konstaterar att förvaltningsberättelsen i Borås Stads årsredovisning innehåller en sammanställning av mål och uppdrag och att framställningen i huvudsak är deskriptiv.

² Fastställd av Kommunfullmäktige 2017.02.23

³ God Revisionsred i kommunal verksamhet, SKL, 2018

Stadsrevisionens bedömning av måluppfyllelsen grundar sig på helt uppnådda målvärden och helt genomförda uppdrag, eftersom ofullständigt uppnådda mål och uppdrag som inte är helt genomförda inte kan bedömas med revisionell säkerhet.

Kommunfullmäktiges indikatorer med målvärden

Årsredovisningen redovisar måluppfyllelsen i förhållande till Kommunfullmäktiges indikatorer enligt nedan:

8 ■ 8 ◆ 11 ● 3 ■ av 30 Kommunfullmäktiges indikatorer

Stadsrevisionen konstaterar att Borås Stads nämnder inte har uppnått målvärden för 19 av 30 indikatorer som Kommunfullmäktige har fastställt, vilket motsvarar 63 %. Det anges inget utfall för tre indikatorer, vilka redovisas senare under nästkommande år. Indikatorer med försämrat utfall under åren 2016 till 2018 återges nedan:

- Andel hemtjänsttagare som uppger att hemtjänstpersonalen alltid eller oftast tar hänsyn till den äldres egna åsikter och önskemål, %**
Målvärdet har försämrats från 87 procent år 2016 till 83 procent år 2018. Detta är ett av tre utvalda förbättringsområde som samtliga hemtjänstgrupper kommer att arbeta vidare med under 2019. Stadsrevisionen noterar att inga ytterligare förklaringar till hur målet ska uppnås anges i årsredovisningen
- Andel hemtjänsttagare som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten, %**
Målvärdet har försämrats från 86 procent år 2016 till 81 procent år 2018. Detta är ett av tre utvalda förbättringsområde som samtliga hemtjänstgrupper kommer att arbeta vidare med under 2019. Stadsrevisionen noterar att inga ytterligare förklaringar till hur målet ska uppnås anges i årsredovisningen
- Andel elever som känner sig trygga i grundskolan, åk 4-9, %**
Målvärdet har försämrats från 92 procent år 2016 till 87 procent år 2018. Stadsrevisionen noterar att inga ytterligare förklaringar till hur målet ska uppnås anges i årsredovisningen
- Antal personer i en hemlöshetssituation som får eget förstahandskontrakt med hjälp av socialtjänsten**
Målvärdet har försämrats från 21 stycken år 2016 till 5 stycken år 2018. Stadsrevisionen noterar att inga ytterligare förklaringar till hur målet ska uppnås anges i årsredovisningen
- Hälsa – friska medarbetare under ett år utan sjukfrånvaro, andel i %**
Målvärdet har försämrats från 32 procent år 2016 till 29 procent år 2018. Mer information om hur målvärdet ska uppnås anges i avsnittet Personalredovisning 2018

Stadsrevisionen konstaterar att måluppfyllelsen är bristfällig, att orsakerna till att målvärdena inte nås samt åtgärder för att uppnå målen inte analyseras i årsredovisningen.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Borås Stads nämnder och styrelser har avseende 2018 fått 35 uppdrag från Kommunfullmäktige i dess budgetbeslut, se fördelning nedan:

0 ■ 13 ◆ 22 ● 0 ■ av 35 uppdrag

Stadsrevisionen noterar att den presenterade balanskravsutredningen, som anger ett balanskravsresultat för 2018 på 64,7 mnkr, efter tidigare gjorda öronmärkningar 77,1 mnkr, följer 4 kap 3a § lagen om kommunal redovisning när det gäller struktur och innehåll. Ett utvecklingsområde är att bättre förklara öronmärkningar och balanskravsutredningen.

Stadsrevisionen noterar att resultatutjämningsreserven (RUR) är oförändrad från föregående år och uppgår till 250 mnkr i bokslutet..

Avstämning av balanskravet

Stadsrevisionen noterar att den presenterade balanskravsutredningen, som anger ett balanskravsresultat för 2018 på 64,7 mnkr, efter tidigare gjorda öronmärkningar 77,1 mnkr, följer 4 kap 3a § lagen om kommunal redovisning när det gäller struktur och innehåll. Ett utvecklingsområde är att bättre förklara öronmärkningar och balanskravsutredningen.

Stadsrevisionen noterar att resultatutjämningsreserven (RUR) är oförändrad från föregående år och uppgår till 250 mnkr i bokslutet.

Finansiella mål

Stadsrevisionen bedömer att finansieringsanalysen redovisar Borås Stads finansiering och investeringar under räkenskapsåret på ett rättvisande sätt.

Borås Stads övergripande finansiella mål enligt Kommunfullmäktiges budget 2018 är att soliditeten ska uppgå till cirka 80 % (avser endast den del av kommunens tillgångar som finansieras med egna medel), självfinansiering av tillgångsökningen ska uppgå till 80 % och att årets resultat ska vara som lägst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Risker och osäkerhetsfaktorer bör vägas in i målen, till exempel borgensåtaganden för egna bolag. Risken för att behöva gå in och täcka förluster i kommunala bolag bör kalkyleras och ingå i den finansiella målsättningen.⁴

I bokslut 2018 anges soliditeten till 73,8 %. Målet på 80 % uppnås således inte. I beräkningen är internbanken exkluderad. I den finansiella analysen diskuteras soliditeten om hänsyn tas till gjorda avsättningar och pensionsförpliktelserna inom linjen med andra soliditetstal som resultat. Borås Stad är juridiskt ansvarig och risker finns både vad avser upplåning och utlåning m.m. Räknat på den officiella balansräkningen i årsredovisningen blir soliditeten inklusive internbanken endast 33 %.

Stadsrevisionen konstaterar att ett av tre finansiella mål inte är uppnått. Det långsiktiga målet om soliditeten uppnås inte, men Stadsrevisionen bedömer att målet om årets resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag samt självfinansiering av tillgångsökningen uppnås.

Väsentliga personalförhållanden

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas i enlighet med 4 kap 1§ 1a KRL gällande lång- och korttidsfrånvaro.

I årsredovisningen saknas uppgifter för sjukfrånvaron för män och kvinnor samt sjukfrånvaro för åldrarna 29 år eller yngre, 30-49 år, 50 år eller äldre, enligt 4 kap 1§ 1a KRL.

Stadsrevisionen noterar att den genomsnittliga sjukfrånvaron i Sveriges kommuner ligger på 6,6 %, vilket innebär att Borås Stads mål på 7,5 % ligger högre än genomsnittet. Stadsrevisionen noterar att Borås Stad i sin årsredovisning redovisar ett utfall på 7,4 % avseende andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid. Målvärdet är därmed uppnått för Borås Stad. Stadsrevisionen konstaterar dock att 13 av 15 nämnder i sina årsredovisningar inte uppfyller målet för sjukfrånvaron som Kommunfullmäktige har beslutat.

⁴ Sveriges Kommuner och Landsting; God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting, Cirkulär 2004:46.

Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid, %

Organisation			Period	Utfall	Målvärde	Måluppfyllelse	Målvärde Staden
Borås Stad	●	→	År 2018	7,4	7,5	101,33%	7,5
Kommunstyrelsen	■	↗	År 2018	7,1	3,3	-15,15%	7,5
Lokalförvaltningsnämnden	■	↗	År 2018	5,8	5	84%	7,5
Samhällsbyggnadsnämnden	●	↗	År 2018	5,2	5,5	105,45%	7,5
Servicenämnden	◆	→	År 2018	4,6	4,5	97,78%	7,5
Tekniska nämnden	■	↘	År 2018	8,4	5	32%	7,5
Miljö- och konsumentnämnden	■	↗	År 2018	6,1	4,5	64,44%	7,5
Fritids- och folkhälsonämnden	■	↗	År 2018	7,6	6,5	83,08%	7,5
Kulturnämnden	◆	↘	År 2018	4,6	4	85%	7,5
Förskolenämnden	■	↗	År 2018	9,3	7,5	76%	7,5
Grundskolenämnden	◆	↘	År 2018	6,3	5,5	85,45%	7,5
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	■	↗	År 2018	4,7	4	82,5%	7,5
Individ- och familjeomsorgsnämnden	◆	→	År 2018	6,8	6	86,67%	7,5
Arbetslivsnämnden	●	↘	År 2018	3	4,5	133,33%	7,5
Sociala omsorgsnämnden	◆	↗	År 2018	8,9	8	88,75%	7,5
Vård- och äldreomsorgsnämnden	■	↘	År 2018	10	8	75%	7,5

Tabell 1. Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid, %

Resultaträkning

Stadsrevisionen bedömer att resultaträkningen redovisar samtliga intäkter och kostnader och ger en rättvisande bild av årets resultat samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Stadsrevisionen noterar att nämnderna i driftredovisningen redovisar ett underskott på 67,1 mnkr. Tilläggsanslag har beviljats med 30,3 mnkr enligt årsredovisningens driftsredovisning. Stadsrevisionen noterar att två beslut har fattats i Kommunfullmäktige gällande utökade kommunbidrag, 20 mnkr till Grundskolenämnden (KF 2018-03-22) samt 6 mnkr till Sociala omsorgsnämnden (KF 2018-06-20). Stadsrevisionen noterar att för följande budgetförändringar saknas beslutsunderlag från Kommunfullmäktige som styrker budgetförändring:

- **Fritids- och folkhälsonämnden, fritid- och folkhälsoramen, + 700 tkr**
Flytt av kommunbidrag +300 tkr från Vård- och äldreomsorgsnämnden. Flytt av kommunbidrag mellan Fritids- och folkhälsonämndens ramar +400 tkr. Beslut nämndbudget 2018, ärendenummer KS 2017-00077
- **Fritids- och folkhälsonämnden, bidragsramen, -400 tkr**
Flytt av kommunbidrag mellan Fritids- och folkhälsonämndens ramar -400 tkr. Beslut nämndbudget 2018, ärendenummer KS 2017-00077
- **Tekniska nämnden +1 754 tkr**
Utökad kommunbidrag +1 754 tkr, vilket avser justering för verkliga kapitalkostnader för 2018.

Tekniska nämnden hade med det i sin delårsrapport men Kommunstyrelsen har inte fått med kommunbidragsförändringen i själva ärendet delårsrapport januari – april 2018, ärendenummer 2018-00382

- **Sociala omsorgsnämnden -3 900 tkr**

Flytt av kommunbidrag till Vård- och äldreomsorgsnämnden -9 900 tkr. Beslut nämndbudget 2018, ärendenummer KS 2017-00077

- **Vård- och äldreomsorgsnämnden +9 600 tkr**

Flytt av kommunbidrag +9 900 tkr från Sociala omsorgsnämnden. Flytt av kommunbidrag -300 tkr till Fritids- och folkhälsoomsorgsnämndens fritidsram. Beslut nämndbudget 2018, ärendenummer KS 2017-00077

För budgetförändringarna har enbart beslut fattats i Kommunstyrelsen. Därutöver har Miljö- och konsumentnämnden, efter avstämning med Stadsledningskansliet, infört utbetalt statsbidrag (byggbonus) som kommunbidrag. Beloppet uppgår till 3 510 tkr i ekonomisystemet.

Enligt 5 kap 1 § punkt 2 ska Kommunfullmäktige besluta i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen såsom exempelvis budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor. Stadsrevisionen bedömer att detta är ett avsteg från kommunallagen. Stadsrevisionen noterar att det innebär att den totala budgeten för Borås Stad i ekonomisystemet inte är korrekt gentemot avstämning i årsredovisningen.

Resultaträkningen följer RKR 4.2 om värdering och redovisning av årets skatteintäkter, RKR 6.2 Redovisning av bidrag till infrastrukturella investeringar, RKR 15.1 Redovisning av lånekostnader samt RKR 19 Nedskrivningar. En avvikelse mot RKR:s rekommendationer gällande resultaträkningen redovisas nedan.

Leasing

Enligt RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal ska objekt, vilka innehas till följd av ett leasingavtal som klassificeras som finansiellt, redovisas hos leasingtagaren som en anläggningstillgång i balansräkningen. Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter ska hos leasingtagaren redovisas som en skuld. Borås Stad redovisar inte sina leasade objekt som en anläggningstillgång i balansräkningen utan endast som en leasingkostnad i resultaträkningen.

Upplysningar ska lämnas om finansiella leasingavtal överstigande tre år. I Borås Stads årsredovisning har samtliga hyres-/leasingavtal betraktats som operationella och bokförts direkt som kostnader, och finansiella leasingavtal finns inte redovisade i balansräkningen. En sammanställning av externa hyreskostnader för objekt över 500 tkr görs under rubriken ”tillämpade redovisningsprinciper”. Bedömningen är att Borås Stad inte följer RKR:s rekommendation 13.2 fullt ut.

Balansräkning

Stadsrevisionen bedömer att balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. I sammandrag redovisas stadens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på balansdagen. Även övriga ansvarsförbindelser tas upp inom linjen.

Vid granskningen av bokslutet har bilagor och specifikationer inte funnits i tillräcklig omfattning. Detta har medfört att Stadsrevisionen har fått begära in en rad kompletteringar. Bilagor och specifikationer till bokslutsposter behöver förbättras till kommande år i enlighet med gällande lagstiftning. Enligt KRL 3 kap 5§ framgår att för varje sammandragen post i balansräkningen som inte klart framgår av bokföringen ska de belopp som ingår i posten specificeras i en särskild förteckning.

Avvikelser mot KRL och RKR:s rekommendationer gällande balansräkningen redovisas nedan.

Verifikationer

För varje ekonomisk händelse ska det finnas en verifikation. Har en kommun eller ett landsting tagit emot en uppgift om den ekonomiska händelsen i den form som anges i KRL 10 § första stycket, ska denna uppgift, i förekommande fall kompletterad med uppgifter enligt andra stycket, användas som verifikation. Om det behövs med hänsyn till arten av den mottagna verifikationen, får bokföringen i stället grundas på en särskilt upprättad hänvisningsverifikation.

Verifikationen ska innefatta uppgift om när den har sammanställts, när den ekonomiska händelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall ska verifikationen även innefatta upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga.

Borås Stads redovisning har tre större ekonomiska händelser som inte har verifierats utförligt i den form som lagen anger. Dessa avvikelser är:

- Förskottsbetalning gällande busskort till anställda där hela underlaget inte verifierats fullt ut
- Upplupen löneskatt, pensionsinlösen där underlagen är felaktigt beräknade, se även 2.4.3 Pensioner avseende särskild löneskatt
- Ackumulerad upplösning av investeringsbidrag som inte verifierats

Andra avsättningar

Enligt RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelse, ska upplysningar lämnas för varje avsättning. Ny avsättning för år 2018 har gjorts på 20 mnkr och avser sommarlovskort för kollektivtrafik, ett projekt i fyra år med start år 2019. Avsättningen saknar underlag, upplysningar och ansvarsförbindelse i enlighet med RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelse.

Pensioner

Enligt RKR:s rekommendation 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser, ska det framgå av förvaltningsberättelsen vilka tillgångslag som förvaltade pensionsmedel placerats i och vilken avkastning som uppnåtts. Förvaltningsberättelsen i Borås Stads årsredovisning innehåller inte den informationen, eftersom ingen finansiell placering för pensionsändamål görs.

Enligt RKR:s rekommendation 2.2 Särskild avtalspension och visstidspension ska de olika slag av pensionsförmåner som finns upptagna under posten avsättningar specificeras i en not till balansräkningen. I not ska anges kompletterande information om antalet visstidsförordnanden och särskilda villkor som avviker från vad som är normalt. Även i RIPS 17 finns en särskild bilaga gällande riktlinjer för beräkning av pensionsskuld för förtroendevalda. Beräkningen är korrekt uppställt enligt RKR:s rekommendation i årsredovisningen.

Pensionskostnad inklusive särskild löneskatt på 24,26 % är totalt 494 mnkr för kommunen. Specifikationen har ett underlag för den särskilda löneskatten där den är beräknad på 24,8 % istället för 24,26 %.

Avsättningen för framtida pensioner intjänade t o m 1997 har minskats med totalt 185 mnkr och en ny avsättning har gjorts med 100 mnkr. Den utgående balansen uppgår därmed till 156 mnkr. Minskningen utgörs av en försäkringslösning, där ett avtal finns med KPA pensionsförsäkring AB om ”engångsbetalad försäkringslösning intjänad pensionsrätt för Borås Stad”. Stadsrevisionen noterar att avsättningens storlek på 100 mnkr inte motiveras i underlaget för specifikationen.

Den nya avsättningen på 100 mnkr, som minskat kommunens resultat i motsvarande grad, har godkänts av Kommunstyrelsen (2019-04-08) och föreslås godkännas av Kommunfullmäktige i samband med behandlingen av årsredovisningen. Borås Stad har under ett antal år gjort extra avsättningar avseende pensioner intjänade före år 1997-12-31. Denna avsättning utgör en del av den pensionsskuld som enligt lag om kommunal redovisning ska redovisas som ansvarsförbindelse (den s.k. blandmodellen). Blandmodellen

har varit omdiskuterad, och det har blivit vanligt att kommuner gör extra avsättningar. Förfarandet överensstämmer med vedertagen redovisningspraxis i andra verksamheter, men går alltså emot gällande lagstiftning för kommunal redovisning.

Komponentavskrivningar

Enligt skriften RKR Komponentavskrivningar ska byggnader, gator och vägar skrivas av genom komponentavskrivning. I RKR 11.4 Materiella anläggningstillgångar, uttrycks ett krav på tillämpning av komponentavskrivning. I redovisningsprinciperna ska upplysas om vilka avvägningar och prioriteringar som har gjorts och hur långt man har kommit i processen att gå över till komponentavskrivning. Av praktiska skäl anser RKR att övergången till komponentavskrivning bör vara framåtriktad, därför är bokfört värde vid senast föregående bokslut i normalfallet som utgör utgångspunkten för fördelning på olika komponenter.

I årsredovisningens avsnitt om tillämpade redovisningsprinciper framgår att man från och med år 2014 har tillämpat komponentavskrivning för nya fastigheter och anläggningar. Från och med år 2017 tillämpas komponentavskrivning för samtliga fastigheter i Borås Stad. För gator, vägar och parker är samtliga nya objekt införda med komponentavskrivning (K3). För äldre objekt tillämpas ej komponentavskrivning och efter omfattande utredning av Tekniska förvaltningen kommer detta heller inte att genomföras, då skillnaden blev marginell jämfört med om komponentavskrivningar införs.

Exploateringsredovisning

Exploateringsredovisningen av Viared Västra har granskats av extern konsult år 2016. Granskningen visade att exploateringsredovisningen för Viared Västra sker i enlighet med god redovisningssed i kommunal verksamhet. Redovisningen av exploateringsredovisningen för år 2018 är likadan som 2016 och 2017.

Ytterligare tomter har sålts under året, totalt 15 tomter, uppgående till ett ackumulerat värde av 241,9 mnkr i området Västra Viared. Netto-redovisningen för området uppgår till ett negativt värde på 46 mnkr. Gällande Norra Viared är sex av sju tomter sålda, ackumulerat värde t o m 2018 för 45,8 mnkr. Netto-redovisningen för området uppgår till ett positivt värde på 13,4 mnkr.

Därutöver har två tomter sålts i Nordskogen för 7,9 mnkr. Netto-redovisningen för området uppgår till ett negativt värde på 24,1 mnkr.

Exploateringsredovisningen kan därmed anses uppfylla kraven på god redovisningssed.

Sammanställd redovisning/ koncernredovisning

Bedömningen är att årets sammanställda redovisning har upprättats på ett korrekt sätt innebärande att interna poster har eliminerats. Underlaget till koncernredovisningen är tillfredsställande och konsolideringen har gjorts med sådan noggrannhet att redovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av koncernens resultat och ställning per balansdagen.

Stadsrevisionen vill framhålla vikten av att den finansiella informationen till Kommunfullmäktige med utgångspunkt från koncernredovisningen ger en rättvisande bild av Borås Stads riskexponering. Internbanken gör all upplåning för kommunkoncernen och eftersträvar att låna ut till kommunens bolag till marknadsmässig räntesats. Internbankens upplåning sker genom externupplåning som består av emissioner av certifikat och obligationer på kapitalmarknaden samt finansiering hos Kommuninvest.

Stadsrevisionen har granskat ändamålsenligheten i Finansverksamheten i Borås Stad år 2018. Finansverksamheten i Borås Stad hanterar inte kommunkoncernens övergripande finansiella strategi utan enbart den snävare definierade ”finansverksamheten”. Granskningen visar att Borås Stads finansverksamhet är tillfredsställande i flera avseenden.

Stadsrevisionen kan dock konstatera att kommunövergripande förbättringar krävs inom bl.a. följande områden.

Borås Stad saknar en långsiktig finansstrategi för kommunkoncernen. Borås Stad behöver ta fram en långsiktig finansiell strategi inför kommande utmaningar gällande exempelvis tillväxt och förändringar i befolkningsstrukturen. Det är enligt Stadsrevisionens bedömning oklart hur elprisrisker och pensionsrisker hanteras i Borås Stad. Stadsrevisionen kan konstatera att dessa risker inte hanteras av internbanken, trots den nära kopplingen till finansiella risker. Det är enligt Stadsrevisionen väsentligt att Borås Stad även hanterar risker avseende elpris och pensioner på ett ändamålsenligt sätt. Granskningen visar att Borås Stad utifrån politiskt fattade beslut valt att hantera investeringen av Energi- och Miljöcenter (EMC) separat från övriga finansförvaltningen. Det är enligt Stadsrevisionens bedömning centralt att Kommunstyrelsen säkerställer att de pågående stora investeringarna inom EMC följs upp minst lika noggrant som övriga Kommunkoncernen.

Stadsrevisionen har under året beställt den finansiella profilen från Kommunforskning i Västsverige (KFI) som är en finansiell jämförelse av kommunerna i Västra Götaland och Hallands län 2015-2017. Enligt rapporten har Borås Stad för närvarande (2017) en god ekonomisk hushållning, men det krävs åtgärder för anpassa sig till större investeringar, vikande konjunktur och förändringar i demografin.

Stadsrevisionen vill framhålla att Borås Stad som koncern har en betydande skuldsättning. Som ägare av de kommunala bolagen är det ytterst Borås Stad som tar riskerna vid lånefinansiering av investeringar. Kommunens långfristiga skulder uppgår till 35 mnkr (31 mnkr år 2017), medan koncernens långfristiga skulder uppgår till 5 806 mnkr (ökning med 929 mnkr). Internbankens totala utlåning till bolagen uppgick 2018-12-31 till 8 259 mnkr (ökning med 1 509 mnkr). Denna ökning består främst i utlåning till Borås Energi och Miljö AB med en ökning på 900 mnkr samt utlåning till AB Bostäder på 250 mnkr. Dessutom ökade utlåningen till Borås Elnät AB, AB Sandhultbostäder och IBAB-koncernen med omkring 100 mnkr vardera.

Av årsredovisning 2018 framgår det att den sammanställda eliminerade balansomslutningen var 17 600 mnkr. Balansomslutningen ökar årligen i takt med ökad investeringsnivå. Nettoinvesteringarna uppgick under 2018 till hela 3 000 mnkr. Investeringstakten är hög både i kommunen och i bolagen, allra högst i Borås Energi och Miljö AB till följd av investeringen på Sobacken i nytt kraftvärme- och avloppsreningsverk. I årsredovisningen framgår vidare att:

”Bolagen står sammantaget för en betydande del av kommunkoncernens totala balansomslutning. Om justering görs för internbankens upp- och utlåning, som syftar till att förse bolagen med finansiering, utgör bolagens balansomslutning cirka 59 % av totalen.”

Stadsrevisionen noterar att den sammanställda soliditeten för koncernen uppgår till 34 % (37 % år 2017) exklusive pensionsåtaganden, men något mål för den sammanställda koncernens soliditet finns inte. God ekonomisk hushållning ska gälla även för koncernen. Stadsrevisionen kan konstatera att god ekonomisk hushållning inte behandlas på koncernövergripande nivå inom ramen för årsredovisningen.

Stadsrevisionen noterar att den finansiella analysen i årsredovisningen har utvecklats när det gäller den sammanställda redovisningen, koncernens resultat och finansiella ställning. Eftersom verksamheten som bedrivs i bolagsform är av betydande omfattning med stora investeringar och en hög andel lånefinansiering är fortsatt utveckling av stor vikt för att kunna göra en helhetsbedömning

En avvikelse mot RKR:s rekommendationer gällande den sammanställda redovisningen redovisas nedan.

Sammanställd redovisning

Enligt RKR 8.2 Sammanställd redovisning, ska den gemensamma förvaltningsberättelsen upplysa om väsentliga personalförhållanden i kommunkoncernen. Stadsrevisionen bedömning är att upplysningar om bolagens personalförhållanden till viss del finns med i Borås Stads årsredovisning. I avsnittet personalredovisning redovisas sjukfrånvaro och personalomsättning för sju bolag. Stadsrevisionen noterar att det fortfarande saknas en sammanställning av totalt antal anställda i koncernen i personalredovisningen.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är i allt väsentligt korrekt uppställd, men saknar posten utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur i enlighet med RKR 16.2 Redovisning av kassaflöden.

RKR 16.2 anger hur redovisning av kassaflöden ska upprättas. Utformningen följer RKR:s rekommendationer med undantag för punkten utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur.

Anledningen till att bidrag till statlig infrastruktur ska redovisas under egen rubrik och på egen rad är att dessa ekonomiska händelser inte är hänförliga till någon av de andra sektorerna samt att en separat redovisning underlättar jämförelse över tid och mellan olika redovisningsenheter.

För att underlätta förståelsen och informationsvärdet av kassaflödesanalysen bör tilläggsupplysningar lämnas i tillräcklig omfattning. Väsentliga betalningsflödespåverkande händelser, exempelvis omfattande exploateringsverksamhet, större investeringar m.m. som avviker från det normala bör kommenteras. Rörelsekapitalets förändringar ska specificeras enligt RKR 16.2. Stadsrevisionen kan konstatera att inga noter/upplysningar finns till den redovisade kassaflödesanalysen.

Investeringsredovisning

Investeringsredovisningen ger en god information om godkänd utgift, förbrukade medel vid årets början och slut samt återstående medel. Investeringarna uppgår till 821,2 mnkr år 2018 för Borås Stad (495 mnkr år 2017). En stor del av investeringarna, 320 mnkr, tillhör den pedagogiska verksamheten.

Övriga iakttagelser

I Borås Stads årsredovisning framhålls att den i första hand är ett analyserande beslutsunderlag för Kommunfullmäktige, men att årsredovisningen successivt ska utvecklas för att kunna ge information till en vidare målgrupp. Stadsrevisionen konstaterar att andra viktiga användare, såsom kommuninvånare, organisationer, staten m fl., bör beaktas vid utformning av årsredovisningen. Detta är intressenter vilka på olika sätt tillhandahåller resurser till kommunen. Genom detta synsätt säkerställs att årsredovisningen blir tillräckligt informativ för olika användare. En tydligare struktur, analys och ökad tillgänglighet ska eftersträvas. Stadsrevisionen bedömer att denna utvecklingsprocess är väsentlig.

Utöver en utveckling av huvuddokumentet bör en kortfattad pedagogisk version av årsredovisningen som kommuniceras genom stadens hemsida också upprättas. Stadsrevisionen noterar att årsredovisningen ökat till 167 sidor (inklusive bilagor 202 sidor) från årsredovisning 2017 som uppgick till 150 sidor.

Sammanfattande bedömning

Bedömning av om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande, har genomförts.

Förvaltningsberättelse

Stadsrevisionen noterar att Borås Stad inte har upprättat riktlinjer för god ekonomisk hushållning i enlighet med kommunallagen, dock har skrivningar om god ekonomisk hushållning förekommit i såväl Kommunfullmäktiges budget såsom uppdaterade riktlinjer för finansverksamheten.

Årets bokslutsprocess och avlämning av Borås Stads årsredovisning har inte fortlöpt enligt lämnad tidplan från ansvariga tjänstemän. Stadsrevisionen har därmed haft mycket knapp tid att granska såväl bokslut som årsredovisning. Det är väsentligt att Stadsrevisionen får tillräckligt med tid för att kunna genomföra en rimlig granskning av årsredovisningen som grund för bedömning.

Stadsrevisionen konstaterar att Borås Stads nämnder inte har uppnått målvärden för 19 av 30 indikatorer som Kommunfullmäktige har fastställt, vilket motsvarar 63 % (65 % år 2017). För tre indikatorer anges inget utfall utan redovisas senare under nästkommande år. Dessa räknas med i ej uppnådda målvärden för indikatorer då Stadsrevisionen inte kan uttala sig om dem med revisionell säkerhet.

Stadsrevisionen konstaterar att av 35 uppdrag som Kommunfullmäktige givit nämnder och Kommunstyrelsen 2018 har 13 inte genomförts, vilket motsvarar 37 % (30 % år 2017). Andelen uppdrag som slutförts år 2018 har försämrats från tidigare år. Stadsrevisionen noterar att över en tredjedel av uppdragen inte är genomförda.

Stadsrevisionen konstaterar att det föreligger brister i måluppfyllelse när det gäller Kommunfullmäktiges indikatorer och i genomförandet av Kommunfullmäktiges uppdrag till styrelsen/nämnderna. Stadsrevisionen bedömer att analysen av avvikelserna när det gäller indikatorerna är otillräcklig.

Borås Stads årsredovisning lämnar i allt väsentligt upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Ett utvecklingsområde är att förbättra förklaringar och noter gällande öronmärkningar och balanskravsutredning.

Stadsrevisionen konstaterar att ett av tre finansiella mål inte är uppnått. Det långsiktiga målet om soliditeten uppnås inte.

Gällande väsentliga personalförhållanden redovisas inte sjukfrånvaron för män och kvinnor samt sjukfrånvaro för åldrarna 29 år eller yngre, 30–49 år, 50 år eller äldre i enlighet med 4 kap 1§ 1a KRL.

Resultaträkning

Stadsrevisionen noterar att det saknas beslutsunderlag från Kommunfullmäktige som styrker budgetförändringar avseende totalt 4,3 mnkr. För flera av budgetförändringarna har enbart beslut fattats i Kommunstyrelsen. Kommunfullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen såsom exempelvis budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor (kommunallagen 5 kap 1§ punkt 2). Stadsrevisionen bedömer att detta är ett avsteg från kommunallagen.

Borås Stad redovisar inte sina leaseade objekt som en anläggningstillgång i balansräkningen utan endast som en leasingkostnad i resultaträkningen. Stadsrevisionen bedömer att årsredovisningen gör avsteg från delar av RKR:s rekommendationer avseende RKR 13.2 Redovisning av finansiella hyres-/leasingavtalen.

Balansräkning

Stadsrevisionen noterar att Borås Stads årsredovisning har tre större ekonomiska händelser som inte har verifierats utförligt i den form som KRL anger.

Ny avsättning för år 2018 har gjorts på 20 mnkr och avser sommarlovskort för kollektivtrafik, ett projekt i fyra år med start år 2019. Avsättningen saknar underlag, upplysningar och ansvarsförbindelse i enlighet med RKR 10.2 Avsättningar och ansvarsförbindelse.

Avsättningen till framtida pensioner utgörs av en försäkringslösning på 100 mnkr, där ett avtal finns med KPA pensionsförsäkring AB. Stadsrevisionen noterar att avsättningens storlek inte motiveras i underlaget för specifikationen. Den nya avsättningen på 100 mnkr minskar kommunens resultat i motsvarande grad.

Stadsrevisionen bedömer att årsredovisningen gör ett mindre avsteg från delar av RKR:s rekommendationer avseende komponentavskrivningar när det gäller äldre gator och vägar i enlighet med RKR 11.4 Materiella anläggningstillgångar.

Sammanställd redovisning

Stadsrevisionen vill framhålla vikten av att den finansiella informationen till Kommunfullmäktige med utgångspunkt från koncernredovisningen ger en rättvisande bild av Borås Stads riskexponering. Stadsrevisionen vill framhålla att Borås Stad som koncern har en betydande skuldsättning. Som ägare av de kommunala bolagen är det ytterst Borås Stad som tar riskerna vid lånefinansiering av investeringar. Stadsrevisionen noterar att den finansiella analysen i årsredovisningen har utvecklats när det gäller den sammanställda redovisningen, koncernens resultat och finansiella ställning. Eftersom verksamheten som bedrivs i bolagsform är av betydande omfattning med stora investeringar och en hög andel lånefinansiering är fortsatt utveckling av stor vikt för att kunna göra en helhetsbedömning.

Stadsrevisionen noterar att den sammanställda soliditeten för koncernen uppgår till 34 % (37 % år 2017) exklusive pensionsåtaganden, men något mål för den sammanställda koncernens soliditet finns inte. God ekonomisk hushållning ska gälla även för koncernen. Stadsrevisionen kan konstatera att god ekonomisk hushållning inte behandlas på koncernövergripande nivå inom ramen för årsredovisningen.

Stadsrevisionen har granskat ändamålsenligheten i finansverksamheten i Borås Stad år 2018. Granskningen visar att Borås Stads finansverksamhet är tillfredsställande i flera avseenden.

Stadsrevisionen kan dock konstatera att förbättringar krävs inom bl.a. följande områden. Borås Stad saknar en långsiktig finansstrategi. Borås Stad behöver ta fram en långsiktig finansiell strategi inför kommande utmaningar gällande exempelvis tillväxt och förändringar i befolkningsstrukturen. Det är enligt Stadsrevisionens bedömning centralt att Kommunstyrelsen säkerställer att de pågående stora investeringarna inom EMC följs upp minst lika noggrant som övriga Kommunkoncernen.

Kassaflödesanalysen är i allt väsentligt korrekt uppställd, men saknar posten utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur i enlighet med RKR 16.2 Redovisning av kassaflöden.

RKR 16.2 anger hur redovisning av kassaflöden ska upprättas. Stadsrevisionen kan konstatera att inga noter/upplysningar finns till den redovisade kassaflödesanalysen.

Stadsrevisionens sammantagna bedömning är att Borås Stads årsredovisning i huvudsak är upprättad enligt God redovisningssed, lagen om kommunal redovisning, kommunallagen och Rådets för kommunal redovisnings rekommendationer. Resultat, ekonomisk ställning och räkenskaper redovisas på ett i huvudsak rättvisande sätt. Balanskravet är uppfyllt

BORÅS
STAD

Stadsrevisionen

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 54 **e-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen